

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 2026
(OR. en)

6014/1/25
REV 1

ENV 63
CLIMA 27
AGRI 46
ENER 21
TRANS 22
PROCIV 11

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αριθ. εγγρ. Επιτρ.: COM(2025) 2 final

Θέμα: ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα
(2000/60/ΕΚ) και της οδηγίας για τις πλημμύρες (2007/60/ΕΚ)
Τρίτα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού
Δεύτερα σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2025) 2 final.

συνημμ.: COM(2025) 2 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 2.10.2026
COM(2025) 2 final/2

ADDENDUM

This document replaces COM(2025)2 of 4.2.2025

Concerns all language versions

Insertion of the references to the linked Commission Staff Working Documents

SWD(2026)501 final, SWD(2026)601 final, SWD(2026)602 final, SWD(2026)603 final,

SWD(2026)604 final, SWD(2026)701 final, SWD(2026)702 final and SWD(2026)703 final

The text shall read as follows:

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

**σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και της
οδηγίας για τις πλημμύρες (2007/60/ΕΚ)**

Τρίτα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού

Δεύτερα σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας

{SWD(2025) 13 final} - {SWD(2025) 14 final} - {SWD(2025) 15 final} -
{SWD(2025) 16 final} - {SWD(2025) 17 final} - {SWD(2025) 18 final} -
{SWD(2025) 19 final} - {SWD(2025) 20 final} - {SWD(2025) 21 final} -
{SWD(2025) 22 final} - {SWD(2025) 23 final} - {SWD(2025) 24 final} -
{SWD(2025) 25 final} - {SWD(2025) 26 final} - {SWD(2025) 27 final} -
{SWD(2025) 28 final} - {SWD(2025) 29 final} - {SWD(2025) 30 final} -
{SWD(2025) 31 final} - {SWD(2025) 32 final} - {SWD(2025) 33 final} -
{SWD(2025) 34 final} - {SWD(2025) 35 final} - {SWD(2026) 501 final} -
{SWD(2026) 601 final} - {SWD(2026) 602 final} - {SWD(2026) 603 final} -
{SWD(2026) 604 final} - {SWD(2026) 701 final} - {SWD(2026) 702 final} -
{SWD(2026) 703 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νερό αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για τη ζωή και, συνεπώς, για την κοινωνία και την οικονομία μας. Ωστόσο, οι υδάτινοι πόροι της ΕΕ εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρές πιέσεις λόγω διαρθρωτικής κακοδιαχείρισης, μη βιώσιμης χρήσης της γης, υδρομορφολογικών αλλαγών, ρύπανσης, κλιματικής αλλαγής, αυξημένης ζήτησης για νερό και αστικοποίησης. Όπως περιγράφεται στην ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων¹, η κλιματική αλλαγή επιτείνει αυτές τις πιέσεις και αυξάνει τους κινδύνους που σχετίζονται με το νερό με τη μορφή συχνότερων, παρατεταμένων ξηρασιών και ακραίων βροχοπτώσεων που απειλούν την επισιτιστική ασφάλεια, τη δημόσια υγεία, τα οικοσυστήματα, τις υποδομές και την οικονομία της Ευρώπης. Μόλις τους τελευταίους μήνες η Ευρώπη βίωσε, για ακόμα μια φορά, τις σημαντικές επιπτώσεις ακραίων συμβάντων που σχετίζονται με το νερό, τα οποία προκάλεσαν τραγικές απώλειες ανθρώπινων ζωών και ζημιές ύψους πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ. Το 2024 σημειώθηκαν παρατεταμένες ξηρασίες σε αρκετές μεσογειακές χώρες, πλήττοντας ιδιαίτερα την κεντρική και νότια Ιταλία, τη βορειοδυτική Ισπανία και την Ελλάδα, και ακολούθησαν σοβαρές πλημμύρες που έπληξαν το μεγαλύτερο μέρος της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και, αργότερα, επίσης την Ιταλία και την Ισπανία.

Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, η οποία κατοχυρώνεται στη βασική οδηγία-πλαίσιο της ΕΕ για τα ύδατα² (στο εξής: ΟΠΥ) και στην οδηγία για τις πλημμύρες³, βρίσκεται στο επίκεντρο της αντιμετώπισης της τριπλής πλανητικής κρίσης της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας βιοποικιλότητας και της ρύπανσης. Διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ΕΕ.

Η έκδοση της παρούσας έκθεσης εφαρμογής, η οποία αποτελεί νομική υποχρέωση της Επιτροπής⁴, πραγματοποιείται σε μια κρίσιμη στιγμή, κατά την οποία η συνειδητοποίηση της σημασίας του νερού, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, αυξάνεται σε όλα τα μέρη της κοινωνίας. Η μεγάλη πλειονότητα του πληθυσμού της ΕΕ που συμμετείχε στην πιο πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου για το περιβάλλον⁵ θεωρεί ότι η ρύπανση, η υπερκατανάλωση και η κλιματική αλλαγή αποτελούν τις κύριες απειλές για τα ύδατα και υποστηρίζει τη λήψη πρόσθετων μέτρων από την ΕΕ για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με το νερό στην Ευρώπη. Θεωρεί επίσης ότι σχεδόν κανένας από τους κύριους οικονομικούς τομείς δεν λαμβάνει αρκετά μέτρα για την αποδοτική χρήση του νερού. Οι ανησυχίες αυτές έχουν επίσης εκφραστεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (στο εξής: ΕΚ) ζήτησε την ανάπτυξη στρατηγικής της ΕΕ για τα ύδατα⁶. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (στο εξής: ΕΟΚΕ) και η Επιτροπή των Περιφερειών ζητούν να συναφθεί «Γαλάζια Συμφωνία της

¹ ΕΟΠ (2024), European climate risk assessment (Ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων). Αριθ. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>.

² Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).

³ Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας (ΕΕ L 288 της 6.11.2007, σ. 27).

⁴ Όπως υπαγορεύεται από το άρθρο 18 της ΟΠΥ και το άρθρο 16 της οδηγίας για τις πλημμύρες.

⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173?etans=el>.

⁶ Ψήφισμα του ΕΚ, της 15ης Σεπτεμβρίου 2022, σχετικά με τις συνέπειες της ξηρασίας, των πυρκαγιών και άλλων ακραίων καιρικών φαινομένων: αύξηση των προσπαθειών της ΕΕ για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής [2022/2829 (RSP)] και επακόλουθες συζητήσεις στην ολομέλεια του ΕΚ.

ΕΕ»⁷. Στο στρατηγικό θεματολόγιο 2024-2029⁸, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεσμεύτηκε να ενισχύσει την «ανθεκτικότητα των υδάτων σ' ολόκληρη την Ένωση» κατά την επόμενη θητεία. Ο ιδιωτικός τομέας και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ζητούν επίσης όλο και περισσότερο την ανάληψη περαιτέρω δράσης σε επίπεδο ΕΕ για τα ύδατα, όπως καταδεικνύεται από την επιστολή που απευθύνθηκε στο ανώτατο επίπεδο της Επιτροπής⁹. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα ύδατα τον Μάρτιο του 2023, κατά τη διάρκεια της οποίας η ΕΕ παρουσίασε το όραμά της για έναν κόσμο όπου επικρατεί ανθεκτικότητα των υδάτων έως το 2050, έδωσε ισχυρή ώθηση διεθνώς.

Ως απάντηση σ' αυτές τις εκκλήσεις, στις πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο 2024-2029 ανακοινώθηκε η έγκριση μιας **νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανθεκτικότητα των υδάτων** με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας των υδάτων στην Ευρώπη με τη διατήρηση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων στην ΕΕ και πέραν αυτής, την ενίσχυση του ανταγωνιστικού καινοτόμου πλεονεκτήματος της βιομηχανίας υδάτων και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων των προκλήσεων στον τομέα των υδάτων, συμπεριλαμβανομένων της ρύπανσης, της απώλειας βιοποικιλότητας και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να διαβιβάσει στο Συμβούλιο, στο νέο Κοινοβούλιο, καθώς και στα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα ενδιαφερόμενα μέρη τα τελευταία στοιχεία σχετικά με την κατάσταση των υδάτων, τις πιέσεις που υφίστανται οι υδάτινοι πόροι και τα μέτρα των κρατών μελών για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που ορίζονται στις δύο αυτές οδηγίες. Παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη χαρτογράφηση των προκλήσεων στον τομέα των υδάτων στην ΕΕ, η οποία θα χρησιμεύσει για την εκπόνηση της μελλοντικής στρατηγικής για την ανθεκτικότητα των υδάτων.

Επίσης, δεδομένης της προθεσμίας του 2027 που ορίζεται στην ΟΠΥ για την επίτευξη καλής κατάστασης σ' όλα τα ύδατα της ΕΕ, η παρούσα έκθεση αποτελεί μοναδική ευκαιρία για να γίνει απολογισμός της κατάστασης που επικρατεί και να διατυπωθούν συστάσεις προς τα κράτη μέλη ώστε να εντείνουν τις προσπάθειές τους. Το ίδιο ισχύει και για τους στόχους διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας στο πλαίσιο της οδηγίας για τις πλημμύρες, οι οποίοι είναι πιο σημαντικοί από ποτέ.

Δεδομένου ότι πρόκειται για την πρώτη έκθεση εφαρμογής μετά την έγκριση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η πρόοδος των κρατών μελών αξιολογήθηκε υπό το πρίσμα της επίτευξης των στόχων της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, τη μηδενική ρύπανση και το κλίμα, καθώς και μιας ολοένα και πιο καθαρής και κυκλικής οικονομίας. Ως εκ τούτου, η έκθεση διαρθρώνεται γύρω από τη συμβολή των δράσεων των κρατών μελών στην αντιμετώπιση αυτών των τριών αλληλένδετων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Η έκθεση βασίζεται στην αξιολόγηση, από την Επιτροπή, των τρίτων σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (στο εξής: ΣΔΛΑΠ) και των δεύτερων σχεδίων διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας (στο εξής: ΣΔΚΠ) για την περίοδο 2022-2027¹⁰, όπως αυτά εκπονήθηκαν και υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη. Τα σχέδια αυτά βασίζονται σε δεδομένα

⁷ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αίτημα για μια Γαλάζια συμφωνία της ΕΕ» CCMI/209 (25 Οκτωβρίου 2023).

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>.

⁹ [Joint-Letter-on-the-Water-resilience-Initiative -Final-Version-1.pdf \(euase.net\)](#).

¹⁰ Τα πρώτα ΣΔΛΑΠ κάλυπταν την περίοδο 2009-2015. Τα δεύτερα ΣΔΛΑΠ και τα πρώτα ΣΔΚΠ κάλυπταν την περίοδο 2016-2021.

παρακολούθησης που συλλέχθηκαν μεταξύ του 2016 και του 2021. Αυτό σημαίνει ότι η έκθεση, παρόλο που δημοσιεύεται μετά την Πράσινη Συμφωνία, απεικονίζει σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση που επικρατούσε πριν απ' αυτή. Δεν αποτυπώνει τα αναμενόμενα οφέλη των πρωτοποριακών πρωτοβουλιών που καθορίστηκαν στην Πράσινη Συμφωνία.

Η έκθεση συνοδεύεται από σειρά εγγράφων εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που παρουσιάζουν μια επισκόπηση της εφαρμογής της ΟΠΥ, των σχετικών οδηγιών και της οδηγίας για τις πλημμύρες σε επίπεδο ΕΕ. Η έκθεση περιλαμβάνει επιμέρους αξιολογήσεις κρατών μελών και ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

Οι συστάσεις αυτές θα χρησιμεύσουν ως βάση για έναν διαρθρωμένο διάλογο με τα κράτη μέλη με σκοπό τη σημαντική βελτίωση της εφαρμογής των εν λόγω νομοθετικών πράξεων, με βάση τις πολυάριθμες εξαιρετικές πρακτικές και επιτεύγματα σ' ολόκληρη την ΕΕ.

Τα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι αλληλένδετα. Η ρύπανση των ποταμών, η διατάραξη των ροών ιζημάτων και η λειψυδρία έχουν πολύ ισχυρό αντίκτυπο στην υγεία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, ιδίως των παράκτιων, και στη βιωσιμότητα των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων που εξαρτώνται απ' αυτά, όπως είναι οι μεταφορές, η αλιεία, η υδατοκαλλιέργεια ή ο τουρισμός. Η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (στο εξής: ΟΠΘΣ) συμπληρώνει την ΟΠΥ και βασίζεται στα σχετικά με τα ύδατα και άλλα μέσα πολιτικής της ΕΕ για την επίτευξη των στόχων της. Για να επιταχυνθεί η αποτελεσματική εφαρμογή, η Επιτροπή έχει στόχο να ενθαρρύνει μια πιο ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα γλυκά και τα θαλάσσια ύδατα, σύμφωνα με την προσέγγιση «από την πηγή έως τη θάλασσα»¹¹. Για τον λόγο αυτόν, η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε σε στενό συντονισμό με τις αξιολογήσεις του δεύτερου προγράμματος μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη βάσει της ΟΠΘΣ και δημοσιεύεται ταυτόχρονα με αυτές. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην ανάδειξη των προσπαθειών συντονισμού κατά την εφαρμογή των οδηγιών και των δεσμών μεταξύ της δράσης στο πλαίσιο της ΟΠΥ και της επίτευξης των στόχων της ΟΠΘΣ.

2. ΣΔΛΑΠ ΚΑΙ ΣΔΚΠ: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Μολονότι τα κράτη μέλη όφειλαν να εγκρίνουν τα σχέδιά τους έως τον Μάρτιο του 2022, δυστυχώς πολλά τα ενέκριναν με καθυστέρηση. Ως αποτέλεσμα, η Επιτροπή κίνησε νομικές διαδικασίες εναντίον όλων των κρατών μελών που παραβίασαν τις νομικές απαιτήσεις. Ακόμα και κατά τον χρόνο ολοκλήρωσης της παρούσας αξιολόγησης, δεν είχαν εγκρίνει όλα τα κράτη μέλη τα οικεία ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ ούτε τα είχαν υποβάλει στην Επιτροπή¹². Για τον λόγο αυτόν, η παρούσα έκθεση δεν καλύπτει τις εν λόγω χώρες ή περιοχές.

¹¹ Η προσέγγιση «από την πηγή έως τη θάλασσα» αναφέρεται στη θέσπιση διαχείρισης που αυξάνει τη συνεργασία και τη συνοχή σε όλο το μήκος του συστήματος από την πηγή έως τη θάλασσα και μειώνει την αλλοίωση βασικών ροών (ύδατα, ιζήματα, υλικά, ζώντες οργανισμοί, οικοσυστημικές υπηρεσίες), με αποτέλεσμα μετρήσιμη βελτίωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων σ' όλα τα περιβάλλοντα γλυκών, παράκτιων, μεταβατικών και θαλάσσιων υδάτων. Εξετάζει ολόκληρο το σύστημα από την πηγή έως τη θάλασσα, τονίζοντας τους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς δεσμούς ανάντη και κατόντη και τονώνοντας τον συντονισμό μεταξύ τομέων και τμημάτων.

¹² Έως την προβλεπόμενη καταληκτική ημερομηνία της 30ής Σεπτεμβρίου 2023 για την αξιολόγηση της παρούσας έκθεσης, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Μάλτα και η Πορτογαλία δεν είχαν υποβάλει τα οικεία

Τα 7 κράτη μέλη που δεν περιλαμβάνονται στην τρέχουσα αξιολόγηση ΣΔΛΑΠ είναι η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Κύπρος, η Μάλτα, η Πορτογαλία και η Σλοβενία, και τα 6 κράτη μέλη που δεν περιλαμβάνονται στην τρέχουσα αξιολόγηση ΣΔΚΠ είναι η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Μάλτα, η Πορτογαλία και η Σλοβακία. Τα δεδομένα από τα οικεία ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ θα δημοσιευτούν μόλις υποβληθούν ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα του συστήματος πληροφοριών σχετικά με τα ύδατα για την Ευρώπη (στο εξής: WISE) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (στο εξής: ΕΟΠ)¹³. Επίσης, η Επιτροπή θα καταρτίσει ειδικά ανά χώρα έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της για την αξιολόγηση των σχεδίων και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Τα δεδομένα θα αποτελέσουν επίσης μέρος της έκθεσης παρακολούθησης και προοπτικών μηδενικής ρύπανσης του 2026, ενώ παράλληλα θα χρησιμοποιηθούν για την τεκμηρίωση των εργασιών που σχετίζονται με την εφαρμογή των στρατηγικών της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Τόσο τα ΣΔΛΑΠ όσο και τα ΣΔΚΠ είναι ολοκληρωμένα έγγραφα, αποτελούμενα από εκατοντάδες έως χιλιάδες σελίδες πληροφοριών, τα οποία δημοσιεύονται στις εθνικές γλώσσες. Η αξιολόγησή τους, η οποία συνεπάγεται την επεξεργασία εκτενών πληροφοριών σε περισσότερες από 20 γλώσσες, είναι πολύ δύσκολο και σύνθετο έργο. Η ποιότητα των αξιολογήσεων της Επιτροπής βασίζεται στην ποιότητα των εκθέσεων των κρατών μελών. Η ελλιπής ή ανεπαρκής υποβολή στοιχείων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα εσφαλμένες και/ή ελλιπείς αξιολογήσεις.

Η έλλειψη ηλεκτρονικής υποβολής στοιχείων¹⁴ ή η μερική ηλεκτρονική υποβολή στοιχείων από ορισμένα κράτη μέλη¹⁵ στη βάση δεδομένων WISE¹⁶ κατέστησε ακόμα πιο δύσκολη την αξιολόγηση από την Επιτροπή. Η κατάσταση αυτή οφείλεται εν μέρει στις τεχνικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη κατά τη χρήση της πλατφόρμας υποβολής στοιχείων του ΕΟΠ και εν μέρει στην ανεπαρκή πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά την ψηφιοποίηση των δεδομένων για τα ύδατα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έπρεπε να βασίσει την αξιολόγησή της σε δεδομένα και πληροφορίες που ήταν εν μέρει διαθέσιμα σε ψηφιακή, εύκολα συγκρίσιμη μορφή και εν μέρει αντλήθηκαν με μη αυτόματο τρόπο από τα ΣΔΛΑΠ, τα ΣΔΚΠ και άλλες σχετικές πηγές.

Επιπρόσθετα στα ανωτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά την ανάγνωση της παρούσας έκθεσης, η συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από την αξιολόγηση των

ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ. Η Σλοβενία και η Ιρλανδία υπέβαλαν μόνο ΣΔΚΠ, ενώ η Σλοβακία υπέβαλε μόνο ΣΔΛΑΠ. Η Ισπανία δεν υπέβαλε ΣΔΛΑΠ για τις Κανάριες Νήσους.

¹³ <https://water.europa.eu/freshwater>.

¹⁴ Η μορφή ηλεκτρονικής υποβολής των στοιχείων, καθώς και οι οδηγίες για την υποβολή των στοιχείων σχεδιάστηκαν από κοινού από τα κράτη μέλη, τους ενδιαφερόμενους φορείς και την Επιτροπή στο πλαίσιο μιας διαδικασίας συνεργασίας που ονομάζεται «κοινή στρατηγική εφαρμογής» (CIS).

¹⁵ Για το Βέλγιο, τη Γερμανία και την Ιταλία, η ανάλυση βασίστηκε σε εν μέρει πλήρεις ηλεκτρονικές εκθέσεις, οι οποίες συμπληρώθηκαν με δεδομένα από τα έγγραφα PDF που υποβλήθηκαν για ορισμένα ΣΔΛΑΠ. Δεδομένου ότι η Δανία, το Λουξεμβούργο, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σλοβακία, η Σουηδία και η Φινλανδία είτε δεν υπέβαλαν στοιχεία ηλεκτρονικά είτε το έπραξαν πολύ αργότερα μετά την υποβολή των PDF, η ανάλυσή τους βασίστηκε μόνο (ή κυρίως) στα έγγραφα PDF.

¹⁶ <https://water.europa.eu/freshwater>.

τρεχόντων ΣΔΛΑΠ 2022-2027 με τα αποτελέσματα της προηγούμενης περιόδου 2016-2021 παρεμποδίζεται λόγω διαφόρων παραγόντων, ως εξής.

- 1) Ορισμένα κράτη μέλη έχουν προβεί σε σημαντική αναταξινόμηση και εκ νέου οριοθέτηση μέρους των υδατικών συστημάτων τους, με αποτέλεσμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, να έχει μεταβληθεί σημαντικά ο συνολικός αριθμός τους.
- 2) Λόγω των σημαντικών βελτιώσεων στη γεωγραφική κάλυψη των συστημάτων παρακολούθησης σε όλα τα κράτη μέλη, ο αριθμός των συστημάτων που είχαν άγνωστη κατάσταση κατά το παρελθόν έχει μειωθεί.
- 3) Ο αριθμός των ουσιών που περιλαμβάνονται στα προγράμματα παρακολούθησης των κρατών μελών έχει επίσης αυξηθεί¹⁷ και ορισμένα πρότυπα ποιότητας έχουν αυστηροποιηθεί σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση.

Οι διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις για τον προσδιορισμό και την παρακολούθηση των ρύπων που δεν προκαλούν ανησυχία σ' ολόκληρη την ΕΕ, αλλά μόνο σε ορισμένα μέρη (γνωστοί ως «συγκεκριμένοι ρύποι λεκάνης απορροής ποταμού») μπορούν να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην κατάσταση αξιολόγησης. Εκτός από ένα κοινό σύνολο ρύπων, ορισμένες χώρες παρακολουθούν πολύ περισσότερους απ' ό,τι άλλες.

4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ;

Η αξιολόγηση των τρίτων ΣΔΛΑΠ στην παρούσα έκθεση καλύπτει 20 κράτη μέλη. Αυτά αντιπροσωπεύουν περίπου το 90 % των συστημάτων επιφανειακών υδάτων της ΕΕ (ποταμοί, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια ύδατα) και παρόμοιο ποσοστό των συστημάτων υπόγειων υδάτων της ΕΕ (ή περίπου 97 000 συστήματα επιφανειακών υδάτων και 15 000 συστήματα υπόγειων υδάτων).

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των υδατικών συστημάτων της Ευρώπης παρέχονται στην έκθεση του ΕΟΠ για την κατάσταση των ευρωπαϊκών υδάτων του 2024¹⁸, η οποία δημοσιεύτηκε στις 15 Οκτωβρίου 2024. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η έκθεση του ΕΟΠ καλύπτει ένα ελαφρώς μικρότερο (19 κράτη μέλη της ΕΕ) και διαφορετικό υποσύνολο κρατών μελών, δεδομένου ότι βασίζεται μόνο σε ηλεκτρονικά δεδομένα που υποβλήθηκαν στο WISE.

Το επίπεδο γνώσεων των κρατών μελών σχετικά με την κατάσταση των υδατικών συστημάτων έχει αυξηθεί. Έχουν σημειωθεί σημαντικές βελτιώσεις όσον αφορά τη γεωγραφική κάλυψη των συστημάτων παρακολούθησης στα περισσότερα κράτη μέλη και τον αριθμό των βιολογικών και χημικών στοιχείων ποιότητας των υδάτων που καλύπτονται. Επίσης, ο αριθμός των ουσιών προτεραιότητας¹⁹ που παρακολουθούνται από τα κράτη μέλη

¹⁷ Ορισμένα κράτη μέλη παρακολούθησαν και χρησιμοποίησαν για σκοπούς αξιολόγησης της κατάστασης όχι μόνο τις 12 νέες ουσίες προτεραιότητας που προστέθηκαν το 2013 (παρόλο που η προθεσμία συμμόρφωσης είναι η 22α Δεκεμβρίου 2027), αλλά και ουσίες από τις αρχικές 33 ουσίες προτεραιότητας που δεν καλύπτονταν προηγουμένως, παρότι θα έπρεπε.

¹⁸ Έκθεση του ΕΟΠ 7/2024, *Europe's state of water 2024. The need for improved water resilience* (Η κατάσταση των υδάτων στην Ευρώπη το 2024. Ανάγκη για βελτίωση της ανθεκτικότητας των υδάτων) (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

¹⁹ Ουσίες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο για το υδάτινο περιβάλλον ή μέσω αυτού, οι οποίες αναφέρονται στην οδηγία για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος, όπως τροποποιήθηκε το 2013, και στην οδηγία για τα υπόγεια ύδατα.

αυξήθηκε²⁰ και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα πρότυπα ποιότητας αυστηροποιήθηκαν μετά την τελευταία έκθεση. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά στην παρακολούθηση ορισμένων ουσιών σε ορισμένα κράτη μέλη²¹, ενώ οι διαφορές στις μεθοδολογίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη κατά την παρακολούθηση των ουσιών προτεραιότητας μπορεί να έχουν ως συνέπεια τα αποτελέσματα να μην είναι πάντοτε συγκρίσιμα. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη γνωρίζουν πολύ περισσότερα για τα χαρακτηριστικά και την κατάσταση των υδατικών συστημάτων τους. Ζητήματα που κάποτε ήταν άγνωστα ή δεν είχαν εντοπιστεί πλέον αποκαλύπτονται και, ενίοτε, οι ανακαλύψεις αυτές καταδεικνύουν την κακή κατάσταση των υδάτων²². Ωστόσο, πάνω από δύο δεκαετίες μετά την έναρξη ισχύος της ΟΠΥ, η συντριπτική πλειονότητα των συστημάτων επιφανειακών υδάτων σε 3 από τα 20 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν εξακολουθεί να είναι άγνωστης χημικής κατάστασης. Πρόκειται για τη Λιθουανία (94,6 % των επιφανειακών υδάτων είναι σε άγνωστη κατάσταση), τη Δανία (92,5 %) και την Εσθονία (82,7 %).

Ταυτόχρονα, η αξιολόγηση δείχνει σαφώς ότι, παρόλο που η ΟΠΥ προβλέπει ορισμένα κοινά στοιχεία για παρακολούθηση, υπάρχουν μεγάλες διαφορές **στις πρακτικές των κρατών μελών, στη συχνότητα παρακολούθησης και στις παραμέτρους** που μετρώνται. Αυτό συνιστά μείζονα πρόκληση για τη συγκρισιμότητα των αξιολογήσεων κατάστασης.

Εκτός απ' αυτές τις διαφορές και παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, **εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά στην παρακολούθηση της οικολογικής κατάστασης**, όσον αφορά τόσο τη χωρική κάλυψη όσο και την αξιοπιστία της αξιολόγησης. Μια εξίσου αποκαλυπτική παρατήρηση είναι ότι τα κράτη μέλη, αντί να παρακολουθούν εμπειρικά τις παραμέτρους, χρησιμοποιούν πολύ συχνά την κρίση εμπειρογνομόνων ή τη μέθοδο της παρέκτασης σε ομάδα υδατικών συστημάτων που υφίστανται παρόμοιες πιέσεις.

Επιφανειακά ύδατα: ποια είναι η οικολογική τους κατάσταση ή το οικολογικό τους δυναμικό;

Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με βάση τα στοιχεία κυρίως της περιόδου 2016-2021 που αναφέρθηκαν στα τρίτα ΣΔΛΑΠ για την περίοδο 2022-2027, το 39,5 % των συστημάτων επιφανειακών υδάτων στην Ευρώπη φαίνεται να έχουν καλή οικολογική κατάσταση ή καλό οικολογικό δυναμικό²³. Το ποσοστό αυτό είναι περίπου ίδιο (39,1 %) με το ποσοστό που ανέφεραν οι ίδιες χώρες στα δεύτερα ΣΔΛΑΠ για την περίοδο 2016-2021, στα οποία χρησιμοποιήθηκαν κυρίως στοιχεία της περιόδου 2009-2015²⁴. Αυτό συνάδει με τα πορίσματα των οδηγιών για τη νιτρορύπανση, τα οποία δείχνουν ότι, σε επίπεδο ΕΕ, το 36 %

²⁰ Ορισμένα κράτη μέλη παρακολούθησαν και χρησιμοποίησαν για σκοπούς αξιολόγησης της κατάστασης όχι μόνο τις 12 νέες ουσίες προτεραιότητας που προστέθηκαν το 2013 (παρόλο που η προθεσμία συμμόρφωσης είναι η 22α Δεκεμβρίου 2027), αλλά και ουσίες από τις αρχικές 33 ουσίες προτεραιότητας που δεν καλύπτονταν προηγουμένως, παρότι θα έπρεπε.

²¹ Οι ουσίες που παραλείπονταν στις περισσότερες περιπτώσεις είναι οι χλωριωμένες παραφίνες μικρής αλυσίδας. Άλλες ουσίες που δεν περιλαμβάνονταν σ' όλα τα προγράμματα παρακολούθησης είναι, μεταξύ άλλων, οι ουσίες diuron (διουρόνη), quinoxifen (κινοξυφαίνη) και ο τριβουτυλοκασσίτερος. Παρατηρήσεις στα ΣΔΛΑΠ έδειξαν ότι ο κύριος λόγος για την παράλειψη των εν λόγω ουσιών αφορούσε τεχνικές προκλήσεις στην ανάλυση ή έλλειψη διαθέσιμων προτύπων για τη συμπλήρωση της ανάλυσης.

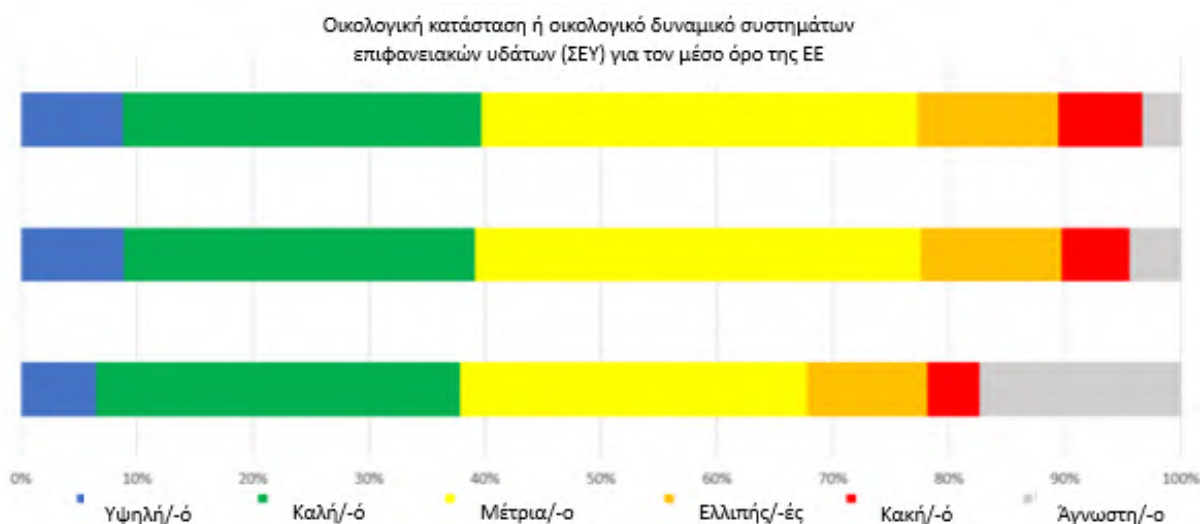
²² Η παρακολούθηση της παρουσίας ρύπανσης σε ιζήματα και ζώντα είδη για σκοπούς αξιολόγησης των μακροπρόθεσμων τάσεων εξακολουθεί να ποικίλλει εντός και μεταξύ των κρατών μελών και να είναι σε μεγάλο βαθμό ελλιπής.

²³ Το καλό οικολογικό δυναμικό αποτελεί τον στόχο που πρέπει να επιτευχθεί από ένα ιδιαίτερος τροποποιημένο ή τεχνητό υδατικό σύστημα.

²⁴ Στοιχεία που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα (<https://water.europa.eu/freshwater>).

των ποταμών, το 32 % των λιμνών, το 31 % των παράκτιων υδάτων, το 32 % των μεταβατικών υδάτων και το 81 % των θαλάσσιων υδάτων αναφέρθηκαν ως ευτροφικά²⁵.

Γράφημα 1 — Μεταβολή στην αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων της ΕΕ σε σχέση με τα πρώτα, τα δεύτερα και τα τρίτα ΣΔΛΑΠ (Πηγή: Δεδομένα που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα και από έγγραφα PDF)

Μολονότι σε ορισμένα κράτη μέλη παρατηρήθηκαν κάποιες περιορισμένες βελτιώσεις, άλλα κράτη μέλη ανέφεραν είτε καμία βελτίωση είτε σημαντική μείωση του ποσοστού των συστημάτων επιφανειακών υδάτων που έχουν καλή ή υψηλή οικολογική κατάσταση ή καλό ή υψηλό οικολογικό δυναμικό. Σημαντική μείωση του αριθμού των υδατικών συστημάτων καλής οικολογικής κατάστασης ή καλού οικολογικού δυναμικού αναφέρθηκε από την Πολωνία (– 22,9 %), τη Λιθουανία (– 15,5 %), τη Σλοβακία (– 14,9 %), την Τσεχία (– 13,3 %), την Κροατία (– 9,1 %) και την Εσθονία (– 7,6 %). Η μείωση αυτή μπορεί να οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στην πολύ καλύτερη γνώση και στη βελτιωμένη κατανόηση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων τους σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο.

Παρά τη συνολική περιορισμένη βελτίωση του ποσοστού των υδατικών συστημάτων καλής ή υψηλής οικολογικής κατάστασης, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι, σε σύγκριση με τους δύο προηγούμενους κύκλους ΣΔΛΑΠ (2009-2015 και 2016-2021), καταγράφηκε βελτίωση σε ορισμένες παραμέτρους βιολογικής και χημικής ποιότητας. Αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει τα θετικά αποτελέσματα της εφαρμογής προηγούμενων μέτρων. Ειδικότερα, η πρόσφατη έκθεση του ΕΟΠ για την κατάσταση των υδάτων του 2024²⁶ δείχνει ότι η κατάσταση του φυτοπλαγκτού, της βενθικής χλωρίδας και των ασπόνδυλων έχει βελτιωθεί στις λίμνες και υπάρχουν ορατές βελτιώσεις στα βενθικά ασπόνδυλα στους ποταμούς και στα μεταβατικά ύδατα. Ωστόσο, αυτές οι μερικές βελτιώσεις, μολονότι αξιοσημείωτες, δεν επαρκούν για να βελτιωθεί η συνολική κατάσταση των υδατικών συστημάτων και να μειωθούν οι συναφείς κίνδυνοι για την υγεία και το περιβάλλον. Επιπλέον, οι βελτιώσεις

²⁵Βλ. την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση του 2021, σ. 5, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC1000>.

²⁶ <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

αυτές τείνουν να παραβλέπονται, δεδομένου ότι η ΟΠΥ εφαρμόζει την προσέγγιση «ένα εκτός, όλα εκτός», με βάση την οποία ένα υδατικό σύστημα μπορεί να επιτύχει καλή κατάσταση μόνο εάν όλα τα στοιχεία βιολογικής και χημικής ποιότητας αξιολογηθούν τουλάχιστον ως «καλά».

Αυτές οι μερικές και παραβλεπόμενες βελτιώσεις μπορούν να εξηγήσουν, τουλάχιστον εν μέρει, τους λόγους για τους οποίους η αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης στα τρίτα ΣΔΛΑΠ (που καλύπτουν την περίοδο 2022-2027) δείχνει συνολική περιορισμένη βελτίωση σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση αξιολόγησης των δεύτερων ΣΔΛΑΠ (που κάλυπτε την περίοδο 2016-2021). Αυτή η έλλειψη προόδου μπορεί επίσης να οφείλεται, εκτός από την προαναφερθείσα αύξηση των γνώσεων και της ακρίβειας, σε πιθανή αύξηση των υποκείμενων πιέσεων, ανεπαρκή μέτρα και ανεπαρκή πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων που σχεδιάστηκαν.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν προκαλεί έκπληξη το ότι τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν ότι δεν αναμένουν να επιτευχθεί καλή οικολογική κατάσταση ή καλό οικολογικό δυναμικό σ' όλα τα υδατικά τους συστήματα έως το 2027.

Τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τον καθορισμό συνθηκών αναφοράς²⁷ για τους διάφορους τύπους υδάτων. Οι εν λόγω συνθήκες είναι απαραίτητες για τον καθορισμό δεικτών αναφοράς και για τη μέτρηση των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα βιολογικά, φυσικοχημικά και υδρομορφολογικά στοιχεία. Επίσης, έχει σημειωθεί τεράστια πρόοδος σε επίπεδο ΕΕ χάρη στη διαβαθμονόμηση²⁸, η οποία εναρμονίζει τις εθνικές ταξινομήσεις της καλής οικολογικής κατάστασης. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει **κενό εναρμόνισης σε επίπεδο ΕΕ**, το οποίο εμποδίζει τη σύγκριση της συνολικής αξιολόγησης της κατάστασης.

Επιφανειακά ύδατα: ποια είναι η χημική τους κατάσταση;

Η επίτευξη καλής χημικής κατάστασης αποτελεί δείκτη για τη μετάβαση **προς τη μηδενική ρύπανση**. Όπως και στον προηγούμενο κύκλο υποβολής εκθέσεων, υπάρχει πολύ μεγάλη διαφορά μεταξύ επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, με τα υπόγεια ύδατα συχνά να προστατεύονται καλύτερα.

Από τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν στα τρίτα ΣΔΛΑΠ προκύπτει ότι το 2021 μόνο το 26,8 % των συστημάτων επιφανειακών υδάτων είχαν καλή χημική κατάσταση, έναντι 33,5 % το 2015. Η εξέλιξη αυτή φαίνεται να δείχνει σημαντική επιδείνωση.

Παρόλο που το ποσοστό των επιφανειακών υδάτων σε καλή κατάσταση παρέμεινε σταθερό ή βελτιώθηκε ελαφρώς σε ορισμένα κράτη μέλη σε σύγκριση με το 2015, σε κάποια άλλα μειώθηκε και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μειώθηκε σημαντικά. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στη Λιθουανία (– 98,7 %), τη Φινλανδία (– 49,5 %), την Πολωνία (– 34,2 %), την Τσεχία (– 29,9 %), τις Κάτω Χώρες (– 29,8 %), τη Σλοβακία (– 26,3 %), την Κροατία (– 11,4 %) και τη Λετονία (– 10,6 %).

²⁷ Η ΟΠΥ ορίζει τις συνθήκες αναφοράς για ένα οικολογικό σύστημα ως τις συνθήκες που επικρατούν απουσία ή σχεδόν απουσία ανθρωπογενών διαταραχών.

²⁸ EE L, 2024/721, 8.3.2024: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/721/oj>.

Η επιδείνωση αυτή μπορεί να οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στη βελτίωση της παρακολούθησης και των γνώσεων σχετικά με τις «πανταχού παρούσες ανθεκτικές, βιοσυσσωρεύσιμες και τοξικές» ουσίες (στο εξής: πΑΒΤ), σε σημαντικές αλλαγές στην οριοθέτηση των υδατικών συστημάτων και στα αυστηρότερα πρότυπα για ορισμένες ουσίες.

Όσον αφορά τα **επιφανειακά ύδατα**, η σημαντική έλλειψη συμμόρφωσης οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στις πΑΒΤ ουσίες. Οι συνηθέστερες απ' αυτές τις ενώσεις είναι ο **υδράργυρος** και οι **πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες** (στο εξής: ΠΑΥ). Αυτές υπάρχουν ήδη σε μεγάλες ποσότητες λόγω της παλαιάς ρύπανσης και της νέας ρύπανσης που εξακολουθεί να εισέρχεται στο υδάτινο περιβάλλον μέσω ατμοσφαιρικών εκπομπών από την καύση ορυκτών και άλλων καυσίμων. Μια άλλη σημαντική ομάδα πΑΒΤ ουσιών είναι οι **πολυβρωμοδιφαινυλαιθέρες** (PBDE), οι οποίοι χρησιμοποιούνται ευρέως σε χρώματα, πλαστικά, επενδύσεις επίπλων με αφρό, υφάσματα, οικοδομικά υλικά και βιομηχανικές διεργασίες. Αυτοί οι «συνήθεις ύποπτοι» έχουν σημαντικά κυρίαρχη επίδραση στην ταξινόμηση της χημικής κατάστασης, διότι το περιβάλλον έχει περιορισμένη ικανότητα αυτοκαθαρισμού απ' αυτούς τους πολύ συχνούς και έμμονους ρύπους. Αν δεν υπήρχαν αυτές οι πΑΒΤ ενώσεις, το 81 % των συστημάτων επιφανειακών υδάτων θα είχε επιτύχει καλή χημική κατάσταση, ποσοστό που είναι περίπου το ίδιο με εκείνο του προηγούμενου κύκλου υποβολής εκθέσεων.

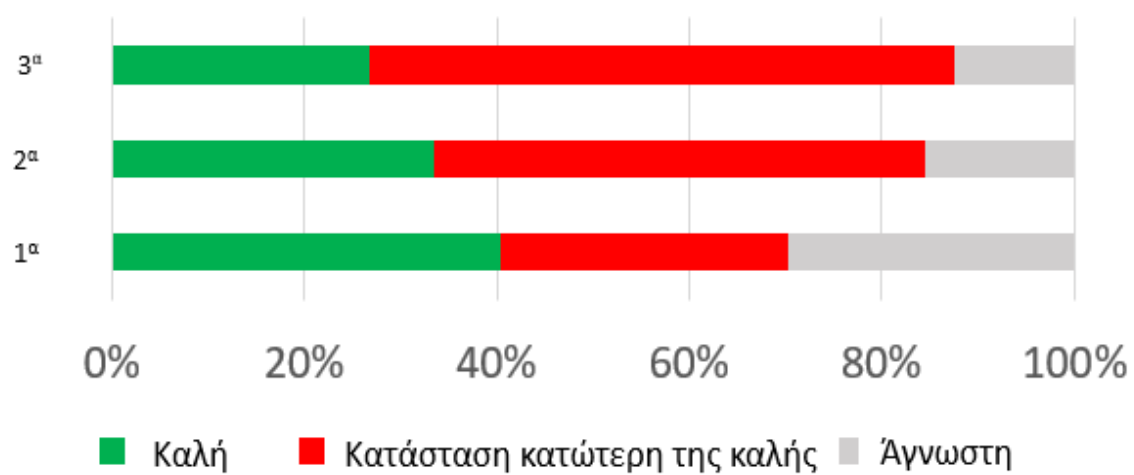
Οι άλλες ουσίες που προκαλούν υπέρβαση των ορίων των ποιοτικών περιβαλλοντικών προτύπων και μη επίτευξη καλής χημικής κατάστασης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, τα **μέταλλα** (π.χ. μόλυβδος, κάδμιο, νικέλιο, τα οποία συνδέονται συνήθως με απόβλητα εξόρυξης, αστικά και βιομηχανικά λύματα, αστικές απορροές), τα **βιοκτόνα** και τα **γεωργικά φάρμακα** (τριβουτυλοκασσίτερος, χλωρπυριφός), καθώς και **ορισμένοι έμμονοι οργανικοί ρύποι** (π.χ. εξαχλωροβενζόλιο) εξακολουθούν να περιλαμβάνονται συνήθως στην κορυφή του καταλόγου ουσιών που προκαλούν αδυναμία επίτευξης καλής χημικής κατάστασης, παρόλο που η χρήση ορισμένων απ' αυτές τις ουσίες έχει απαγορευτεί εδώ και πολλά χρόνια.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι πΑΒΤ ουσίες εξακολουθούν επίσης να ευθύνονται για τη μη επίτευξη του στόχου της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης λόγω ρύπανσης βάσει της ΟΠΘΣ στο 80 % των θαλάσσιων περιοχών²⁹.

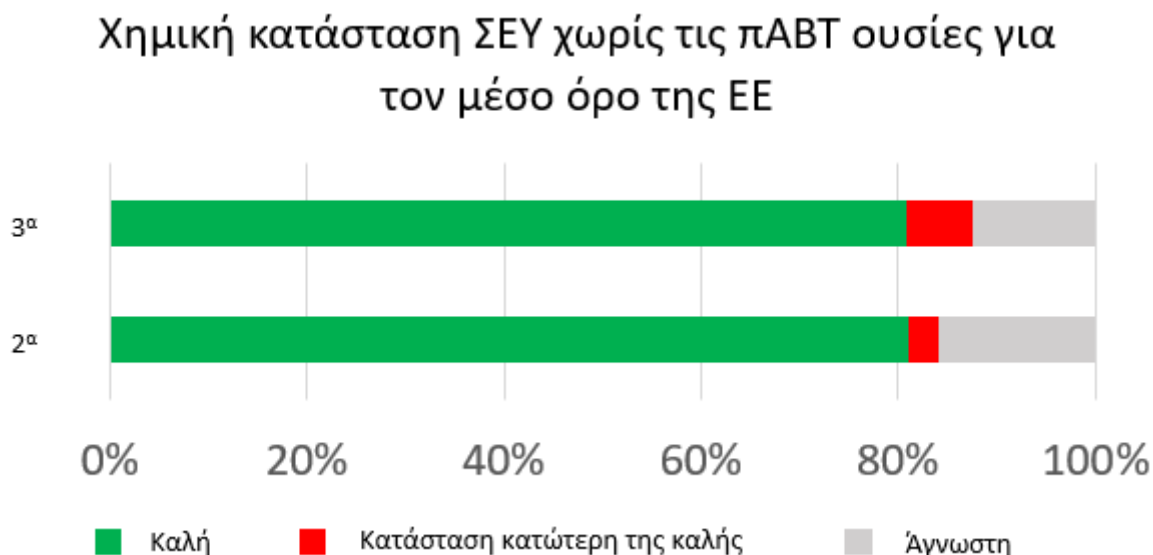
Γράφημα 2 — Μεταβολή στην αξιολόγηση της χημικής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων της ΕΕ σε σχέση με τα πρώτα, τα δεύτερα και τα τρίτα ΣΔΔΑΠ (όλες οι ουσίες, συμπεριλαμβανομένων των πΑΒΤ ουσιών) (Πηγή: Δεδομένα που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα και από έγγραφα PDF)

²⁹ Έκθεση της Επιτροπής — Πρώτη έκθεση παρακολούθησης και προοπτικών μηδενικής ρύπανσης «Πορεία προς καθαρότερο αέρα, νερό και έδαφος για την Ευρώπη» [COM(2022) 674 final της 8.12.2022].

Χημική κατάσταση ΣΕΥ για τον μέσο όρο της ΕΕ

Γράφημα 3 — Μεταβολή στην αξιολόγηση της χημικής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων της ΕΕ σε σχέση με τα δεύτερα και τα τρίτα ΣΔΛΑΠ (χωρίς τις πΑΒΤ ουσίες) (Πηγή: Δεδομένα που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα και από έγγραφα PDF)

Συστήματα υπόγειων υδάτων: ποια είναι η χημική τους κατάσταση;

Όσον αφορά τα **συστήματα υπόγειων υδάτων**, το 2021, με βάση τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν στα τρίτα ΣΔΛΑΠ, το 86 % των συστημάτων υπόγειων υδάτων ήταν σε καλή χημική κατάσταση. Πρόκειται για ελαφρά βελτίωση σε σύγκριση με το ποσοστό 82,2 % για το ίδιο υποσύνολο χωρών το 2015.

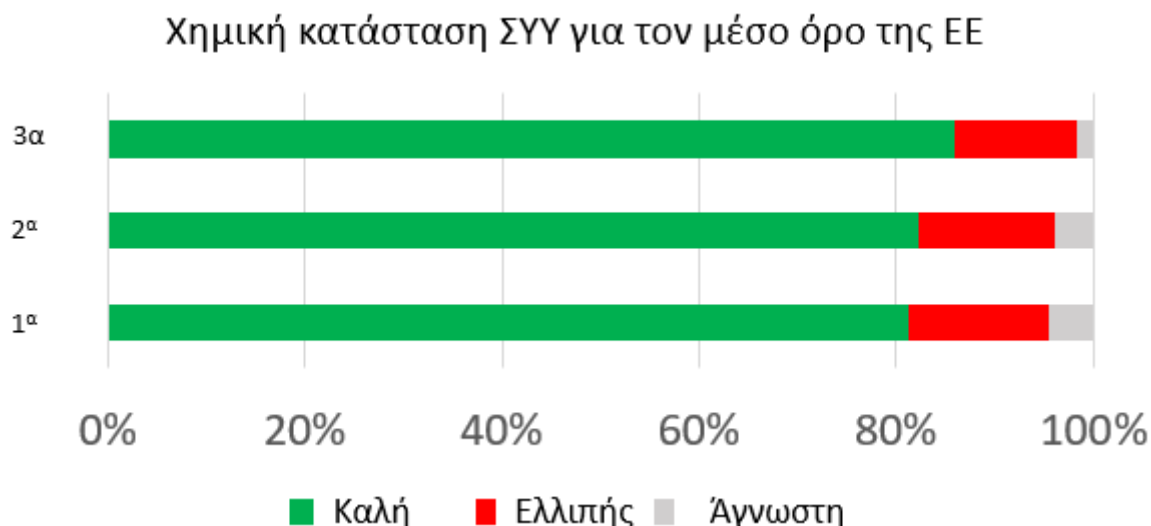
Οι συχνότερα αναφερόμενοι ρύποι που προκαλούν κακή χημική κατάσταση είναι τα **νιτρικά άλατα**³⁰. Αυτά προέρχονται κυρίως από την εντατική γεωργία και κτηνοτροφία μέσω της ακατάλληλης ή υπερβολικής χρήσης λιπασμάτων και υδαρούς/στερεάς κοπριάς, υλικών που όλα περιέχουν άζωτο και φωσφόρο. Αυτό ισχύει για 17 από τα 20 κράτη μέλη. Μόνο η Εσθονία, η Λετονία και η Λιθουανία δεν αναφέρουν τα νιτρικά ως αιτία για τη μη επίτευξη καλής χημικής κατάστασης στα υπόγεια ύδατά τους. Τα **γεωργικά φάρμακα** και οι μεταβολίτες τους ευθύνονται για τη μη επίτευξη καλής χημικής κατάστασης σε εννέα κράτη μέλη (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο και Τσεχία). Τα **φωσφορικά άλατα** και το **αμμώνιο**, τα οποία προέρχονται επίσης κυρίως από την εντατική γεωργία και κτηνοτροφία, προκαλούν επίσης κακή χημική κατάσταση με ιδιαίτερο αντίκτυπο σε χώρες όπως η Σλοβακία και η Τσεχία.

Σε άλλες ουσίες που αναφέρθηκαν ως υπεύθυνες για την κακή χημική κατάσταση μικρότερου ποσοστού συστημάτων υπόγειων υδάτων (δηλαδή λιγότερου από 10 % σύμφωνα με ορισμένα κράτη μέλη) περιλαμβάνονται φυσικοί ρύποι, όπως το χλώριο, οι θεικές ενώσεις, το κάλιο, ο

³⁰ Σύμφωνα με τον ΕΟΠ, η μέση συγκέντρωση νιτρικών στα συστήματα υπόγειων υδάτων της ΕΕ δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά από το 2021 (ΕΟΠ, 2023).

σίδηρος και ο ολικός οργανικός άνθρακας. Οι βιομηχανικοί διαλύτες, οι ΠΑΥ, ο μεθυλο-tert-βουτυλαιθέρας (MTBE, ο οποίος χρησιμοποιείται κυρίως ως πρόσθετο καυσίμου) και οι ανιονικές επιφανειοδραστικές ουσίες (οι οποίες απαντούν συχνά σε σαπούνια και απορρυπαντικά) αναφέρονται λιγότερο συχνά ως αιτία κακής κατάστασης (αλλά αναφέρθηκαν από τη Γαλλία, την Ιταλία, τη Λετονία και τη Φινλανδία).

Γράφημα 4 — Μεταβολή στην αξιολόγηση της χημικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων της ΕΕ σε σχέση με τα πρώτα, τα δεύτερα και τα τρίτα ΣΔΛΑΠ (Πηγή: Δεδομένα που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα και από έγγραφα PDF)

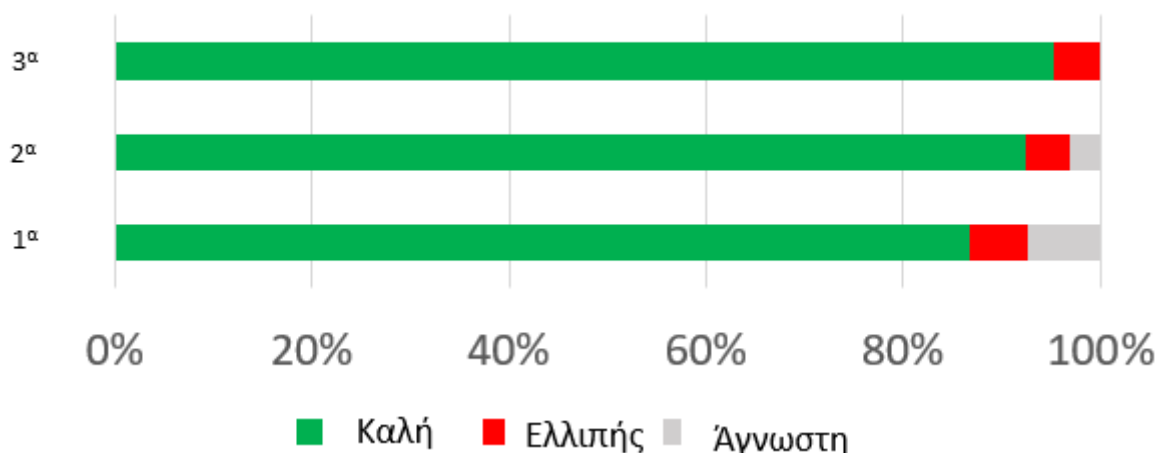

Ποσοτική κατάσταση των συστημάτων υπόγειων υδάτων — επαρκούν τα ύδατα;

Κατά τη σύγκριση της ποσοτικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων στο ίδιο σύνολο κρατών μελών, είναι ενθαρρυντικό ότι παρατηρείται μικρή βελτίωση: το 95 % των συστημάτων υπόγειων υδάτων αναφέρθηκαν ως συστήματα σε καλή κατάσταση την περίοδο 2016-2021, έναντι 92,4 % την περίοδο 2009-2015. Τα στοιχεία που υποβλήθηκαν δείχνουν ότι η αναπλήρωση των συστημάτων υπόγειων υδάτων, τα οποία αντιστοιχούν σε μεγάλο μέρος των αποθεμάτων της ΕΕ, φαίνεται να είναι, ως επί το πλείστον, εξασφαλισμένη. Μολονότι αυτό μπορεί να υποδηλώνει ότι η κλιματική αλλαγή δεν έχει επηρεάσει (ακόμη) τα υπόγεια ύδατα της ΕΕ, πρέπει να τονιστεί ότι δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη όλα τα κράτη μέλη τις ανάγκες των οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από τα υπόγεια ύδατα και ότι η εικόνα αυτή που καταγράφηκε το 2021 δεν αποτυπώνει τις επιπτώσεις των επόμενων ετών, τα οποία ήταν τα ξηρότερα έτη αυτού του αιώνα.

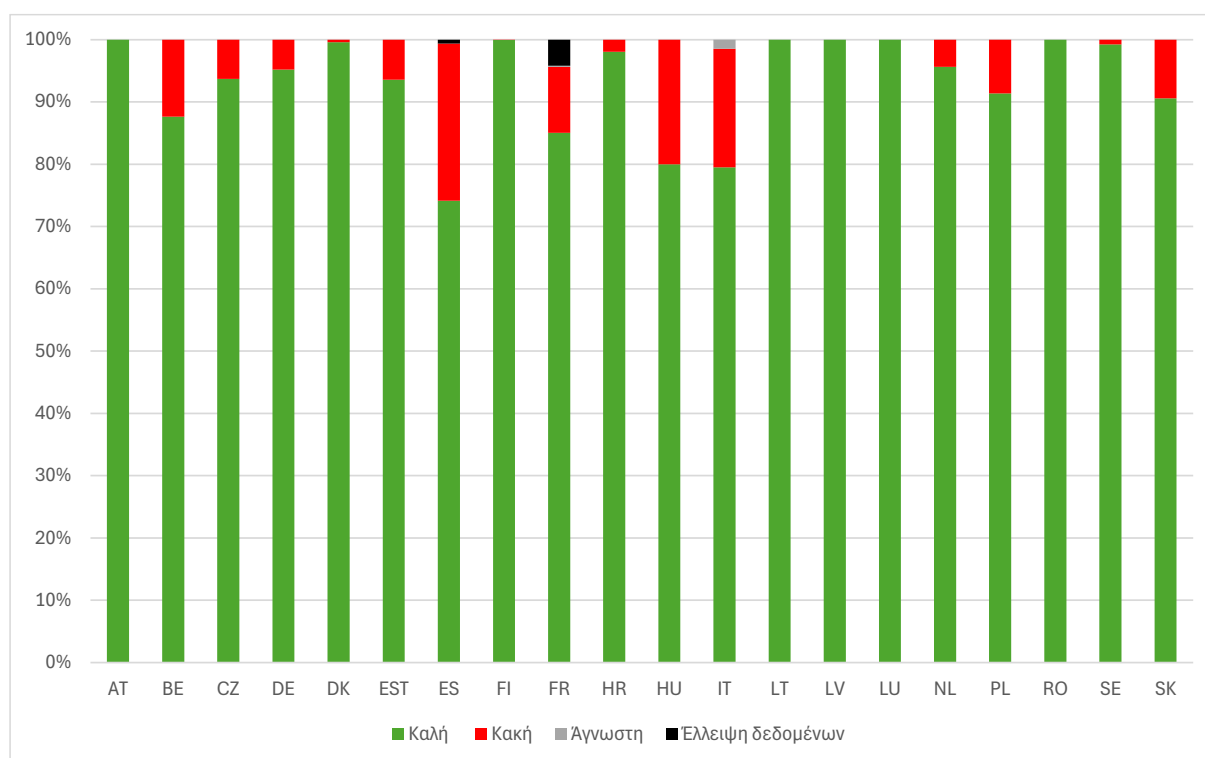
Γράφημα 5 — Μεταβολή στην αξιολόγηση της ποσοτικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων της ΕΕ σε σχέση με τα πρώτα, τα δεύτερα και τα τρίτα ΣΔΛΑΠ (Πηγή: Δεδομένα που αντλήθηκαν από την ενότητα του WISE για τα γλυκά ύδατα και από έγγραφα PDF)

Ποσοτική κατάσταση ΣΥΥ για τον μέσο όρο της ΕΕ

Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές γεωγραφικές διαφορές μεταξύ των 20 κρατών μελών που καλύπτονται από την παρούσα έκθεση (βλ. γράφημα 6).

Γράφημα 6 — Επισκόπηση της ποσοτικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων ανά κράτος μέλος το 2021

Στο 84 % των περιπτώσεων που εντοπίστηκαν, τα συστήματα υπόγειων υδάτων δεν πέτυχαν καλή ποσοτική κατάσταση, διότι αντλούνται από τον υδροφόρο ορίζοντα μεγαλύτερες ποσότητες υδάτων σε σύγκριση με τη φυσική ικανότητα αναπλήρωσής τους. Άλλοι λόγοι για τη μη επίτευξη καλής ποσοτικής κατάστασης είναι η εισροή αλμυρών υδάτων (25 %), οι επιπτώσεις στα υδάτινα οικοσυστήματα που συνδέονται με συστήματα υπόγειων υδάτων (20 %) και τα εξαρτώμενα χερσαία οικοσυστήματα (9 %).

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη που υπέβαλαν έκθεση³¹ πραγματοποίησαν **αξιολόγηση του ισοζυγίου νερού**³² για τα τρίτα ΣΔΛΑΠ, ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη αξιολόγησαν επίσης τις μακροπρόθεσμες τάσεις. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις διατάξεις της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα, κατά την αξιολόγηση της ποσοτικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων, τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν πάντα υπόψη τις ανάγκες των **υδάτινων οικοσυστημάτων που σχετίζονται με υπόγεια ύδατα** και των **χερσαίων οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από υπόγεια ύδατα**. Πρόκειται για σημαντική έλλειψη, δεδομένου ότι οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες που μεταβάλλουν τα επίπεδα των υπόγειων υδάτων μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την κατάσταση των συστημάτων επιφανειακών υδάτων ή να βλάψουν πολύτιμα οικοσυστήματα, όπως υγρότοπους.

Καθ' όλη τη διάρκεια των τριών προηγούμενων κύκλων εφαρμογής, τα κράτη μέλη ανέφεραν υψηλό ποσοστό υπόγειων υδάτων σε καλή ποσοτική κατάσταση. Ωστόσο, αυτό έρχεται σε αντίθεση με την αύξηση της λειψυδρίας σ' ολόκληρη την ΕΕ και την παρατηρούμενη αυξημένη εξάρτηση από τα συστήματα υπόγειων υδάτων ως πηγή ύδρευσης για δημόσιες υπηρεσίες και άρδευσης, κάτι που επιφέρει αυξημένες απολήψεις υδάτων³³. Τονίζεται έτσι πόσο σημαντικό είναι να εφαρμόζουν καλύτερα τα κράτη μέλη τις συμφωνημένες μεθοδολογίες για την αξιολόγηση της ποσοτικής κατάστασης, με δέουσα συνεκτίμηση των εποχιακών διακυμάνσεων και των επιταχυνόμενων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ενώ παράλληλα θα βασίζονται λιγότερο στις ιστορικές τάσεις και θα λαμβάνουν πλήρως υπόψη τον ρόλο των υπόγειων υδάτων στη υποστήριξη των ποταμών και των οικοσυστημάτων. Η αξιολόγηση που βασίζεται μόνο στα επίπεδα των υπόγειων υδάτων είναι ανεπαρκής³⁴. Η κατάσταση δείχνει επίσης ότι ενδέχεται να είναι αναγκαία η αναθεώρηση των υφιστάμενων μεθοδολογιών, όπως προτείνει ο ΕΟΠ.

Είναι σημαντικό ότι αρκετά κράτη μέλη αναμένουν επιδείνωση της κατάστασης, καθώς προβλέπουν ότι ο αριθμός των συστημάτων υπόγειων υδάτων που κινδυνεύουν να μην επιτύχουν καλή ποσοτική κατάσταση έως το 2027 θα αυξηθεί σημαντικά σε ορισμένες περιπτώσεις (βλ. γράφημα 7 κατωτέρω).

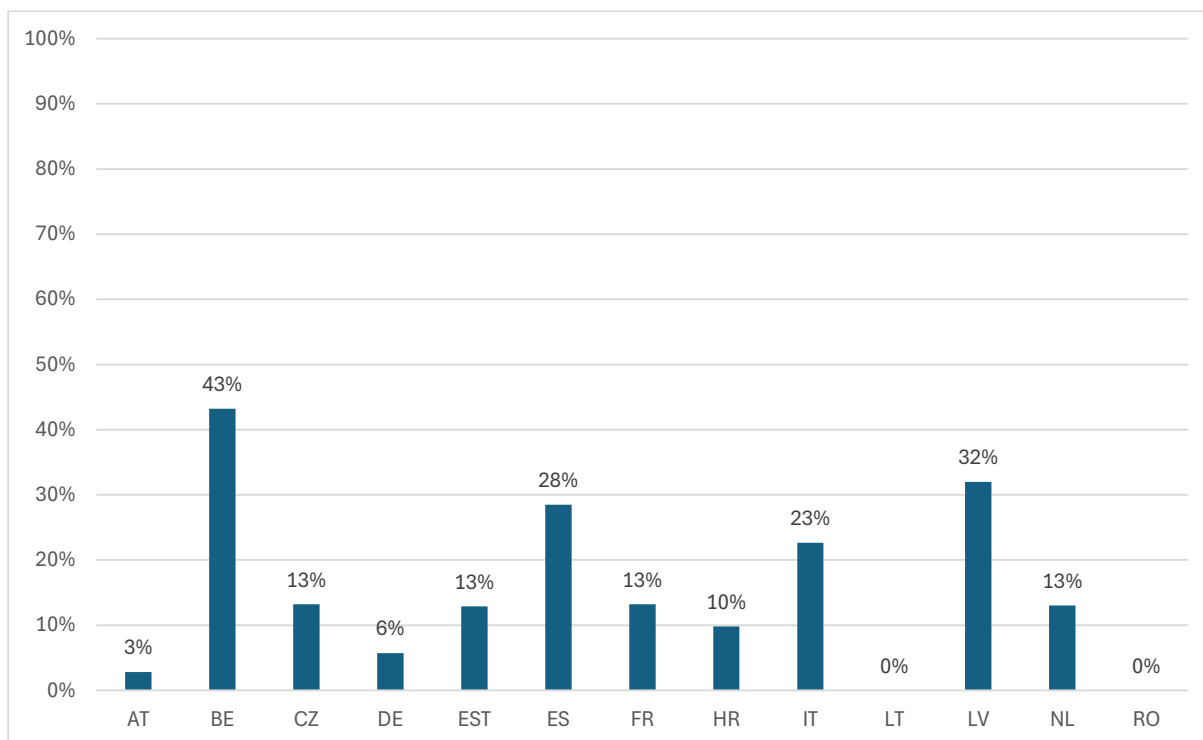
Γράφημα 7 — Ποσοστό συστημάτων υπόγειων υδάτων που τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι κινδυνεύουν να μην επιτύχουν καλή ποσοτική κατάσταση έως το 2027 (μόνο χώρες που υπέβαλαν ηλεκτρονικά εκθέσεις)

³¹ Εκτός από το Λουξεμβούργο, στο οποίο η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη.

³² Ισοζύγιο νερού είναι η ποσότητα νερού που είναι διαθέσιμη για κατανομή, υπολογιζόμενη ως εισροές μείον εκροές σε μια δεδομένη λεκάνη ή υπολεκάνη απορροής ποταμού.

³³ Σύμφωνα με τον ΕΟΠ, το ποσοστό των υπόγειων υδάτων στη συνολική απόληψη υδάτων αυξήθηκε από 19 % το 2000 σε 23 % το 2019.

³⁴ Βλ. έγγραφο καθοδήγησης για την κοινή στρατηγική εφαρμογής αριθ. 18.

- **Πλαίσιο 1: Γιατί η ΕΕ απέχει ακόμη τόσο πολύ από την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ;**
- Με την πάροδο των ετών, η εφαρμογή της ΟΠΥ βελτίωσε σταδιακά τη γνώση και την κατανόηση της κατάστασης των ποταμών, των λιμνών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων της ΕΕ. Αυτές οι βελτιωμένες γνώσεις εξηγούν εν μέρει ορισμένες από τις τάσεις που περιγράφονται ανωτέρω.
- Ωστόσο, όπως τεκμηριώθηκε στον έλεγχο καταλληλότητας της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα το 2019³⁵, πολλοί παράγοντες έχουν διαδραματίσει και εξακολουθούν να διαδραματίζουν ρόλο στην παρεμπόδιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της ΟΠΥ και συνέβαλαν στην επίτευξη συνολικά αργής προόδου από την έναρξή της. Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται:
 - ο καθυστερημένος προσδιορισμός ή η υποτίμηση των πιέσεων, καθώς και των προσπαθειών που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός πλαισίου διακυβέρνησης, κατάλληλου με βάση τις συγκεκριμένες συνθήκες που επικρατούν στα κράτη μέλη·
 - η ανεπαρκής μείωση των συνολικών πιέσεων στα υδατικά συστήματα, ιδίως λόγω της διάχυτης ρύπανσης (σε αντίθεση με τη σχετική επιτυχία στην αντιμετώπιση της ρύπανσης από σημειακές πηγές) και της υποβάθμισης των οικοτόπων (για την αντιμετώπιση της οποίας θα χρειαστούν οπωσδήποτε μέτρα αποκατάστασης ώστε να αντιμετωπιστούν πιέσεις του παρελθόντος, συμπεριλαμβανομένων των υδρομορφολογικών αλλαγών και της παλαιάς ρύπανσης)·
 - η αργή θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων πολιτικής, καθώς τα προγράμματα μέτρων των κρατών μελών συχνά δεν βασίζονται επαρκώς στην ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων, και υπάρχει η τάση να βασίζονται σε εύκολες τεχνολογικές λύσεις που

³⁵ SWD(2019) 439 final, σ. 116.

αντιμετωπίζουν τη ρύπανση από σημειακές πηγές, αλλά δεν στοχεύουν, σε μεγάλο βαθμό, στην αντιμετώπιση άλλων πηγών ρύπανσης·

- ο η περιορισμένη συνοχή μεταξύ των σχετικών πολιτικών, καθώς η καλή κατάσταση των υδατικών συστημάτων εξαρτάται επίσης, σε πολύ σημαντικό βαθμό, από την ενσωμάτωση των στόχων για τα ύδατα σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως η γεωργία, η ενέργεια και οι μεταφορές·
- ο το ότι δεν δίνεται προτεραιότητα στα μέτρα για την επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων σε αντίθεση με άλλες οικονομικές δραστηριότητες·
- ο η επικρατούσα εξάρτηση από βασικά μέτρα³⁶ αντί πρόσθετων συμπληρωματικών μέτρων που να εφαρμόζονται σε επαρκή κλίμακα για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ·
- ο ο χρόνος που απαιτείται για να ανταποκριθεί η φύση στα μέτρα ώστε να παραχθούν τα αναμενόμενα αποτελέσματα·
- ο οι ολοένα και πιο αισθητές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (π.χ. αύξηση της θερμοκρασίας των υδάτων)·
- ο η έλλειψη χρηματοδότησης και οι περιορισμοί στη διοικητική ικανότητα.

5. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

Η ορθή διακυβέρνηση είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία των πολύπλοκων συστημάτων διαχείρισης των υδάτων στα κράτη μέλη, τα οποία βασίζονται στη συμμετοχή πολλών διαφορετικών διοικητικών επιπέδων και επηρεαζόμενων μερών. Όλα τα κράτη μέλη έχουν ορίσει οικείες **αρμόδιες αρχές** για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού (στο εξής: ΠΛΑΠ). Στις περιοχές αυτές συχνά υπάρχουν διάφορες αρχές με αρμοδιότητες για διαφορετικές πτυχές των ΣΔΛΑΠ. Ομοίως, όλα τα κράτη μέλη έχουν ορίσει αρμόδιες αρχές για την οδηγία για τις πλημμύρες. Αυτές μπορεί να διαφέρουν από τις αρχές που έχουν οριστεί στο πλαίσιο της ΟΠΥ και, σε ορισμένα κράτη μέλη, οι μονάδες διαχείρισης που προσδιορίζονται σύμφωνα με την οδηγία για τις πλημμύρες δεν είναι ίδιες με τις ΠΛΑΠ.

Όπως απαιτείται από την οδηγία για τις πλημμύρες, πολλά κράτη μέλη αναφέρουν ότι τα ΣΔΚΠ και τα ΣΔΛΑΠ εκπονήθηκαν με συντονισμένο τρόπο και ενίοτε ταυτόχρονα³⁷. Η συντριπτική πλειονότητα των κρατών μελών έχουν διεξαγάγει κοινή διαβούλευση για τα οικεία ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ³⁸, ενώ ορισμένα έχουν ενσωματώσει τα δύο σχέδια σε ένα ενιαίο σχέδιο. Η κατάσταση μεταξύ των κρατών μελών είναι σαφώς πιο ανομοιογενής όσον αφορά το πρόγραμμα μέτρων βάσει της ΟΠΘΣ. Λίγα μόνο κράτη μέλη παρουσιάζουν αποδεικτικά στοιχεία σαφούς συντονισμού κατά την εκπόνηση των προγραμμάτων μέτρων της ΟΠΥ και της ΟΠΘΣ όσον αφορά τη διαδικασία, το περιεχόμενο και τη συνέπεια για την αντιμετώπιση των ίδιων πιέσεων. Παρόμοια αποδεικτικά στοιχεία περιορισμένου συντονισμού προκύπτουν από την παράλληλη υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο της ΟΠΘΣ σχετικά με το δεύτερο πρόγραμμα μέτρων³⁹. Ως εκ τούτου, πρόκειται για έναν τομέα στον οποίο τα κράτη μέλη

³⁶ Ειδικότερα, η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και η οδηγία για τη νιτρορύπανση, οι οποίες εμφανίζονται ως «βασικά μέτρα» στα προγράμματα μέτρων της ΟΠΥ.

³⁷ Συνολικά, 15 από τα 21 κράτη μέλη παρείχαν στα οικεία ΣΔΚΠ ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία ότι διασφαλίστηκε ο συντονισμός με την ΟΠΥ, ενώ τα υπόλοιπα 6 παρουσίασαν τουλάχιστον ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία.

³⁸ Όσον αφορά τις κοινές διαβουλεύσεις για τα προσχέδια των ΣΔΚΠ και των ΣΔΛΑΠ, 15 κράτη μέλη ανέφεραν ότι διενήργησαν τέτοιες διαβουλεύσεις, έναντι 13 κρατών μελών κατά τον προηγούμενο κύκλο.

³⁹ Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την αξιολόγηση από την Επιτροπή των προγραμμάτων μέτρων των κρατών μελών, όπως επικαιροποιήθηκαν βάσει του άρθρου 17

πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την εφαρμογή μιας **προσέγγισης από την πηγή έως τη θάλασσα**.

Οι **μηχανισμοί συντονισμού**, μολονότι υπάρχουν συνολικά, φαίνεται κυρίως να είναι ανεπαρκείς για τη διασφάλιση της ύπαρξης ολοκληρωμένων συνεργειών και της κατάλληλης συνοχής μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης (π.χ. ανεπαρκώς εναρμονισμένες προσεγγίσεις για την εφαρμογή της ΟΠΥ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο). Ο συντονισμός με άλλες τομεακές πολιτικές (π.χ. γεωργία, ενέργεια) είναι επίσης ανεπαρκής, ιδίως σε σχέση με τα μέτρα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων πιέσεων. Παρά το γεγονός ότι η ορθή εφαρμογή και επιβολή της ΟΠΥ και της λοιπής περιβαλλοντικής νομοθεσίας αποτελεί ευθύνη των αρμόδιων για το περιβάλλον αρχών, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των στόχων της ΟΠΥ σε τομεακές πολιτικές και χρηματοδοτικά μέσα [όπως στην κοινή γεωργική πολιτική (στο εξής: ΚΓΠ)]. Αυτό συνεπάγεται την ευθυγράμμιση των παρεμβάσεων που υποστηρίζονται από την ΚΓΠ με τα μέτρα στα ΣΔΛΑΠ.

Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές προσπάθειες για την ενίσχυση της **συμμετοχής του κοινού και της ενεργού συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών** στην εκπόνηση των οικείων ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ χρησιμοποιώντας διάφορους διαύλους και μηχανισμούς διαβούλευσης. Συνολικά, στα περισσότερα κράτη μέλη, συμμετείχε στην εκπόνηση των σχεδίων ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών. Ωστόσο, πολλά σχέδια δεν εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν και αν οι συμμετέχοντες στη διαβούλευση ενημερώθηκαν για τον τρόπο με τον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι απόψεις τους. Η εν λόγω διαφάνεια στην επικοινωνία θα αυξήσει τη συλλογική οικειοποίηση των σχεδίων.

Πιέσεις

Οι σημαντικότερες πιέσεις για τα συστήματα επιφανειακών υδάτων⁴⁰ σ' όλα τα κράτη μέλη που υπέβαλαν εκθέσεις είναι οι εξής: **ρύπανση από ατμοσφαιρικές εναποθέσεις** (η οποία επηρεάζει το 59 % των υδατικών συστημάτων), **υδρομορφολογικές αλλαγές** (57 %) που οφείλονται στην αποστράγγιση και την άρδευση για γεωργικούς σκοπούς, παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, αντιπλημμυρική προστασία, ναυσιπλοΐα ή παροχή πόσιμου νερού, και **ρύπανση από τη γεωργία** (32 %). Άλλες κύριες πιέσεις ανά την ΕΕ είναι οι **απορρίψεις αστικών λυμάτων** (14 %), οι **απορρίψεις που δεν συνδέονται με το σύστημα αποχέτευσης** (9 %) και η **απόληψη υδάτων** (9 %) για πολλούς σκοπούς. Άλλες πιέσεις που εντοπίζονται συχνότερα στα ΣΔΛΑΠ είναι η **ρύπανση από αστικές απορροές** (8 %), οι **υπερχειλίσσεις ομβρίων υδάτων** (5 %) και οι **απορρίψεις από βιομηχανικές εγκαταστάσεις** (6 %). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ίδιο υδατικό σύστημα μπορεί να υφίσταται πολλαπλές πιέσεις, με αποτέλεσμα το σύνολο να μην ανέρχεται στο 100 %.

Δυστυχώς, το 13 % των υδατικών συστημάτων της ΕΕ εξακολουθούν επίσης να πλήττονται από απροσδιόριστες ανθρωπογενείς πιέσεις, με αποτέλεσμα να υπάρχει ακόμη περιθώριο για αύξηση των γνώσεων στον τομέα αυτόν. Σημαντικές πιέσεις δεν εντοπίζονται μόλις στο 10 % των υδατικών συστημάτων που αναφέρθηκαν.

της οδηγίας 2008/56/ΕΚ [COM(2025) 3], και σχετικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2025) 1.

⁴⁰ Με βάση τα στοιχεία του WISE για τα γλυκά ύδατα, που καλύπτουν 18 από τα 20 κράτη μέλη για τα οποία τα στοιχεία είναι διαθέσιμα ηλεκτρονικά από τον Ιούνιο του 2024.

Η πίεση που ασκούν τα **χωροκατακτητικά ξένα είδη** —τόσο ενωσιακού⁴¹ όσο και εθνικού ενδιαφέροντος— στα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και στα θαλάσσια οικοσυστήματα στην Ευρώπη αυξάνεται, όπως καταδεικνύεται από αρκετές εκθέσεις⁴². Παρά τις άμεσες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν τα είδη αυτά στην επίτευξη καλής οικολογικής κατάστασης, η πίεση αυτή φαίνεται να είναι υποτιμημένη και προσδιορίζεται μόνο στο 2,2 % των υδατικών συστημάτων που αναφέρθηκαν. Οι πληροφορίες σχετικά με τα χωροκατακτητικά ξένα είδη και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματος πολύ συχνά λείπουν ή δεν είναι πολύ λεπτομερείς στα ΣΔΛΑΠ.

Παρόλο που το 71 % των **συστημάτων υπόγειων υδάτων** της ΕΕ αναφέρονται ως συστήματα που δεν υφίστανται σημαντικές πιέσεις, σχεδόν το 30 % εξ αυτών επηρεάζεται από σειρά πιέσεων. Αυτές περιλαμβάνουν ιδίως τη **διάχυτη ρύπανση από τις καλλιέργειες** (π.χ. γεωργικά φάρμακα και λιπάσματα), η οποία επηρεάζει το 59 % των συστημάτων υπόγειων υδάτων που υφίστανται πιέσεις, την **απόληψη για δημόσια ύδρευση** (25 %), την **απόληψη για τη γεωργία** (22 %), για **βιομηχανική χρήση** (12 %) και για **άλλους σκοπούς** (12 %). Η διάχυτη ρύπανση από άλλες πηγές, ιδίως τις **αστικές απορροές** (16 %) και τις **απορρίψεις που δεν συνδέονται με το αποχετευτικό δίκτυο** (6 %), αποτελεί επίσης σημαντική πίεση, όπως και η **ρύπανση από μολυσμένες ή εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις** (17 %) και η **παλαιά ρύπανση** (13 %).

Προγράμματα μέτρων

Η εικόνα διαφοροποιείται όσον αφορά την ανάλυση των προγραμμάτων μέτρων που τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταρτίσουν για την πρόληψη ή τον περιορισμό των εν λόγω πιέσεων.

Σημαντικός αριθμός μέτρων που ανακοινώθηκαν στα δεύτερα ΣΔΛΑΠ δεν εφαρμόστηκαν. Όπως και στο παρελθόν, η ανεπαρκής χρηματοδότηση των μέτρων χαρακτηρίστηκε ως το σημαντικότερο εμπόδιο (86 %), και ακολουθούν οι απροσδόκητες καθυστερήσεις (81 %), η έλλειψη κατάλληλων εθνικών μηχανισμών, όπως εθνικών κανονισμών και άλλων μέτρων που δεν έχουν ακόμη εγκριθεί (70 %), και τα ζητήματα διακυβέρνησης (57 %). Οι δυσκολίες όσον αφορά την απόκτηση της γης που απαιτείται για την εφαρμογή ορισμένων μέτρων αναφέρθηκαν επίσης συχνά ως βασική πρόκληση.

Τα τρίτα προγράμματα μέτρων που παρουσιάστηκαν στα ΣΔΛΑΠ για την περίοδο 2022-2027 δείχνουν ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τον σχεδιασμό τους και την υποβολή εκθέσεων. Τα προγράμματα μέτρων περιέχουν συχνά μια αρκετά μεγάλη δέσμη μέτρων, αλλά δεν φαίνεται να περιλαμβάνουν αρκετά βασικά στοιχεία. Ειδικότερα, δεν υπάρχει σαφής αξιολόγηση του χάσματος που πρέπει να γεφυρωθεί για την επίτευξη καλής κατάστασης. Δεν υπάρχουν επίσης επαρκείς πληροφορίες σχετικά με την ιεράρχηση των μέτρων βάσει της απαιτούμενης ανάλυσης κόστους-αποτελεσματικότητας. Το κόστος και η χρηματοδότηση των σχεδιαζόμενων μέτρων συχνά απουσιάζουν. Το ότι τα κράτη μέλη συχνά υποστηρίζουν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες

⁴¹ Όπως αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών.

⁴² Για παράδειγμα, τα χωροκατακτητικά αλλόχθονα είδη γλυκών υδάτων έχουν επταπλασιαστεί σε αριθμό τα τελευταία 100 έτη σύμφωνα με τους Cid, N. και Cardoso, A. C., 2013, European freshwater alien species, «Global Freshwater Biodiversity Atlas» (atlas.freshwaterbiodiversity.eu).

6. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΠΛΗΣ ΠΛΑΝΗΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

6.1.1 Τι μέτρα λαμβάνονται για την καταπολέμηση της ρύπανσης από τις καλλιέργειες;

Μολονότι έχουν παρατηρηθεί σημαντικές βελτιώσεις σε σύγκριση με τη δεκαετία του 1990 και τα περισσότερα κράτη μέλη και γεωργοί έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές προσπάθειες να μειώσουν τη διαρροή θρεπτικών ουσιών στα ύδατα, τα στοιχεία για την ποιότητα των γλυκών υδάτων δείχνουν ότι τα αποτελέσματα έχουν παραμείνει στάσιμα. Αυτό υποδηλώνει ότι, για να επανεμφανιστεί η καθοδική τάση στις συγκεντρώσεις θρεπτικών ουσιών, απαιτούνται πιο ριζοσπαστικά μέτρα, τα οποία ενδεχομένως να είναι δύσκολο να ληφθούν από πολιτική άποψη. Τα εφαρμοζόμενα μέτρα εξακολουθούν να μην επαρκούν για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας για τη νιτρορύπανση και της ΟΠΥ, σχεδόν 35 και 25 έτη μετά την έκδοσή τους, αντίστοιχα. Αυτό παρατηρείται επίσης στο θαλάσσιο περιβάλλον, ιδίως στη Βαλτική θάλασσα, τη θαλάσσια περιοχή με το υψηλότερο ποσοστό παράκτιων υδάτων στα οποία οι συνθήκες θρεπτικών ουσιών αποτελούν πρόβλημα (58 %). Ευτροφισμός παρατηρείται επίσης στο νότιο τμήμα της Βόρειας Θάλασσας, κατά μήκος των βορειοδυτικών ακτών της Γαλλίας και κοντά σε εκροές ποταμών στη Μεσόγειο. Ταυτόχρονα, εντοπίζονται εκτεταμένες περιοχές που είναι φτωχές σε οξυγόνο στη Βαλτική και στον Εύξεινο Πόντο, οι οποίες είναι αποτέλεσμα του ευτροφισμού, των φυσικών συνθηκών και των υψηλότερων θερμοκρασιών των υδάτων λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Η στασιμότητα αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι στα περισσότερα κράτη μέλη έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εκπόνηση **ποσοτικών αξιολογήσεων των ελλείψεων** ως βάσης για τον προσδιορισμό του τρόπου μείωσης του φορτίου **θρεπτικών**

19

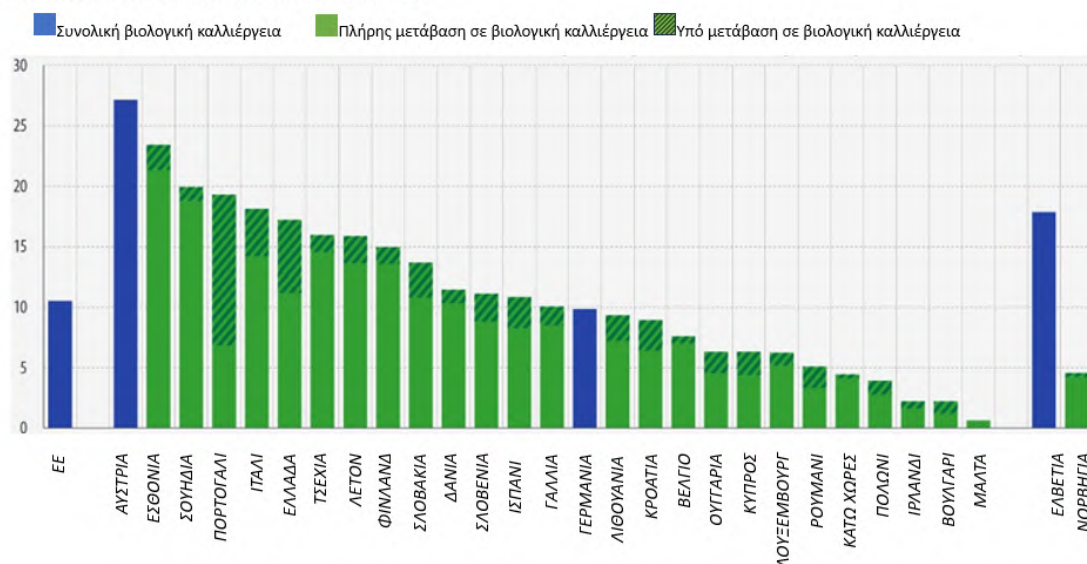
ουσιών και γεωργικών φαρμάκων. Η Επιτροπή διατύπωσε τη σύσταση αυτήν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου κύκλου, αλλά λίγα κράτη μέλη παρουσίασαν τις μειώσεις του φορτίου θρεπτικών ουσιών και ακόμα λιγότερα κράτη μέλη ανέφεραν ότι έχουν διενεργήσει αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας των μέτρων που έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής.

Ταυτόχρονα, μια σαφής και ενθαρρυντική τάση είναι **η σταθερή αύξηση του ποσοστού των αγροτικών εκτάσεων με βιολογικές καλλιέργειες στην ΕΕ**, οι οποίες συνήθως συνεπάγονται χαμηλότερα επίπεδα ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες και γεωργικά φάρμακα. Ωστόσο, ο ρυθμός εφαρμογής ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών, καθώς κυμαίνεται από σχεδόν το 30 % της συνολικής γεωργικής παραγωγής στην Αυστρία έως λιγότερο από 1 % στη Μάλτα (βλ. γράφημα 8 κατωτέρω).

Γράφημα 8 — Μερίδιο της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης με βιολογικές καλλιέργειες το 2022 ανά κράτος μέλος (Πηγή: Eurostat, 2024)⁴⁴.

Έκταση βιολογικής καλλιέργειας, 2022

(% της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης)

Γαλλία, Πορτογαλία και Σλοβακία: εκτίμηση. Κύπρος και Μαυροβούνιο: προσωρινά στοιχεία. Αυστρία: στοιχεία που ελήφθησαν άμεσα από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Γεωργίας, Δασοκομίας, Περιφερειών και Διαχείρισης Υδάτων Νορβηγία: 2021

⁴⁴ [Βιολογική γεωργία στην ΕΕ: 16,9 εκατομμύρια εκτάρια το 2022 — Eurostat \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&code=sdg-12-8-2022&plugin=1)

Συνήθως εφαρμόζονται βασικά μέτρα, αλλά δεν αξιολογούν όλα τα κράτη μέλη αν τα σχεδιαζόμενα μέτρα θα είναι επαρκή για τη σταδιακή επίτευξη καλής κατάστασης. Στις περιπτώσεις που διενεργήθηκαν αξιολογήσεις ελλείψεων, τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι τα μέτρα δεν θα καλύψουν «πλήρως» την απόσταση που απαιτείται για τη μείωση της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες και γεωργικά φάρμακα έως το 2027. Αυτό συνάδει με τα προηγούμενα πορίσματα της Επιτροπής, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση.

Επίσης, τα υποχρεωτικά μέτρα περιορίζονται σε εκείνα που ορίζονται στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ⁴⁵ και στις εφαρμοστέες απαιτήσεις (πολλαπλή συμμόρφωση και οικολογικός προσανατολισμός) στο πλαίσιο της ΚΓΠ 2014-2022.

Πολλά κράτη μέλη φαίνεται να επιβάλλουν περιορισμούς στη χρήση γεωργικών φαρμάκων, κυρίως όταν είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η κατάσταση των υδατικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για απόληψη πόσιμου νερού. Οι εν λόγω υποχρεωτικές απαιτήσεις για τους γεωργούς οι οποίες απορρέουν από την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιου για τα ύδατα μπορούν να υποστηριχθούν από την ΚΓΠ στο πλαίσιο των λεγόμενων ενισχύσεων της ΟΠΥ, αλλά το μέσο αυτό εξακολουθεί να μη χρησιμοποιείται επαρκώς⁴⁶.

Διάφορα προαιρετικά μέτρα έχουν εφαρμοστεί, συχνά με υποστήριξη μέσω της ΚΓΠ, ιδίως μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών δεσμεύσεων για το κλίμα⁴⁷ (στο εξής: AECC) και άλλων σχετικών μέτρων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης (2014-2022) που εκπόνησαν τα κράτη μέλη. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά, σε συνδυασμό με τα βασικά μέτρα που εφαρμόστηκαν, δεν ήταν επαρκή για τη μείωση των πιέσεων από τα νιτρικά και τα γεωργικά φάρμακα. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων εγγενών περιορισμών στον σχεδιασμό των εν λόγω προαιρετικών μέτρων, του γεγονότος ότι τα μέτρα δεν είχαν προγραμματιστεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, της περιορισμένης εφαρμογής τους από τους γεωργούς ή της περιορισμένης εφαρμογής τους στις περισσότερες πληγείσες περιοχές.

Με βάση τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν, τα γεωργικά μέτρα που ανακοινώθηκαν στο πλαίσιο των δεύτερων ΣΔΛΑΠ δεν εφαρμόστηκαν όλα όπως είχαν προγραμματιστεί. Στις προκλήσεις που αναφέρθηκαν περιλαμβάνονται η ανεπαρκής χρηματοδότηση και οι καθυστερήσεις.

Όσον αφορά την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027, μπορεί να αναμένεται αυξημένη συνεισφορά της στην αντιμετώπιση της ρύπανσης από νιτρικά και γεωργικά φάρμακα⁴⁸. Η

⁴⁵ Ειδικότερα, στην οδηγία για τη νιτρορύπανση, στον κανονισμό σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009], στην οδηγία για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων (2009/128/ΕΚ).

⁴⁶ Τέσσερα κράτη μέλη (Αυστρία, Δανία, Ισπανία και Λουξεμβούργο) στήριξαν τις εν λόγω ενισχύσεις στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης (2024-2022) και πέντε κράτη μέλη συμπεριέλαβαν τις εν λόγω ενισχύσεις στα στρατηγικά τους σχέδια για την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 (Αυστρία, Δανία, Ισπανία, Ιταλία και Λουξεμβούργο). Οι ενισχύσεις αυτές επικεντρώθηκαν κυρίως σε περιορισμούς ή απαγορεύσεις της λίπανσης και της χρήσης γεωργικών φαρμάκων σε προστατευόμενες περιοχές απόληψης πόσιμου νερού, καθώς και σε μέτρα μείωσης του αζώτου σε παράκτιες υδρολογικές λεκάνες στην περίπτωση της Δανίας.

⁴⁷ Ενισχύσεις για πολυετείς δεσμεύσεις εφαρμογής φιλικών προς το περιβάλλον και το κλίμα γεωργικών πρακτικών που υπερβαίνουν το βασικό σενάριο των υποχρεωτικών απαιτήσεων.

⁴⁸ Βλ. «Mapping and analysis of CAP strategic plans» (2023-2027) [Χαρτογράφηση και ανάλυση των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ (2023-2027)]

πολιτική περιλαμβάνει πρότυπα ενισχυμένης αιρεσιμότητας⁴⁹, όπως ενισχυμένες απαιτήσεις διαχείρισης του εδάφους (π.χ. αμειψισπορά/διαφοροποίηση, ζώνες ανάσχεσης) και μια νέα απαίτηση που συνδέεται με τους ελέγχους των διάχυτων πηγών ρύπανσης από φωσφορικά άλατα. Τα μέσα που διατίθενται στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της αγροτικής ανάπτυξης⁵⁰ (ΑΕCC που περιλαμβάνουν βιολογική γεωργία, στήριξη επενδύσεων, ενισχύσεις βάσει της ΟΠΥ, κατάρτιση/συμβουλές, καινοτομία και συνεργασία) εξακολουθούν να είναι διαθέσιμα και έχουν συμπληρωθεί με οικολογικά προγράμματα που στηρίζουν φιλικές προς το περιβάλλον/κλίμα πρακτικές· τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέσουν τουλάχιστον το 25 % της χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων σ' αυτά τα προγράμματα⁵¹. Η στήριξη από οικολογικά προγράμματα και από ΑΕCC καλύπτει, μεταξύ άλλων, τη βελτιωμένη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών⁵² και την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων⁵³.

Κανένα κράτος μέλος δεν χρησιμοποιεί **όρια συγκεντρώσεων θρεπτικών ουσιών** για την αξιολόγηση της καλής οικολογικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων, ενώ μόνο ορισμένα καθορίζουν την απαιτούμενη **μείωση φορτίου** ανάντη στη σχετική λεκάνη απορροής ποταμού. Όπως προαναφέρθηκε, αυτό έχει επίσης αντίκτυπο στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στην οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική, δεδομένου ότι, με βάση τα στοιχεία που υπέβαλαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΟΠΘΣ το 2018, το 87 % της θαλάσσιας έκτασης δεν πέτυχε τον στόχο της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης όσον αφορά τον ευτροφισμό.

6.1.2 Τι μέτρα λαμβάνονται για την καταπολέμηση της ρύπανσης από άλλους τομείς;

Η **ρύπανση** από τομείς όπως **οι αστικοί οικισμοί, η βιομηχανία ή η ενέργεια** συνιστά επίσης απειλή για το υδάτινο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία μέσω του περιβάλλοντος.

Γενικά εφαρμόζονται βασικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ρύπανσης απ' αυτούς τους τομείς. Αυτά περιλαμβάνουν συστήματα έγκρισης και αδειοδότησης για τον έλεγχο των απορρίψεων από σημειακές πηγές λυμάτων, μητρώα απορρίψεων λυμάτων, απαγόρευση ή περιορισμό όλων των απευθείας απορρίψεων σε υπόγεια ύδατα και/ή ειδικά μέτρα για την εξάλειψη ή τη μείωση της ρύπανσης από ουσίες προτεραιότητας και άλλες ουσίες.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, έχουν εφαρμοστεί ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση ρύπων που προκαλούν αδυναμία επίτευξης καλής χημικής ή οικολογικής κατάστασης υδατικών συστημάτων. Παραδείγματα των μέτρων αυτών είναι οι προσπάθειες να μειωθεί ή να παύσει

([file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/faltech/Downloads/mapping%20and%20analysis%20of%20cap%20strategic%20plans-KF0323354ENN%20(3).pdf)).

⁴⁹ Η αιρεσιμότητα συνδέει την πλήρη λήψη στήριξης βάσει της ΚΓΠ με τη συμμόρφωση των γεωργών και άλλων δικαιούχων με βασικά πρότυπα που αφορούν το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή, τη δημόσια υγεία, την υγεία των φυτών και την καλή μεταχείριση των ζώων. Τα βασικά πρότυπα περιλαμβάνουν κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (ΚΑΔ) και πρότυπα για την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση της γης (πρότυπα ΚΓΠΚ).

⁵⁰ Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), πρβ. κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1305/2013.

⁵¹ Βλ. άρθρο 97 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

⁵² Η στήριξη γεωργικών πρακτικών για τη βελτίωση της διαχείρισης των θρεπτικών ουσιών προβλέπεται να καλύπτει το 15,2 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ.

⁵³ Δεσμεύσεις που οδηγούν σε ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι και οι επιπτώσεις τους, όπως η διαρροή γεωργικών φαρμάκων, προβλέπεται να αναληφθούν για το 27 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ.

η έκλυση ορισμένων ρύπων στα ύδατα, η αποκατάσταση μολυσμένων χώρων και η αντιμετώπιση της διαχρονικής ρύπανσης των ιζημάτων, των υπόγειων υδάτων και του εδάφους. Ωστόσο, δεν είναι όλα τα εθνικά ΣΔΛΑΠ εξίσου λεπτομερή όσον αφορά τη ρητή σύνδεση μεμονωμένων ουσιών με συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση της ρύπανσης. Απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος σ' αυτό το μέτωπο και στην εκπόνηση ανάλυσης ελλείψεων για την τεκμηρίωση του σχεδιασμού των μέτρων.

Όλα τα κράτη μέλη υπέβαλαν **απογραφές εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών** επιβλαβών ουσιών. Ωστόσο, υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ και εντός των κρατών μελών όσον αφορά τόσο την κάλυψη των σχετικών τοξικών ουσιών όσο και την πληρότητά τους. Οι 10 σημαντικότερες ουσίες για τις οποίες έχουν πραγματοποιηθεί συχνότερα απογραφές εκπομπών είναι ο υδράργυρος, το βενζο(a)πυρένιο, το φλουορανθένιο, το βενζο(g,h,i)περυλένιο (ΠΑΥ), το νικέλιο, ο μόλυβδος και το κάδμιο (βαρέα μέταλλα), η εννεϋλοφαινόλη (μη ιονικές επιφανειοδραστικές ουσίες), το υπερφθοροοκτανοσουλφονικό οξύ (PFOS, τύπος PFAS) και το κατιόν τριβουτυλοκασιτέρου (ένα άκρως τοξικό βιοκτόνο).

Τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν βασικά μέτρα σχετικά με την κατασκευή ή την αναβάθμιση μονάδων επεξεργασίας λυμάτων, αναγνωρίζοντας ότι απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για τη συμμόρφωση με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Επί του παρόντος, το 82 % των αστικών λυμάτων της ΕΕ συλλέγονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ.

Η εφαρμογή της αναθεωρημένης οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων θα μειώσει περαιτέρω τη ρύπανση από αστικά λύματα. Περιλαμβάνει νέους κανόνες για τις υπερχειλίσεις ομβρίων υδάτων και τις αστικές απορροές, οι οποίοι θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα αυτές τις πιέσεις που δεν καλύπτονταν από τη νομοθεσία της ΕΕ.

Μολονότι η ΟΠΥ δεν καλύπτει τη ρύπανση από απορρίμματα, συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών, αυτός είναι ένας βασικός τομέας στον οποίο πρέπει να δημιουργηθούν συνέργειες με την ΟΠΘΣ, δεδομένου ότι πολύ μεγάλη ποσότητα πλαστικών στη θάλασσα προέρχεται από ποταμούς. Η αξιολόγηση των προγραμματιζόμενων μέτρων στο πλαίσιο της ΟΠΘΣ δείχνει ότι τα κράτη μέλη έχουν λάβει πολλά μέτρα για την αντιμετώπιση των κύριων πηγών απορριμμάτων, με αφετηρία τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τα λύματα από αστικές περιοχές και άλλες χερσαίες πηγές (π.χ. βιομηχανία, γεωργία). Αυτό οδήγησε σε εκτιμώμενη μείωση κατά 29 % των **απορριμμάτων στις παραλίες** μεταξύ του 2015 και του 2021 σ' όλες τις θαλάσσιες λεκάνες της ΕΕ. Τα μέτρα αυτά είναι επίσης πιθανό να είχαν θετικό αντίκτυπο στους ποταμούς, στις λίμνες και στα παράκτια ύδατα.

Δεδομένης της σημαντικής πίεσης που εξακολουθούν να ασκούν οι ατμοσφαιρικές εναποθέσεις στην υγεία των υδατικών συστημάτων, η δράση στην πηγή για τη μείωση των εκπομπών ρύπων που προκύπτουν από τη χρήση ορυκτών καυσίμων, συμπεριλαμβανομένων των **πΑΒΤ** ουσιών, μέσω της ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη ρύπανση σε διάφορα περιβαλλοντικά μέσα που προτείνεται στο σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ. Στο πλαίσιο αυτό, τα αυστηρότερα πρότυπα που εγκρίθηκαν στην πρόσφατη αναθεωρημένη οδηγία για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, καθώς και η αναθεωρημένη οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές, η αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού για τον υδράργυρο και οι συνολικές προσπάθειες της ΕΕ για απανθρακοποίηση, αναμένεται να έχουν θετικό αντίκτυπο στη

μείωση των εκπομπών ορισμένων μεμονωμένων ουσιών που εισέρχονται στο υδάτινο περιβάλλον μέσω των ατμοσφαιρικών εκπομπών.

6.2 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΤΑΜΩΝ, ΛΙΜΝΩΝ, ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

6.2.1 Μεταβολές στα φυσικά χαρακτηριστικά και στη φυσική ροή των υδατικών συστημάτων — ποιο είναι το επίπεδο ανθρώπινης παρέμβασης στο υδατικό σύστημα;

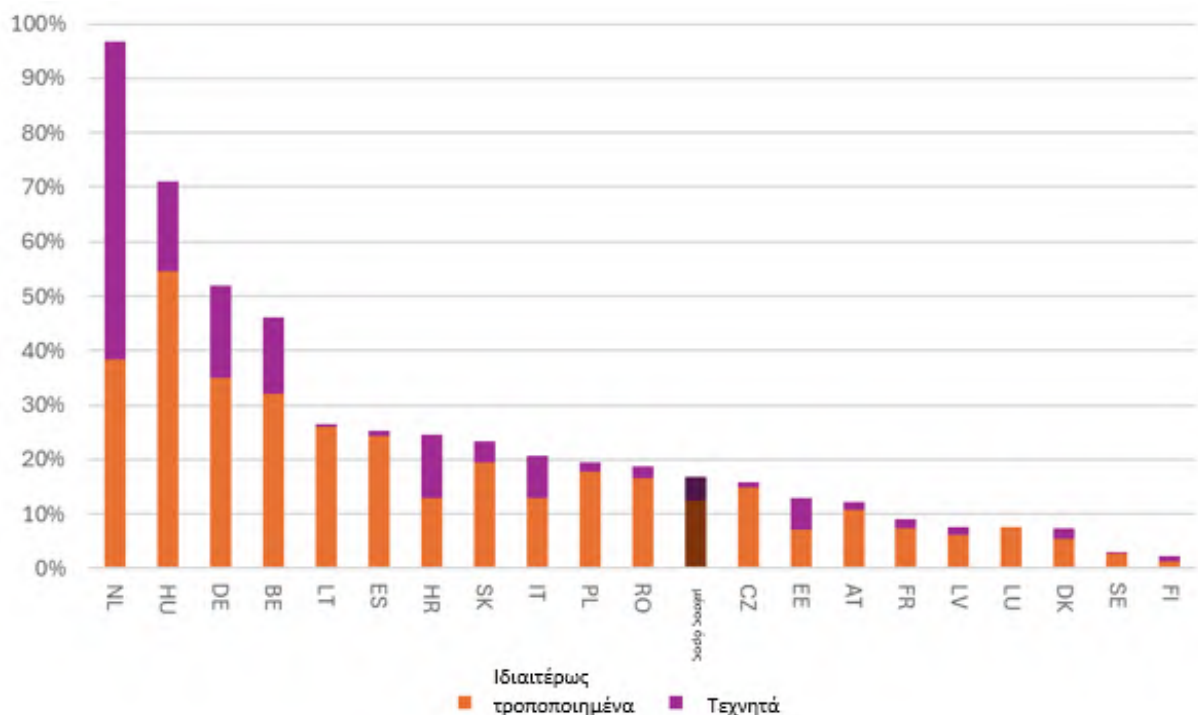
Εδώ και εκατοντάδες χρόνια οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αλλάξει φυσικά τη μορφή των ποταμών, των λιμνών, των εκβολών ποταμών και των παράκτιων υδάτων της ΕΕ, με την εξάλειψη των φυσικών χαρακτηριστικών, την κατασκευή υποδομών από σκυρόδεμα (δηλαδή ιδιαιτέρως τροποποιημένα υδατικά συστήματα) και τη δημιουργία νέων καναλιών και ταμειυτήρων (δηλαδή τεχνητά υδατικά συστήματα). Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων, αλλά μη φυσικών, υδατικών συστημάτων.

Τα ΣΔΛΑΠ παρουσιάζουν πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον βαθμό ανθρώπινης παρέμβασης στο οικείο φυσικό υδάτινο περιβάλλον. Όσο εντονότερη είναι η ανθρώπινη παρέμβαση, τόσο περισσότερο τροποποιούνται τα χαρακτηριστικά των υδατικών συστημάτων, ενώ ορισμένα καθίστανται εντελώς τεχνητά. Το ποσοστό αυτών των **ιδιαιτέρως τροποποιημένων υδατικών συστημάτων και τεχνητών υδατικών συστημάτων** αυξήθηκε ελαφρώς κατά τον τρέχοντα κύκλο υποβολής εκθέσεων: το 12,4 % των υδατικών συστημάτων χαρακτηρίστηκαν ιδιαιτέρως τροποποιημένα και το 4,4 % τεχνητά⁵⁴ στα 20 κράτη μέλη που εξετάστηκαν στην ανάλυση, έναντι 11,9 % και 4,1 % κατά τον προηγούμενο κύκλο υποβολής εκθέσεων.

Το γράφημα 9 κατωτέρω αποκαλύπτει το πολύ υψηλό επίπεδο ανθρώπινης παρέμβασης σε ορισμένα κράτη μέλη (Κάτω Χώρες, Ουγγαρία, Γερμανία και Βέλγιο) και την καλή διατήρηση της φυσικής κατάστασης σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη (όπως η Φινλανδία και η Σουηδία).

Γράφημα 9 — Ποσοστό συστημάτων επιφανειακών υδάτων που χαρακτηρίστηκαν ιδιαιτέρως τροποποιημένα ή τεχνητά στα τρίτα ΣΔΛΑΠ ανά κράτος μέλος

⁵⁴ Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα τρία κράτη μέλη για τα οποία ο χαρακτηρισμός των υδατικών συστημάτων είτε δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί (Κροατία, Σλοβακία) είτε βρίσκεται σε στάδιο αναθεώρησης (Σουηδία).

Τρία κράτη μέλη (Αυστρία, Κροατία, Σλοβακία) ανέφεραν σημαντική αύξηση του οικείου ποσοστού ιδιαιτέρως τροποποιημένων υδατικών συστημάτων και τεχνητών υδατικών συστημάτων, η οποία φαίνεται να είναι αποτέλεσμα αναταξινόμησης ορισμένων υδατικών συστημάτων και, σε μικρότερο βαθμό, νέων μεταβολών. Το ποσοστό της Σουηδίας αναμένεται επίσης να αυξηθεί σημαντικά ως αποτέλεσμα νέας μεθοδολογίας.

Οι κύριες χρήσεις των υδάτων που προκάλεσαν υψηλού βαθμού ανθρώπινη παρέμβαση με αποτέλεσμα την ταξινόμηση των υδατικών συστημάτων ως ιδιαιτέρως τροποποιημένων είναι οι εξής: i) αντιπλημμυρική προστασία (37 %)· ii) γεωργία (αποστράγγιση 23 %, άρδευση 15 %)· iii) υδροηλεκτρική ενέργεια (21 %)· iv) παροχή πόσιμου νερού (11 %)· και v) άλλη αστική ανάπτυξη (10 %).

Λόγω των μεταβληθέντων χαρακτηριστικών τους, τα εν λόγω υδατικά συστήματα δεν χρειάζεται να επιτύχουν καλή οικολογική κατάσταση, αλλά μόνο καλό οικολογικό δυναμικό, το οποίο πρέπει να καθοριστεί από το κράτος μέλος σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παραρτήματος V της ΟΠΥ.

Είναι ενθαρρυντικό το ότι υπήρξαν μεθοδολογικές βελτιώσεις για τον προσδιορισμό του τι θα συνιστούσε καλό οικολογικό δυναμικό, όπως απαιτείται από την ΟΠΥ. Ωστόσο, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να ορίζουν διαφορετικά το καλό οικολογικό δυναμικό και να χρησιμοποιούν διαφορετικές παραδοχές και κριτήρια στις αξιολογήσεις τους. Επίσης, ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν ορίσει το καλό οικολογικό δυναμικό για όλα τα ιδιαιτέρως τροποποιημένα υδατικά συστήματα, με αποτέλεσμα να μην έχουν τεθεί σαφείς στόχοι προς επίτευξη.

Με βάση διαθέσιμες πληροφορίες στο WISE για τα 16 κράτη μέλη⁵⁵ που είχαν κατορθώσει να υποβάλουν ηλεκτρονικά στοιχεία έως την οριστικοποίηση της παρούσας έκθεσης, μόνο το 16,8 % των ιδιαίτερος τροποποιημένων υδατικών συστημάτων και τεχνητών υδατικών συστημάτων διαθέτουν καλό οικολογικό δυναμικό. Ωστόσο, αυτό κρύβει σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών (καθώς η αναλογία των σχετικών υδατικών συστημάτων που διαθέτουν καλό οικολογικό δυναμικό κυμαίνεται από μηδέν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες έως περίπου το ένα ήμισυ στην Ισπανία και τη Ρουμανία).

6.2.2 Προστατευόμενες περιοχές

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους ορισμένα υδατικά συστήματα προστατεύονται από τη νομοθεσία. Όσον αφορά τα συστήματα επιφανειακών υδάτων, έχουν οριστεί προστατευόμενες περιοχές στο πλαίσιο των οδηγιών για το πόσιμο νερό, για την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης, για τους οικότοπους και τα πτηνά και για τη νιτρορύπανση, καθώς και για την προστασία υδρόβιων ειδών με οικονομική σημασία (π.χ. υδατοκαλλιέργεια). Σ' αυτόν τον κύκλο υποβολής εκθέσεων, τα περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν μεγαλύτερο αριθμό υδατικών συστημάτων που συνδέονται με προστατευόμενες περιοχές οι οποίες έχουν οριστεί βάσει άλλης νομοθεσίας της ΕΕ και, όπως απαιτείται από την ΟΠΥ, διαθέτουν επικαιροποιημένο **μητρώο προστατευόμενων περιοχών**.

Μια πολύ θετική εξέλιξη είναι ότι, με λίγες εξαιρέσεις, φαίνεται να υπάρχει **καλύτερη παρακολούθηση των περιοχών αυτών**, η οποία πιθανώς συνδέεται με τις γενικές βελτιώσεις της παρακολούθησης στο πλαίσιο της ΟΠΥ.

Τα υδατικά συστήματα που συνδέονται με προστατευόμενες περιοχές ενδέχεται να χρειάζεται να επιτύχουν αυστηρότερους ή ειδικούς στόχους διαχείρισης των υδάτων, σε σύγκριση με τους στόχους καλής κατάστασης που καθορίζονται στην ΟΠΥ. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τη σχετική νομοθεσία που αποσκοπεί στην προστασία συγκεκριμένων οικοσυστημάτων, ειδών, του πόσιμου νερού και των υδάτων κολύμβησης. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται τη θέσπιση πρόσθετων μέτρων.

Όπως απαιτείται από τις οδηγίες για τη φύση, τα κράτη μέλη έχουν καθορίσει, κατά κύριο λόγο, συγκεκριμένους στόχους για **τους οικότοπους και τις προστατευόμενες περιοχές ειδών (περιοχές Natura 2000)**, μολονότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, συνεχίζονται οι εργασίες για να προσδιοριστούν οι ακριβείς ανάγκες. Σε κάποιες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη έχουν επίσης καθορίσει πρόσθετους στόχους και μέτρα για τις **ευαίσθητες περιοχές** στο πλαίσιο της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, για τα **ύδατα κολύμβησης** και τις **ζώνες ασφαλείας για πόσιμο νερό**, παρόλο που οι στόχοι ή τα μέτρα αναφέρονται συχνά με κάπως γενικούς όρους⁵⁶. Ορισμένα κράτη μέλη που έχουν εμπορικό συμφέρον στην παραγωγή οστρακοειδών (ή, λιγότερο συχνά, σε ψάρια των γλυκών υδάτων) έχουν ορίσει **προστατευόμενες περιοχές για υδρόβια είδη με οικονομική σημασία**⁵⁷. Όσον αφορά τις περιοχές οστρακοκαλλιέργειας, ορισμένα κράτη μέλη (Κάτω Χώρες, Κροατία και Ρουμανία) έχουν θέσει τους ίδιους στόχους με εκείνους των οδηγιών για τα οστρακοειδή, οι οποίες έχουν

⁵⁵ Όπως ήταν διαθέσιμες έως τις 31 Μαΐου 2024.

⁵⁶ Για τις περιοχές προστατευόμενων οικότοπων και ειδών, ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν μέτρα, ενώ άλλα αναφέρθηκαν σαφώς σε σχέδια διαχείρισης βάσει των σχετικών οδηγιών (για τα πτηνά και τους οικότοπους). Σε ορισμένες περιπτώσεις, για τις εν λόγω προστατευόμενες περιοχές, θεωρείται ότι η επίτευξη καλής κατάστασης βάσει της ΟΠΥ επαρκεί για την επίτευξη των πρόσθετων στόχων.

⁵⁷ Πρόκειται για τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Κροατία, την Πολωνία και τη Ρουμανία για τα οστρακοειδή και για την Κροατία, την Ιταλία και τη Λετονία για τα ψάρια γλυκού νερού.

έκτοτε καταργηθεί⁵⁸. Ένα κράτος μέλος (Γαλλία) εφαρμόζει διαφορετικά μικροβιολογικά πρότυπα σε σύγκριση με τις οδηγίες που καταργήθηκαν για όλους αυτούς τους τομείς. Η Ισπανία και η Ιταλία εφαρμόζουν τα ίδια πρότυπα σε ορισμένους τομείς και διαφορετικά πρότυπα σε άλλους τομείς. Ασαφείς είναι οι πληροφορίες σχετικά με τα πρότυπα που εφαρμόζει η Πολωνία.

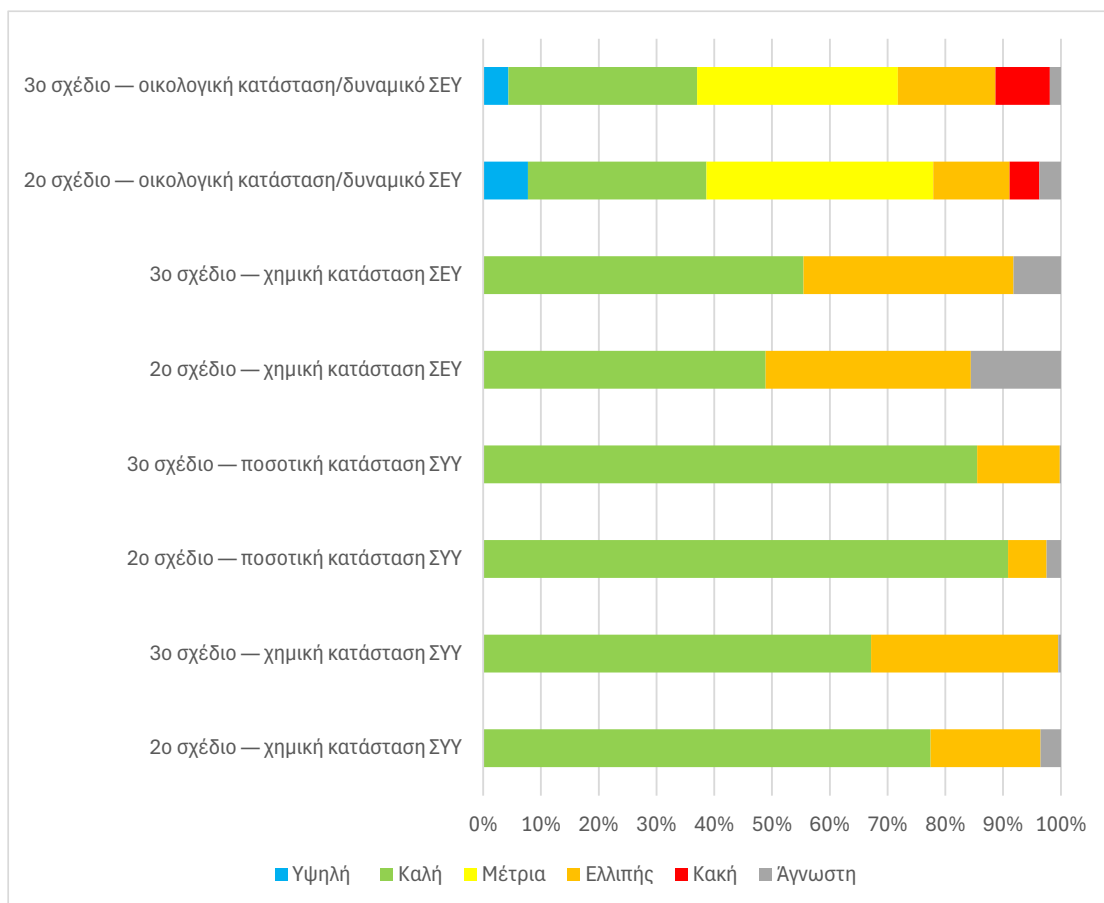
Στις περιπτώσεις που έχουν τεθεί πρόσθετοι στόχοι, έχουν επιτευχθεί κυρίως οι στόχοι για τις ζώνες ασφαλείας για πόσιμο νερό, για τις καθορισμένες περιοχές οστρακοκαλλιέργειας και για τα ύδατα κολύμβησης, ενώ έχει επιτευχθεί μικρό μόνο μέρος των στόχων που έχουν τεθεί για τις περιοχές Natura 2000.

Δυστυχώς, σ' όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, ο χαρακτηρισμός προστατευόμενων περιοχών δεν φαίνεται να επιφέρει τις αναμενόμενες βελτιώσεις στη συνολική κατάσταση των υδατικών συστημάτων. Αντίθετα, όπως φαίνεται στο γράφημα 10 κατωτέρω, τα στοιχεία δείχνουν **αύξηση του αριθμού των υδατικών συστημάτων που συνδέονται με προστατευόμενες περιοχές τα οποία είναι σε κακή κατάσταση** σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο. Αυτό θα μπορούσε να συνδεθεί, εν μέρει, με τη σημαντική μείωση του αριθμού των περιοχών άγνωστης κατάστασης. Ωστόσο, επιβεβαιώνει επίσης την περιορισμένη πρόοδο στην εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση σε σύγκριση με την περίοδο 2013-2018, η οποία αξιολογήθηκε στην έκθεση του 2020 για την κατάσταση της φύσης. Η εν λόγω έκθεση αποκάλυψε ότι καλή ήταν η κατάσταση διατήρησης μόλις του 17 % των προστατευόμενων ποτάμιων, λιμναίων, αλλουβιακών και παρόχθιων οικότοπων, ενώ η κατάσταση διατήρησης της μεγάλης πλειονότητας των προστατευόμενων ειδών ιχθύων και αμφιβίων ήταν ανεπαρκής ή κακή (80 % και 60 % του πληθυσμού, αντίστοιχα)⁵⁹. Αυτό υποδηλώνει ότι ο χαρακτηρισμός «προστατευόμενη περιοχή» εξακολουθεί να μη διασφαλίζει την καλύτερη διαχείριση των υδάτων που απαιτείται για την προστασία των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων στις περιοχές αυτές.

Γράφημα 10 — Κατάσταση των υδατικών συστημάτων σε προστατευόμενες περιοχές βάσει των δεύτερων και των τρίτων ΣΔΔΑΠ (Πηγή: Τρίτη ηλεκτρονική υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο των ΣΔΔΑΠ)

⁵⁸ Πρώην οδηγία 2006/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της ποιότητας των γλυκών υδάτων που έχουν ανάγκη προστασίας ή βελτιώσεως για τη διατήρηση της ζωής των ιχθύων και οδηγία 2006/113/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, περί της απαιτούμενης ποιότητας των υδάτων για οστρακοειδή, η ισχύς των οποίων έληξε το 2013. Σύμφωνα με την ΟΠΥ, το επίπεδο προστασίας που προέβλεπαν οι εν λόγω καταργημένες οδηγίες θα πρέπει να διατηρηθεί μέσω της ένταξης των περιοχών που είχαν οριστεί βάσει των προηγούμενων οδηγιών για τα ψάρια και τα οστρακοειδή στις προστατευόμενες περιοχές βάσει της ΟΠΥ.

⁵⁹ State of nature in the EU — Results from reporting under the nature directives 2013-2018 (Κατάσταση της φύσης στην ΕΕ — αποτελέσματα από την υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο των οδηγιών για τη φύση για την περίοδο 2013-2018), <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>.

6.2.3 Τι μέτρα λαμβάνονται για τη μείωση των υδρομορφολογικών πιέσεων και την αποκατάσταση της φύσης;

Οι φυσικές και υδρολογικές αλλοιώσεις αναφέρονται ως σημαντική πίεση σ' όλες σχεδόν τις περιοχές λεκάνης απορροής ποταμού. Στους τομείς που προκαλούν αυτήν τη σημαντική πίεση περιλαμβάνονται η γεωργία (τόσο άρδευση όσο και αποστράγγιση), η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, η αντιπλημμυρική προστασία, η ναυσιπλοΐα και η παροχή πόσιμου νερού.

Όλα τα κράτη μέλη ανέφεραν μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των **υδρομορφολογικών πιέσεων** μέσω της βελτίωσης του καθεστώτος ροής, της αποκατάστασης της συνέχειας των ποταμών και της διασφάλισης της διαφύλαξης των οικολογικών ροών. Αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία διόδων για τα ψάρια, την κατεδάφιση παλαιών και απαρχαιωμένων φραγμών, την αποκατάσταση των ποταμών με τη βελτίωση των παρόχθιων και των πλημμυρικών περιοχών και την επαναφορά των οχθών των ποταμών στη φυσική τους κατάσταση. Για παράδειγμα, με βάση πρόσφατη έκθεση του Dam Removal Europe⁶⁰ —ενός συνασπισμού μη κυβερνητικών οργανώσεων— καταργήθηκαν 487 εμπόδια σε 15 ευρωπαϊκές χώρες το 2023, αριθμός που ήταν αυξημένος κατά 50 % σε σύγκριση με τον αριθμό ρεκόρ του 2022. Η Γαλλία φαίνεται να είναι η πρωτοπόρος και ακολουθούν η Ισπανία, η Σουηδία, η Δανία και η Εσθονία. Τα μέτρα αυτά

⁶⁰ [Νέα έκθεση: Το κίνημα για την κατάργηση των φραγμάτων σπάει φραγμούς και ρεκόρ — Dam Removal Europe](#). Τα στοιχεία παρασχέθηκαν από υπουργεία, δήμους, οργανισμούς ύδρευσης, φιλανθρωπικούς οργανισμούς για την προστασία ποταμών, ΜΚΟ, επιστήμονες, ερευνητές και επαγγελματίες αποκατάστασης ποταμών.

μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη 25 000 χλμ. ποταμών ελεύθερης ροής, που είναι ο στόχος ο οποίος τέθηκε για το 2030 στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και του νομοθετήματος για την αποκατάσταση της φύσης που θεσπίστηκε πρόσφατα⁶¹. Ωστόσο, ο κατακερματισμός των ποταμών και η υποβάθμιση των προστατευόμενων υδρόβιων και εξαρτώμενων από τα ύδατα οικοτόπων και ειδών της ΕΕ, ιδίως των υγρότοπων και των πλημμυρικών περιοχών, εξακολουθούν να αποτελούν μείζονα πρόκληση.

Παρότι δεν σχετίζονται όλοι οι φραγμοί στους ποταμούς με την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί εξακολουθούν να ασκούν πολύ σημαντική πίεση στην οικολογική κατάσταση σε αρκετά κράτη μέλη, καθώς διαταράσσουν τη συνέχεια των ποταμών με σημαντικές επιπτώσεις στη μετανάστευση των ψαριών, στη θνησιμότητα των ψαριών και στις μεταβολές των υδρολογικών ροών και της κίνησης των ιζημάτων. Η ανακαίνιση των υφιστάμενων υδροηλεκτρικών σταθμών, μεταξύ άλλων μέσω αμοιβαία επωφελών λύσεων που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ, θα πρέπει γενικά να έχει προτεραιότητα έναντι της κατασκευής νέων υδροηλεκτρικών σταθμών. Θα πρέπει να πραγματοποιηθούν περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι η λειτουργία των εν λόγω σταθμών είναι πιο βιώσιμη και καλύτερα προσαρμοσμένη στις εξελισσόμενες υδρολογικές συνθήκες που συνδέονται με την επιτάχυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Οι εν λόγω προσπάθειες περιλαμβάνουν την περιοδική επανεξέταση των αδειών, συμπεριλαμβανομένων μέτρων μετριασμού για τη μείωση των επιπτώσεων της λειτουργίας των υδροηλεκτρικών σταθμών.

Λίγα μόνο κράτη μέλη (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Ρουμανία) αναφέρουν ότι δίνουν ειδικά προτεραιότητα σε λύσεις που βασίζονται στη φύση έναντι άλλων μέτρων.

Ο προσδιορισμός και η εφαρμογή ελάχιστων **οικολογικών ροών**⁶² είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της οικολογικής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων. Ωστόσο, το ότι οι εργασίες αυτές προχωρούν με αργούς ρυθμούς σε πολλά κράτη μέλη αποτελεί πηγή έντονου προβληματισμού. Επίσης, παρά την καθοδήγηση σε επίπεδο ΕΕ, υπάρχει έλλειψη συνέπειας στον τρόπο ορισμού των οικολογικών ροών. Με λίγες εξαιρέσεις, στα περισσότερα κράτη μέλη ο ορισμός των οικολογικών ροών βρίσκεται ακόμη σε στάδιο εκπόνησης και η πραγματική εφαρμογή τους προχωρεί με αργούς ρυθμούς και συχνά μόνο για ορισμένα υδατικά συστήματα. Ο σεβασμός των οικολογικών ροών φαίνεται να συνδέεται σαφώς μόνο με τη χορήγηση και την επανεξέταση αδειών απόληψης υδάτων σε ορισμένες περιπτώσεις.

6.2.4 Τι κάνουν τα κράτη μέλη για τη μείωση των απολήψεων υδάτων και την αντιμετώπιση της λειψυδρίας;

Είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ ξηρασίας (χαμηλότερου επιπέδου βροχοπτώσεων) και λειψυδρίας (μιας πιο συστημικής ανισορροπίας μεταξύ διαθέσιμου νερού

⁶¹ ΕΕ L, 2024/1991, 29.7.2024.

⁶² Για τους σκοπούς της ΟΠΥ, οικολογική ροή είναι «ένα υδρολογικό καθεστώς που συνάδει με την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων σε φυσικά συστήματα επιφανειακών υδάτων που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1». Με άλλα λόγια, πρόκειται για την «[ποσότητα] νερού που απαιτείται προκειμένου το υδάτινο οικοσύστημα να συνεχίσει να ευδοκμεί και να παρέχει τις υπηρεσίες στις οποίες στηρίζομαστε».

και ζήτησης). Η λειψυδρία θεωρείται διογκούμενο πρόβλημα στα περισσότερα κράτη μέλη και η υπεραπόληψη αναφέρεται ως υπεύθυνη για τη μη επίτευξη καλής ποσοτικής ή οικολογικής κατάστασης σε σημαντικό μέρος των υδατικών συστημάτων⁶³.

Υπάρχουν **σημαντικές διαφορές στη χρήση ύδατος** μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ. Το 2019⁶⁴, σε επίπεδο ΕΕ, το μεγαλύτερο ποσοστό επί της συνολικής ετήσιας απόληψης υδάτων καταλάμβανε η απόληψη υδάτων για σκοπούς ψύξης στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (32 %), και ακολουθούσαν η απόληψη για τη γεωργία (28 %), τη δημόσια ύδρευση (20 %), τον μεταποιητικό τομέα (13 %) και την ψύξη στον μεταποιητικό τομέα (5 %), ενώ τα ορυχεία, τα λατομεία και ο οικοδομικός τομέας αντιστοιχούσαν, έκαστο, μόλις στο 1 % της συνολικής απόληψης. Ωστόσο, η γεωργία, συμπεριλαμβανομένων των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη καθαρή κατανάλωση⁶⁵ με ποσοστό 59 % επί της κατανάλωσης υδάτων στην ΕΕ το 2019⁶⁶, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των αντλούμενων υδάτων είτε καταναλώνεται από καλλιέργειες και εκτρεφόμενα ζώα είτε εξατμίζεται, αντί να επιστρέφεται στην ίδια πηγή από την οποία αντλήθηκε. Άλλοι κύριοι τομείς κατανάλωσης νερού είναι η ψύξη για τον μεταποιητικό τομέα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (17 %), τα νοικοκυριά και οι υπηρεσίες (13 %), και τα ορυχεία, τα λατομεία, οι κατασκευές και ο μεταποιητικός τομέας (11 %). Από την ανάλυση του ΕΟΠ προκύπτει ότι, μεταξύ του 2000 και του 2019, σημειώθηκε μείωση της απόληψης υδάτων κατά 17,6 %, κάτι που αντικατοπτρίζει τα μέτρα πολιτικής που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της ΟΠΥ.

Ωστόσο, η απόληψη, παρόλο που μειώθηκε σε ορισμένους τομείς, όπως για σκοπούς ψύξης στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (– 27 %), σε άλλους αυξήθηκε. Για παράδειγμα, η απόληψη υδάτων για σκοπούς ψύξης στον μεταποιητικό τομέα σχεδόν τριπλασιάστηκε και η απόληψη για δημόσια ύδρευση αυξήθηκε κατά 4 %, καταγράφοντας ιδιαίτερα απότομη αύξηση από το 2010 (14 %). Η απόληψη υδάτων για τη γεωργία μειώθηκε κατά 15 % κατά την ίδια περίοδο 2000-2019, αλλά αυξήθηκε κατά 8 % από το 2010, κυρίως λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για άρδευση στη νότια Ευρώπη, όπου η λειψυδρία επιδεινώνεται από την κλιματική αλλαγή. Ως εκ τούτου, είναι ολοένα και πιο επιτακτική η ανάγκη να υιοθετηθούν αλλαγές στις πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της πολύ καλύτερης εφαρμογής της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων σύμφωνα με τον κανονισμό για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων του 2020, και να πραγματοποιηθεί στροφή σε καλλιέργειες περισσότερο προσαρμοσμένες στις ειδικές υδρολογικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε

⁶³ Μεταξύ των 13 χωρών για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες χάρη στην ηλεκτρονική υποβολή στοιχείων, η απόληψη υδάτων αναφέρεται ως υπεύθυνη για τη μη επίτευξη καλής ποσοτικής ή οικολογικής κατάστασης στην Ισπανία (25 %), την Ουγγαρία (20 %), την Ιταλία (19 %), τη Γαλλία (11 %) και το Βέλγιο (11 %), όσον αφορά τα υπόγεια ύδατα, και στη Γαλλία (17 %), την Αυστρία (12 %), την Ισπανία (11 %), την Ιταλία (9 %) και την Κροατία (8 %), όσον αφορά τα επιφανειακά ύδατα. Είναι γνωστό ότι η απόληψη υδάτων αποτελεί επίσης σημαντικό ζήτημα στην Ελλάδα, την Κύπρο και τη Μάλτα, μολονότι οι εν λόγω χώρες δεν υπέβαλαν τις εκθέσεις τους.

⁶⁴ Ανάλυση του ΕΟΠ σχετικά με την απόληψη υδάτων μεταξύ του 2000 και του 2019,

<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and->

⁶⁵ Σύμφωνα με την έκθεση αριθ. 12/2021 του ΕΟΠ με τίτλο «*Water resources across Europe — confronting water stress: an updated assessment*» (Υδάτινοι πόροι ανά την Ευρώπη — αντιμετώπιση των πιέσεων στα ύδατα: επικαιροποιημένη εκτίμηση), η «κατανάλωση νερού» είναι το μέρος του χρησιμοποιούμενου νερού που δεν επιστρέφεται στα υπόγεια ή τα επιφανειακά ύδατα επειδή ενσωματώνεται σε προϊόντα (π.χ. τρόφιμα και ποτά) ή καταναλώνεται από τα νοικοκυριά (π.χ. πόσιμο νερό) ή από το ζωικό κεφάλαιο.

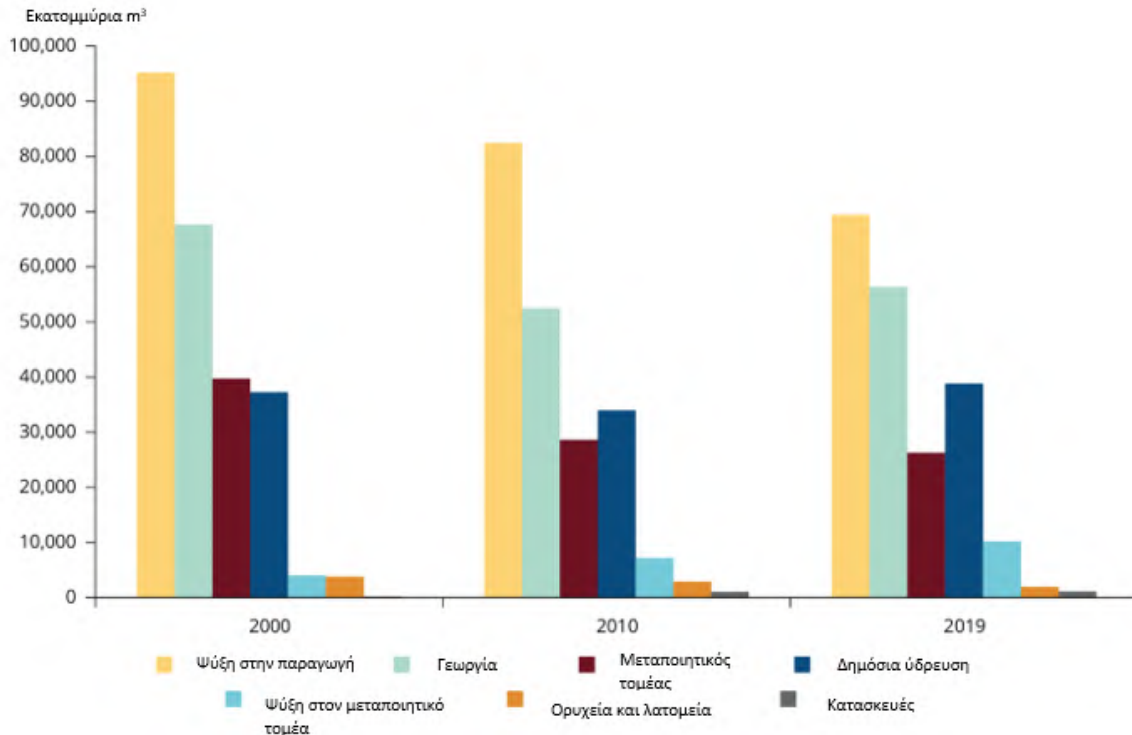
⁶⁶ Έκθεση του ΕΟΠ 7/2024, *Europe's state of water 2024. The need for improved water resilience* (Η κατάσταση των υδάτων στην Ευρώπη το 2024. Ανάγκη για βελτίωση της ανθεκτικότητας των υδάτων) (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

περιοχή, καθώς και να βελτιωθεί η διαχείριση του εδάφους. Χωρίς τέτοιες αλλαγές, η ζήτηση νερού για την άρδευση καλλιεργειών θα αυξηθεί επίσης σημαντικά σε περιοχές όπου, μέχρι σήμερα, εφαρμοζόταν περιορισμένη άρδευση: αυτό απλώς θα επιδεινώσει τη λειψυδρία.

Η ΚΓΠ 2023-2027 στηρίζει τις προσπάθειες για την αύξηση της ανθεκτικότητας των υδάτων στη γεωργία. Η αιρεσιμότητα έχει ενισχυθεί ώστε να συμπεριλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, ένα νέο πρότυπο⁶⁷ που καλύπτει τους ελέγχους σχετικά με την απόληψη υδάτων. Μεταξύ άλλων, τα στρατηγικά σχέδια των κρατών μελών για την ΚΓΠ παρέχουν σημαντική στήριξη σε πρακτικές για τη βελτίωση της υγείας του εδάφους, οι οποίες έχουν θετικές επιπτώσεις στην ικανότητα αποθήκευσης νερού, με στόχο να καλύψει η εν λόγω στήριξη το 47 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ. Μπορούν επίσης να υποστηριχθούν επενδύσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των αρδευτικών εγκαταστάσεων, της χρήσης ανακυκλωμένου νερού για άρδευση και της συγκομιδής των όμβριων υδάτων. Ωστόσο, στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη λειψυδρία, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο στήριξης πιο συστημικών μετασχηματιστικών αλλαγών για τη μετάβαση προς συστήματα παραγωγής μικρότερης έντασης νερού.

Γράφημα 11 — Απόληψη υδάτων ανά οικονομικό τομέα στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, 2000-2019 (ΕΟΠ, 2022)

⁶⁷ Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης 1 (ΚΑΔ 1) σχετικά με τους ελέγχους όσον αφορά την απόληψη και την κατακράτηση και τους ελέγχους της διάχυτης ρύπανσης από φωσφορικά άλατα [άρθρο 11 παράγραφος 3 στοιχεία ε) και η) της ΟΠΥ].

Γενικά, έχουν καθοριστεί βασικά και συμπληρωματικά μέτρα για τη μείωση της **απόληψης υδάτων**, αλλά η εφαρμογή τους παρουσιάζει ασυνέπεια ανά την Ευρώπη. Τα μέτρα αυτά επικεντρώνονται στον έλεγχο των απολήψεων, στην αποδοτική χρήση και επαναχρησιμοποίηση των υδάτων, στη φυσική συγκράτηση των υδάτων, στις οικολογικές ροές, στην έρευνα και την απόκτηση γνώσεων. Υπήρξαν ορισμένες αξιοσημείωτες προσπάθειες μείωσης της κατανάλωσης νερού, όπως το νέο σχέδιο της Γαλλίας για τα ύδατα, το οποίο έχει ως στόχο τη μείωση των απολήψεων κατά 10 % έως το 2030.

Όπως ανέφερε το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) το 2021⁶⁸, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τη δημιουργία **συστημάτων προηγούμενης έγκρισης για την απόληψη υδάτων**, συστημάτων για τον εντοπισμό περιπτώσεων παράνομης χρήσης υδάτων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μηχανισμών τιμολόγησης με δυνατότητα παροχής κινήτρων για την αποδοτική χρήση του νερού. Ωστόσο, το γεγονός ότι τα περισσότερα κράτη μέλη εξαιρούν τις μικρές απολήψεις από τις επιθεωρήσεις ή την καταχώριση αποτελεί πρόβλημα. Αυτό μπορεί να επιφέρει τις σωρευτικές επιπτώσεις πολλών, συνεχιζόμενων μικρών απολήψεων υδάτων σε μια ολόκληρη λεκάνη απορροής ποταμού, επηρεάζοντας αρνητικά την κατάσταση των υδατικών συστημάτων, ιδίως σε κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ήδη προβλήματα λειψυδρίας. Μολονότι επισημαίνεται ότι αρκετά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μηχανισμούς τιμολόγησης του νερού που παρέχουν κίνητρα για την αποδοτική χρήση του νερού άρδευσης, το ΕΕΣ έκρινε επίσης ότι είναι προβληματική η πρακτική της εφαρμογής σημαντικά χαμηλότερων τιμών νερού στη γεωργία απ' ό,τι σε άλλους τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των παρεκκλίσεων για την άρδευση.

⁶⁸Ειδική έκθεση αριθ. 20/2021: Βιώσιμη χρήση των υδάτων στη γεωργία.

Η συχνότητα με την οποία τα κράτη μέλη επανεξετάζουν τις άδειες απόληψης υδάτων, όπως απαιτείται από την ΟΠΥ⁶⁹, διαφέρει σημαντικά, κυμαινόμενη από 6 έτη έως αρκετές δεκαετίες ή ακόμα και επ' αόριστο χρονικό διάστημα. Η κατάσταση αυτή καθιστά ενίοτε αδύνατη τη δέουσα συνεκτίμηση της εξελισσόμενης κατάστασης στα υδατικά συστήματα, μεταξύ άλλων και από την άποψη της κλιματικής αλλαγής. Η Επιτροπή ασχολείται, επί του παρόντος, με την επιβολή της υποχρέωσης επανεξέτασης των εν λόγω αδειών, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή της απ' όλα τα κράτη μέλη⁷⁰.

Το ζήτημα της **μη εξουσιοδοτημένης / παράνομης απόληψης υδάτων** (δηλαδή απόληψης είτε χωρίς άδεια είτε καθ' υπέρβαση των όρων της άδειας) αναφέρεται ρητά μόνο σε ορισμένα ΣΔΛΑΠ από τέσσερα κράτη μέλη. Ωστόσο, το πρόβλημα έχει αναγνωριστεί και σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Ακόμα και στις περιπτώσεις που αναφέρεται, οι αναφορές αυτές συνήθως δεν περιλαμβάνουν ποσοτικό προσδιορισμό του τρέχοντος προβλήματος και των τάσεων σε σύγκριση με τα δεύτερα ΣΔΛΑΠ. Σε ορισμένες από τις χώρες αυτές, συνεχίζονται οι προσπάθειες για το κλείσιμο παράνομων φρεάτων με στόχο την αποτροπή της εν λόγω παράνομης ιδιοποίησης αυτού του κοινού πόρου.

Όπως και στο παρελθόν, αρκετά κράτη μέλη αντιμετωπίζουν τη λειψυδρία εστιάζοντας τα μέτρα τους στην αύξηση της προσφοράς. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη διάνοιξη **νέων φρεάτων**, την κατασκευή **νέων φραγμάτων και ταμιευτήρων**, την **επέκταση των αρδευτικών υποδομών για τη γεωργία** και την **κατασκευή υποδομών μεταφοράς νερού και μονάδων αφαλάτωσης μεγάλης κλίμακας**. Ωστόσο, στα ΣΔΛΑΠ παρέχονται πολύ περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τα εν λόγω μέτρα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητά τους και την εξέταση μακροπρόθεσμων κλιματικών σεναρίων.

6.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Όπως περιγράφεται στην ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων⁷¹ και αναγνωρίζεται από την Επιτροπή στην ανακοίνωσή της σχετικά με τη διαχείριση των κλιματικών κινδύνων⁷², η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να βελτιώσουν σημαντικά την προετοιμασία τους και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κλιματικών κινδύνων⁷³. Τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι

⁶⁹ Το άρθρο 11 παράγραφος 3 στοιχείο ε) της ΟΠΥ ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να διενεργούν τακτικές υποχρεωτικές επανεξετάσεις.

⁷⁰ Προειδοποιητικές επιστολές για το θέμα αυτό εστάλησαν στην Αυστρία, στη Φινλανδία, στις Κάτω Χώρες και στη Σλοβενία· στην Ιρλανδία, το ζήτημα εξετάζεται στο πλαίσιο της μακροχρόνιας διαδικασίας επί παραβάσει λόγω μη ορθής μεταφοράς διαφόρων διατάξεων της ΟΠΥ, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 11.

⁷¹ ΕΟΠ (2024), European climate risk assessment (Ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων). Αριθ. 1/2024, <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>. Η Ευρώπη είναι η ταχύτερα θερμαινόμενη ήπειρος του πλανήτη. Η ακραία ζέστη καθίσταται όλο και συχνότερο φαινόμενο, ενώ τα χαρακτηριστικά των βροχοπτώσεων μεταβάλλονται. Η σοβαρότητα των φαινομένων καταρρακτωδών βροχών και άλλων ακραίων βροχοπτώσεων αυξάνεται και τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί καταστροφικές πλημμύρες σε διάφορες περιοχές. Ταυτόχρονα, στη νότια Ευρώπη μπορεί να αναμένεται σημαντική μείωση των συνολικών βροχοπτώσεων και εντονότερες ξηρασίες.

⁷² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Διαχείριση των κλιματικών κινδύνων — προστασία των ανθρώπων και της ευημερίας» [COM(2024) 91 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

⁷³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Διαχείριση των κλιματικών κινδύνων — προστασία των ανθρώπων και της ευημερίας» [COM(2024) 91 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>.

η κλιματική αλλαγή έχει ήδη σημαντικό αντίκτυπο στη συχνότητα και τη σοβαρότητα των κινδύνων που σχετίζονται με τα ύδατα, όπως είναι οι ξηρασίες και οι πλημμύρες, αυξάνονται σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης⁷⁴. Ως εκ τούτου, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτων⁷⁵ μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή που προβλέπονται στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα⁷⁶ και στη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή⁷⁷. Ταυτόχρονα, οι στόχοι της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες μπορούν να επιτευχθούν μόνο εάν ληφθούν πλήρως υπόψη οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

6.3.1 Έχουν ληφθεί δεόντως υπόψη η ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και η διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας;

Μολονότι η υποχρέωση προσαρμογής των ΣΔΛΑΠ στην κλιματική αλλαγή δεν αναφέρεται ρητά στην ΟΠΥ, η σταδιακή και κυκλική προσέγγιση της διαδικασίας σχεδιασμού της ΟΠΥ είναι κατάλληλη για τη διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής με προσαρμοστικό τρόπο.

Αυξανόμενος αριθμός κρατών μελών ανέφεραν ότι εξετάζουν τις επιπτώσεις της **κλιματικής αλλαγής** με συστηματικό τρόπο και ότι προσπαθούν να ευθυγραμμίσουν το πρόγραμμα μέτρων τους με το οικείο **εθνικό σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή**. Το 70 % των κρατών μελών που αξιολογήθηκαν (14 από τα 20) ανέφεραν ότι έχουν ολοκληρώσει ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τα υδατικά τους συστήματα. Ωστόσο, συχνά δεν είναι σαφές αν και σε ποιον βαθμό το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης συνέβαλε στον εντοπισμό των βασικών πιέσεων και στον καθορισμό των αποτελεσματικότερων μέτρων.

Στα τρίτα ΣΔΛΑΠ, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής συνδέθηκαν κυρίως με την ξηρασία και τη μικρότερη διαθεσιμότητα νερού, παρόλο που οι πλημμύρες εξακολουθούσαν να αποτελούν μείζονα πηγή ανησυχίας. Τα περισσότερα κράτη μέλη παρουσίασαν τις εν λόγω κλιματικές επιπτώσεις σε σχέση με τα αποτελέσματά τους στη γεωργία (κίνδυνοι για την άρδευση), την εσωτερική ναυσιπλοΐα και την παραγωγή ενέργειας (υδροηλεκτρικής και ενός μέρους της θερμικής ενέργειας). Πρόκειται για σημαντική διαφορά σε σχέση με τα δεύτερα ΣΔΛΑΠ, στα οποία η περίσσεια υδάτων (δηλαδή οι πλημμύρες) θεωρήθηκε η κύρια επίπτωση της κλιματικής αλλαγής. Αυτό συνάδει επίσης με την αυξημένη ανησυχία σχετικά με τη λειψυδρία στα περισσότερα κράτη μέλη που περιγράφεται στο σημείο 6.2.4 ανωτέρω.

⁷⁴ Οι θερμοκρασίες στην Ευρώπη έχουν αυξηθεί σε επίπεδο υπερδιπλάσιο του παγκόσμιου μέσου όρου των τελευταίων 30 ετών —επίπεδο υψηλότερο από οποιαδήποτε ήπειρο στον κόσμο, έκθεση Νοεμβρίου 2022 του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού, <https://wmo.int/publication-series/state-of-climate-europe-2022>, και έκθεση με τίτλο «Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability» (Κλιματική αλλαγή 2022: Επιπτώσεις, προσαρμογή και τρωτότητα), https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf.

⁷⁵ Η ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή τονίστηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή του 2021 και στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα του 2021.

⁷⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα»).

⁷⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Διαμορφώνοντας μια Ευρώπη ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή — η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» [COM(2021) 82].

Είναι σημαντικό ότι 16 από τα 20 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν ανέφεραν ξηρασίες ως σημαντικά φαινόμενα, παρόλο που δεν υποχρεούνται νομικά βάσει της ΟΠΥ· όλο και περισσότερα κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν εκπονήσει ή εκπονούν σχέδια διαχείρισης της ξηρασίας σε εθνικό, περιφερειακό επίπεδο ή σε επίπεδο ΠΛΑΠ.

Η κλιματική αλλαγή έχει επίσης αυξανόμενο αντίκτυπο στην ποιότητα των υδάτων σε αρκετά κράτη μέλη. Αυξανόμενος αριθμός κρατών μελών επικαλέστηκαν την **εξαίρεση του άρθρου 4 παράγραφος 6 για περιπτώσεις προσωρινής αδυναμίας επίτευξης καλής οικολογικής κατάστασης λόγω παρατεταμένης ξηρασίας**.

Ορισμένα κράτη μέλη ανέπτυξαν πρόσφατα εθνικές στρατηγικές για τα ύδατα (π.χ. Γαλλία και Γερμανία) για την αντιμετώπιση του αυξημένου αριθμού ξηρασιών. Αυτές είναι συμπληρωματικές προς τα ΣΔΛΑΠ, αλλά δεν έχουν ληφθεί υπόψη στις εκθέσεις των κρατών μελών. Ωστόσο, οι εν λόγω εθνικές στρατηγικές μπορούν να περιλαμβάνουν σημαντικά πρόσθετα μέτρα που θα πρέπει να εφαρμοστούν σε συνοχή με τα ΣΔΛΑΠ.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, τα πορίσματα από την αξιολόγηση των δεύτερων ΣΔΚΠ και των δύο σταδίων⁷⁸ πριν από την κατάρτιση των ΣΔΚΠ είναι ενθαρρυντικά. Όλα τα κράτη μέλη (έναντι μόλις των μισών κατά τις πρώτες προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων πλημμύρας) έλαβαν υπόψη την κλιματική αλλαγή στις δεύτερες προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων πλημμύρας και σχεδόν όλα την έλαβαν υπόψη στους δεύτερους χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας (επίσης έναντι μόλις των μισών στο παρελθόν), παρόλο που αυτό δεν αποτελεί ρητή απαίτηση για τους χάρτες στην οδηγία για τις πλημμύρες. Στα δεύτερα ΣΔΚΠ, και τα 21 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν παρείχαν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ελήφθησαν υπόψη οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (έναντι ποσοστού άνω του ενός τρίτου στο παρελθόν). Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη, έναντι μόλις των μισών στον πρώτο κύκλο, εξέτασαν μελλοντικά σενάρια για το κλίμα στα οικεία ΣΔΚΠ με διαφορετικά χρονικά πλαίσια (μεταξύ του 2030 και του 2115). Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη πραγματοποίησαν τη σύνδεση με τις οικείες εθνικές στρατηγικές προσαρμογής (έναντι λιγότερων από τα μισά στα πρώτα ΣΔΚΠ).

6.3.2 Πρόοδος ως προς την επίτευξη κλιματικής ανθεκτικότητας βάσει οδηγίας για τις πλημμύρες

Οι πλημμύρες αποτελούν τον συνηθέστερο κίνδυνο στις εθνικές εκτιμήσεις κινδύνων των κρατών μελών⁷⁹. Όπως αναφέρεται στην ευρωπαϊκή εκτίμηση κινδύνων πλημμύρας, η Ευρώπη αντιμετωπίζει περισσότερους και εντονότερους κλιματικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων των ισχυρών βροχοπτώσεων που προκαλούν πλημμύρες λόγω βροχοπτώσεων και ποτάμιες πλημμύρες, και της ανόδου της στάθμης της θάλασσας που προκαλεί παράκτιες πλημμύρες.

Μετά τη θέσπιση της οδηγίας για τις πλημμύρες, το 2007, έχει επιτευχθεί αξιοσημείωτη πρόοδος στη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας σ' ολόκληρη την ΕΕ. Τα ΣΔΚΠ αποτελούν

⁷⁸ Των προκαταρκτικών αξιολογήσεων των κινδύνων πλημμύρας και των χαρτών επικινδυνότητας και κινδύνων πλημμύρας.

⁷⁹ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 6 του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης (απόφαση αριθ. 1313/2013/ΕΕ) — Πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου καταστροφών στην Ευρώπη [COM(2024) 130 final].

το κύριο εργαλείο για τον μετριασμό των δυνητικών δυσμενών συνεπειών των πλημμυρών, καθώς και το τρίτο στάδιο της κυκλικής προσέγγισης τριών σταδίων που θεσπίστηκε με την οδηγία για τις πλημμύρες. Τα τρέχοντα ΣΔΚΠ, τα οποία αποτελούν το δεύτερο σύνολο, καλύπτουν την περίοδο 2022-2027, ακριβώς όπως και τα τρίτα ΣΔΛΑΠ. Τα δύο στάδια πριν από τα ΣΔΚΠ, δηλαδή οι δεύτερες προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων πλημμύρας⁸⁰ και οι δεύτεροι χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας, υλοποιήθηκαν νωρίτερα από τα κράτη μέλη. Και τα δύο αξιολογήθηκαν από την Επιτροπή⁸¹.

Όσον αφορά την πληρότητα, και τα 21 κράτη μέλη που υπέβαλαν εκθέσεις εγκαίρως ώστε να ληφθούν υπόψη στην παρούσα αξιολόγηση παρείχαν συναφείς πληροφορίες στα οικεία ΣΔΚΠ σχετικά με τις προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων πλημμύρας και τους οικείους χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας.

Σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο, η διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας έχει βελτιωθεί στα κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν. Όλα τα κράτη μέλη έχουν θέσει στόχους για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας. Ορισμένα έθεσαν κάποιους γενικούς στόχους, υποστηριζόμενους από ειδικότερους επιμέρους στόχους, ενώ άλλα παρουσίασαν σειρά λεπτομερέστερων στόχων σε σύγκριση με το παρελθόν. Όλα συμπεριέλαβαν μέτρα για την επίτευξη των στόχων τους.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θέσει στόχους που καθιστούν δυνατή την ποσοτική αξιολόγηση της προόδου σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο. Ωστόσο, αρκετά κράτη μέλη συνδέουν σαφώς τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια με τους στόχους που επιδιώκουν να επιτύχουν τα μέτρα αυτά. Όταν γίνεται σύγκριση των ίδιων κρατών μελών, 14 έχουν αυτήν τη σαφή σύνδεση στα σχέδιά τους, έναντι μόλις 7 στα προηγούμενα σχέδια.

Τα σχέδια περιλαμβάνουν την πρόοδο ως προς την εφαρμογή των μέτρων και όχι την πρόοδο ως προς την επίτευξη των ειδικών στόχων που τίθενται μέσω των γενικότερων στόχων μείωσης των κινδύνων πλημμύρας. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να εξαχθεί συμπέρασμα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας ανά την ΕΕ.

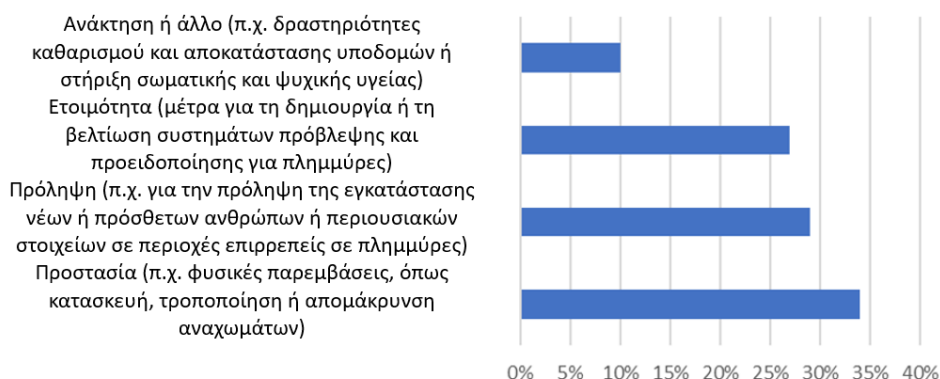
Ο αριθμός των μέτρων στα ΣΔΚΠ ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, κυμαινόμενος από λιγότερα από 100 έως περισσότερα από 10 000 μέτρα. Η διακύμανση αυτή εξαρτάται από το μέγεθος της χώρας, τον αριθμό των περιοχών με δυνητικό σοβαρό κίνδυνο πλημμύρας και την επιλογή μεμονωμένων ή ομαδοποιημένων μέτρων.

Γράφημα 12 — Ποσοστό μέτρων ανά τύπο (πρόληψη, προστασία, ετοιμότητα, αποκατάσταση)

⁸⁰ Υπάρχουν περίπου 14 000 περιοχές με δυνητικό σοβαρό κίνδυνο πλημμύρας στην ΕΕ, για επισκόπηση βλ. το πρόγραμμα προβολής των περιοχών που διατρέχουν κίνδυνο πλημμύρας στη διεύθυνση <https://discomap.eea.europa.eu/floodsvviewer/>.

⁸¹ Για τις αξιολογήσεις, από την Επιτροπή, των δεύτερων προκαταρκτικών αξιολογήσεων των κινδύνων πλημμύρας των κρατών μελών, βλ. τα έγγραφα που δημοσιεύτηκαν στο πλαίσιο της έκτης έκθεσης εφαρμογής. Για τις αξιολογήσεις, από την Επιτροπή, των δεύτερων χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας και των δεύτερων ΣΔΚΠ των κρατών μελών, βλ. τα έγγραφα στο πλαίσιο της τρέχουσας έβδομης έκθεσης εφαρμογής, https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_el.

Μέσο μερίδιο των μέτρων στο σύνολο μέτρων

Υπάρχουν δύο ευρείες ομάδες κρατών μελών: η μία αποτελείται από κράτη μέλη που δίνουν προτεραιότητα σε μέτρα πρόληψης και/ή ετοιμότητας, ενώ η άλλη ομάδα κρατών μελών δίνει προτεραιότητα στην προστασία. Μολονότι τα μέτρα προστασίας εξακολουθούν να είναι τα συχνότερα αναφερόμενα μέτρα στα δεύτερα ΣΔΚΠ, τα μέτρα πρόληψης και ετοιμότητας αντιπροσωπεύουν πλέον ελαφρώς μεγαλύτερο μερίδιο του συνόλου των μέτρων στην ΕΕ. Όσον αφορά τα μη διαρθρωτικά μέτρα⁸², όλα τα ΣΔΚΠ που αξιολογήθηκαν αναφέρονται στον χωροταξικό σχεδιασμό. Ωστόσο, αναφορές σε νομικά πλαίσια ή πλαίσια πολιτικής που να συνδέουν τον χωροταξικό σχεδιασμό με τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας υπήρξαν στα ΣΔΚΠ μόνο 8 από τα 21 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν. Είναι ενθαρρυντικό το ότι όλα τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν λύσεις που βασίζονται στη φύση σε ορισμένα ή σε όλα τα ΣΔΚΠ τους· ωστόσο, δεν υπάρχουν ακόμη στοιχεία που να αποδεικνύουν αξιοσημείωτη αλλαγή στην πράξη όσον αφορά τη μεγάλης κλίμακας υιοθέτηση λύσεων που βασίζονται στη φύση αντί των παραδοσιακών υποδομών ή σε συνδυασμό με αυτές. Μολονότι η οδηγία για τις πλημμύρες δεν αναφέρεται στην ασφάλιση, 12 από τα 21 κράτη μέλη κάνουν τουλάχιστον μια αναφορά σ' αυτήν. Αυτό επιβεβαιώνει τον πολύτιμο ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει η ασφάλιση ως μηχανισμός μεταφοράς του κινδύνου στην προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Μια θετική τάση είναι ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη δίνουν προτεραιότητα στα μέτρα διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας. Όλα τα κράτη μέλη έδωσαν προτεραιότητα σε μέτρα ή παρείχαν χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους (δεν το έπραξαν αυτό όλα στα πρώτα οικεία ΣΔΚΠ). Για παράδειγμα, από την ανάλυση προκύπτει ότι τα περισσότερα μέτρα ταξινομήθηκαν στις τρεις κατηγορίες υψηλότερης προτεραιότητας (υψηλή, πολύ υψηλή και κρίσιμη), δηλαδή το 50 % ή και μεγαλύτερο ποσοστό των μέτρων σε 13 κράτη μέλη (από τα 21 που αναλύθηκαν) κατατάσσεται σε μία απ' αυτές τις κατηγορίες. Αντιθέτως, πολύ λιγότερα κράτη μέλη ανέφεραν σημαντικά ποσοστά μέτρων στις δύο κατηγορίες χαμηλότερης προτεραιότητας (μεσαία και χαμηλή). Κατά τη μετάβαση από τα πρώτα στα δεύτερα ΣΔΚΠ, σημειώθηκε ελαφριά μετατόπιση προς τα κάτω όσον αφορά τον επείγοντα χαρακτήρα των μέτρων μεταξύ των κρατών μελών, από την κατηγορία της κρίσιμης στην κατηγορία της πολύ υψηλής προτεραιότητας και από την κατηγορία της πολύ υψηλής στην κατηγορία της υψηλής προτεραιότητας. Υπήρξε επίσης και κάποια μετατόπιση προς τα πάνω όσον αφορά τον επείγοντα χαρακτήρα, κυρίως από τις κατηγορίες της χαμηλής και της μέτριας προτεραιότητας στην κατηγορία της υψηλής προτεραιότητας. Δεκαπέντε από τα 21 κράτη μέλη έχουν προβεί σε κάποια ανάλυση κόστους-οφέλους των μέτρων τους, μολονότι λίγα τη

⁸² Μέτρα που δεν περιλαμβάνουν τεχνικά έργα, όπως η ευαισθητοποίηση, η διασφάλιση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, τα σχέδια πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών και ο χωροταξικός σχεδιασμός.

χρησιμοποίησαν για να καθορίσουν την προτεραιότητά τους. Επειδή η αναλογία των κρατών μελών που χρησιμοποίησαν ανάλυση κόστους-οφέλους είναι περίπου η ίδια με εκείνη του προηγούμενου κύκλου, η πρόοδος σχετίζεται κυρίως με τις βελτιωμένες μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη.

Απαραίτητα στοιχεία της διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας είναι τα αξιόπιστα συστήματα πρόβλεψης και έγκαιρης προειδοποίησης για την άμεση ενεργοποίηση μέτρων πολιτικής προστασίας, καθώς και η ισχυρή ικανότητα αντίδρασης κατά τη διάρκεια τέτοιων συμβάντων και μετά από αυτά. Η Επιτροπή στηρίζει τα κράτη μέλη μέσω δράσεων σ' αυτόν τον τομέα σε επίπεδο ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω του ευρωπαϊκού συστήματος προειδοποίησης για τις πλημμύρες του Copernicus (στο εξής: EFAS), το οποίο στηρίζει προπαρασκευαστικά μέτρα πριν από και κατά τη διάρκεια μεγάλων πλημμυρών⁸³. Η υπηρεσία ταχείας χαρτογράφησης του Copernicus παρέχει κατά παραγγελία και γρήγορα (εντός ωρών ή ημερών) γεωχωρικές πληροφορίες, υποστηρίζοντας δραστηριότητες διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης πριν από, κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά από μια καταστροφή. Όταν σημειώνονται καταστροφές, τα κράτη μέλη μπορούν να απευθυνθούν στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης, ο οποίος έχει ενισχύσει σημαντικά τη συνεργασία μεταξύ των χωρών στους τομείς της πολιτικής προστασίας και της βελτίωσης της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντιμετώπισης καταστροφών⁸⁴, για παράδειγμα, μέσω της εκπόνησης στόχων ανθεκτικότητας στις καταστροφές⁸⁵. Η Επιτροπή ενθαρρύνει την αξιοποίηση των υπηρεσιών διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης του Copernicus και προωθεί την ανταλλαγή διδαγμάτων και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως μετά από μεγάλα πλημμυρικά φαινόμενα.

7. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΡΩΣΤΙΑΣ

Δεδομένης της περιορισμένης προόδου όσον αφορά την επίτευξη καλής κατάστασης, η μεγάλη πλειονότητα των υδατικών συστημάτων καλύπτεται από διάφορες **εξαιρέσεις** που προβλέπονται στο άρθρο 4 της ΟΠΥ⁸⁶. Πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός των εξαιρέσεων που σχετίζονται με το άρθρο 4 παράγραφος 4 και με το άρθρο 4 παράγραφος 5 της ΟΠΥ έχει αυξηθεί. Η αιτιολόγηση των εν λόγω εξαιρέσεων έχει γενικά βελτιωθεί όσον αφορά την

⁸³ Το EFAS είναι το πρώτο λειτουργικό ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης και πρόβλεψης των πλημμυρών σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Υποστηρίζει τη λήψη προπαρασκευαστικών μέτρων πριν από και κατά τη διάρκεια μεγάλων πλημμυρικών φαινομένων. Παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες προστιθέμενης αξίας στις αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές. Το EFAS ενημερώνει επίσης συνεχώς το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών σχετικά με τα τρέχοντα και με πιθανώς επικείμενα πλημμυρικά φαινόμενα σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Πρόσφατα, με την έκδοση 5.0 του EFAS εισήχθησαν αρκετές σημαντικές αλλαγές στο σύστημα, συμπεριλαμβανομένης υψηλότερης χωρικής ανάλυσης.

⁸⁴ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 6 του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης — Πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου καταστροφών στην Ευρώπη, [12.3.2024 \[COM\(2024\) 130 & SWD\(2024\) 130\]](#).

⁸⁵ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/7b124199-d4d7-43fe-b852-8cee69674d19_en.

⁸⁶ Το άρθρο 4 παράγραφος 4 επιτρέπει την παράταση της προθεσμίας για την επίτευξη καλής κατάστασης ή καλού δυναμικού μετά το 2015 (όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1). Το άρθρο 4 παράγραφος 5 επιτρέπει την επίτευξη λιγότερο αυστηρών στόχων. Το άρθρο 4 παράγραφος 6 επιτρέπει μια προσωρινή υποβάθμιση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων. Το άρθρο 4 παράγραφος 7 καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους επιτρέπεται η υποβάθμιση της κατάστασης ή η αδυναμία επίτευξης των στόχων της ΟΠΥ για νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών των συστημάτων επιφανειακών υδάτων, μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων και υποβάθμιση από την άριστη στην καλή κατάσταση ως αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης.

εκπλήρωση των απαιτήσεων της ΟΠΥ να βασίζονται οι εν λόγω εξαιρέσεις σε κατάλληλα, προφανή και διαφανή κριτήρια. Ωστόσο, δεν παρέχουν όλα τα κράτη μέλη επαρκώς λεπτομερείς πληροφορίες σε επίπεδο επηρεαζόμενου υδατικού συστήματος, και μόνο τα μισά περίπου από τα κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν παρέχουν επαρκείς λεπτομέρειες σ' όλα τα ΣΔΛΑΠ.

Σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 11 της ΟΠΥ και το παράρτημα ΙΙΙ⁸⁷ αυτής, η επικαιροποίηση και η υποβολή εκθέσεων σχετικά με την **οικονομική ανάλυση των υδάτων** και τη σχετική χρήση **μέσων ανάκτησης του κόστους**, συμπεριλαμβανομένης της τιμολόγησης των υδάτων, αποτελούν πλέον καθιερωμένη πρακτική στα ΣΔΛΑΠ. Ωστόσο, οι υποβαλλόμενες εκθέσεις συχνά δεν καθιστούν σαφείς τους δεσμούς με βασικές προκλήσεις και εξελίξεις στην περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού. Επομένως, δεν είναι σαφές με ποιον τρόπο η οικονομική ανάλυση έχει αξιοποιηθεί για την τεκμηρίωση των επιλογών σχετικά με την ανάκτηση του κόστους, την τιμολόγηση και, γενικότερα, τον σχεδιασμό των προγραμμάτων μέτρων. Για παράδειγμα, οι εκθέσεις που υποβλήθηκαν σχετικά με τις υπηρεσίες ύδατος δεν παρέχουν πολλές λεπτομέρειες. Πολλά από τα ΣΔΛΑΠ παρουσιάζουν συνήθως στοιχεία για τις δύο ευρέως καθορισμένες υπηρεσίες ύδατος, δηλαδή την παροχή πόσιμου νερού και τις υπηρεσίες αποχέτευσης· ως εκ τούτου, τείνουν να μην αναγνωρίζουν και να μην εξετάζουν τις επιμέρους υπηρεσίες ύδατος που εμπίπτουν σ' αυτές τις κατηγορίες ή συνδέονται άμεσα μ' αυτές, όπως την αποθήκευση και την επαναχρησιμοποίηση του νερού. Αυτό εγείρει δυσκολίες για την επαρκώς ολοκληρωμένη κατανόηση των χρήσεων των υδάτων στη χώρα, συμπεριλαμβανομένων της οικονομικής τους σημασίας και των δυνατοτήτων ανάκτησης του κόστους, καθώς και των πιέσεων που ασκούν στα υδατικά συστήματα.

Επίσης, σε σύγκριση με τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του άρθρου 9 της ΟΠΥ, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένα σημαντικά κενά στην εφαρμογή, ιδίως αυτά που αναφέρονται κατωτέρω.

- Η αξιολόγηση του αν οι υφιστάμενες τιμολογιακές πολιτικές παρέχουν «επαρκή κίνητρα» για αποδοτικότερη χρήση των υδάτων.
- Η αξιολόγηση του περιβαλλοντικού κόστους και του κόστους των πόρων και η συμπερίληψή τους στις ρυθμίσεις ανάκτησης του κόστους.
- Η αξιολόγηση του αν οι χρήσεις ύδατος και οι βασικοί τομείς χρήσης ύδατος (συμπεριλαμβανομένων της γεωργίας, της βιομηχανίας και των νοικοκυριών) «συνεισφέρουν επαρκώς» στην κάλυψη του κόστους παροχής υπηρεσιών ύδατος σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Τα στοιχεία που υποβλήθηκαν συχνά δεν περιέχουν λεπτομέρειες σχετικά με το περιβαλλοντικό κόστος και το κόστος των πόρων, καθώς και σχετικά με τις χρήσεις ύδατος που ασκούν τις σημαντικότερες πιέσεις κόστους στις κύριες υπηρεσίες ύδατος (δηλαδή ύδρευση και αποχέτευση).

Η πραγματοποίηση περισσότερων επενδύσεων είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινωνιών της ΕΕ στον τομέα των υδάτων. Όσον αφορά τα κράτη μέλη που υπέβαλαν εκθέσεις ηλεκτρονικά, είναι διαθέσιμες ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες χρηματοδότησης για την ΟΠΥ, οι οποίες

⁸⁷ Το παράρτημα ΙΙΙ της ΟΠΥ ορίζει ότι η οικονομική ανάλυση θα πρέπει να περιέχει επαρκείς πληροφορίες, με επαρκείς λεπτομέρειες, ώστε να περιγράφονται και να αιτιολογούνται οι ρυθμίσεις ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδατος και οι σχετικές υποχρεώσεις (άρθρο 9). Η ανάλυση θα πρέπει επίσης να μπορεί να συμβάλει στην αξιολόγηση του οικονομικά αποδοτικότερου συνδυασμού μέτρων όσον αφορά τις χρήσεις ύδατος που θα συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα μέτρων (άρθρο 11).

δείχνουν ότι συχνά απαιτείται αύξηση της χρηματοδότησης για την εφαρμογή των μέτρων τους. Η εν λόγω αύξηση θα περιλαμβάνει πρόσθετη χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ. Ωστόσο, οι πληροφορίες είτε είναι ελλιπείς είτε αντιφατικές, ή ακόμα και λείπουν για ορισμένες από τις ηλεκτρονικές εκθέσεις (δηλαδή για την Εσθονία, τις Κάτω Χώρες και τη Λετονία). Για τα 10 κράτη μέλη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες, οι σωρευτικές ανάγκες χρηματοδότησης μεταξύ του 2022 και του 2027 υπολογίζονται σε 89,4 δισ. EUR (περίπου 15 δισ. EUR ετησίως), αλλά, δεδομένων των περιορισμένων στοιχείων, το ποσό αυτό είναι πιθανό να έχει υποεκτιμηθεί.

Όσον αφορά τις ανάγκες χρηματοδότησης για την εφαρμογή των ΣΔΚΠ, 16 κράτη μέλη (έναντι 10 στα πρώτα ΣΔΚΠ) παρείχαν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με το εκτιμώμενο κόστος των μέτρων. Αυτό ανέρχεται σε περίπου 35 δισ. EUR μεταξύ του 2022 και του 2027 (περίπου 6 δισ. EUR ετησίως), μολονότι είναι πιθανό να έχει υποεκτιμηθεί. Οι παρεχόμενες πληροφορίες διέφεραν σημαντικά ως προς το πεδίο εφαρμογής και τις λεπτομέρειες, και συχνά δεν κάλυπταν όλα τα μέτρα ακόμα και εντός ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους.

Παρότι σε πολλά από τα ΣΔΛΑΠ παρέχονται περιορισμένες πληροφορίες, αξίζει να σημειωθεί ότι τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της κοινής γεωργικής πολιτικής, της πολιτικής συνοχής και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη στήριξη της εφαρμογής των μέτρων των ΣΔΛΑΠ και των ΣΔΚΠ σ' όλα τα κράτη μέλη. Επιπλέον, μέσω του προγράμματος-πλαίσιου «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή παρέχει εκτεταμένη στήριξη στην έρευνα για την κάλυψη των κενών γνώσης και την προώθηση της ανάπτυξης καινοτόμων λύσεων, μεταξύ άλλων μέσω της αποστολής για τους ωκεανούς και τα γλυκά ύδατα. Τέλος, με το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης, η Επιτροπή στηρίζει επίσης τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό, στην εκπόνηση και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στην πολιτική για τα ύδατα.

Ωστόσο, από την ανάλυση προκύπτει —για την ΕΕ συνολικά— αδυναμία κάλυψης των ετήσιων επενδυτικών αναγκών, οι οποίες εκτιμώνται σε 77 δισ. EUR ετησίως, με χρηματοδοτικό έλλειμμα που, επί του παρόντος, εκτιμάται σε περίπου 25 δισ. EUR ετησίως⁸⁸. Το ποσό αυτό βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στις ανάγκες ύδρευσης και αποχέτευσης, ενώ το κόστος για άλλα μέτρα που σχετίζονται με την εφαρμογή της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζεται πλήρως. Δυστυχώς, τα ΣΔΛΑΠ των περισσότερων κρατών μελών δεν περιλαμβάνουν σαφές επενδυτικό χρονοδιάγραμμα που να λαμβάνει υπόψη μακροπρόθεσμες προβλέψεις για την προσφορά και τη ζήτηση νερού με βάση τα πιο πρόσφατα σενάρια για το κλίμα και τις στρατηγικές προσαρμογής. Γενικότερα, οι οικονομικές αναλύσεις που υποβλήθηκαν δεν καταδεικνύουν σαφώς τον τρόπο με τον οποίο οι αξιολογήσεις κόστους-αποτελεσματικότητας έχουν αξιοποιηθεί για την τεκμηρίωση της επιλογής των μέτρων στα προγράμματα μέτρων (τα οποία θα πρέπει, ιδανικά, να περιλαμβάνουν πολύ περισσότερα επενδυτικά μέτρα). Η περαιτέρω πρόοδος στην οικονομική στήριξη των προγραμμάτων μέτρων θα διευκόλυνε σημαντικά τις σχετικές με τα ύδατα αποφάσεις και επενδύσεις.

⁸⁸ ΓΔ Περιβάλλοντος, Επενδυτικές ανάγκες, χρηματοδότηση και κενά στον τομέα του περιβάλλοντος στην ΕΕ-27 — επικαιροποίηση 2024 (εσωτερική ανάλυση). Επισημαίνεται ότι η επόμενη έκθεση για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής που έχει προγραμματιστεί για την άνοιξη του 2025 θα περιλαμβάνει περαιτέρω δημόσιες πληροφορίες και επικαιροποιήσεις σχετικά με το θέμα.

8. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΟΠΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ

Για τις περιοχές λεκανών απορροής ποταμών που διασχίζουν εθνικά σύνορα, η ΟΠΥ απαιτεί από τα κράτη μέλη να συντονίζονται μεταξύ τους και να πραγματοποιούν επίσης εύλογες προσπάθειες σε συνεργασία με τρίτες χώρες, κατά περίπτωση. Η ανάλυση δείχνει ότι, ενώ ο βαθμός συνεργασίας διαφέρει, υπάρχει σταθερό θεσμικό πλαίσιο για τους μηχανισμούς διασυνοριακού συντονισμού μεταξύ των διαφόρων διεθνών περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού (στο εξής: διεθνείς ΠΛΑΠ)⁸⁹. Υπάρχουν ορισμένα παραδείγματα υφιστάμενων ρυθμίσεων που «αναβαθμίστηκαν» περαιτέρω, σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο.

Έχουν εκπονηθεί διεθνή ΣΔΛΑΠ για τις μεγαλύτερες διεθνείς ΠΛΑΠ, τα οποία παρέχουν το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Τα εν λόγω πλαίσια εστιάζουν στην ανταλλαγή δεδομένων, σε κοινά έργα παρακολούθησης και έρευνας, σε κοινό συντονισμό για την αξιολόγηση της κατάστασης, σε σχετικούς δείκτες προτεραιότητας και σε συμφωνημένες οριακές τιμές. Ωστόσο, αυτή η συνεργασία όσον αφορά τους δείκτες και τις οριακές τιμές δεν συνεπάγεται πλήρη σύγκλιση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης μεταξύ των διαφόρων χωρών που μοιράζονται τις λεκάνες απορροής ποταμού.

Με εξαίρεση το διεθνές ΣΔΛΑΠ για τον Δούναβη που καθορίζει μέτρα διεθνούς ενδιαφέροντος, τα άλλα διεθνή ΣΔΛΑΠ συγκεντρώνουν ουσιαστικά τα εθνικά μέτρα που καταρτίζει κάθε κράτος μέλος· επομένως, δεν είναι σαφές σε ποιον βαθμό διασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ των μέτρων που λαμβάνονται από τις χώρες ανάντη και τις χώρες κατόντη. Για παράδειγμα, έχουν εγκατασταθεί δίοδοι για τα ψάρια στα ανάντη τμήματα του Ρήνου, αλλά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως παρόμοια μέτρα κατόντη, κάτι που εμποδίζει την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται ανάντη. Ομοίως, στην περίπτωση της μείωσης του φορτίου θρεπτικών ουσιών, υπάρχει γενική έλλειψη συνεκτίμησης της συμβολής που απαιτείται να υπάρξει στα ανάντη συστήματα για την επίτευξη των στόχων καλής κατάστασης των κατόντη υδατικών συστημάτων, ιδίως για τα παράκτια και τα μεταβατικά ύδατα που είναι πιο ευαίσθητα στο φορτίο θρεπτικών ουσιών.

Σημειώνεται με προβληματισμό ότι η διασυνοριακή συνεργασία για τα υπόγεια ύδατα είναι πολύ περιορισμένη. Πολλές διεθνείς ΠΛΑΠ δεν διαθέτουν προσδιορισμένα διασυνοριακά υπόγεια ύδατα· ως εκ τούτου, η οριοθέτηση και ο χαρακτηρισμός των συστημάτων υπόγειων υδάτων πραγματοποιούνται από κάθε χώρα χωριστά. Όταν εντοπίζονται διασυνοριακοί υδροφόροι ορίζοντες (π.χ. Σχελντ, Βιστούλας, Έλβας και Δούναβης), ο χαρακτηρισμός αποτελεί αντικείμενο διμερών συζητήσεων. Υπάρχει επίσης περιορισμένη συνεργασία για την παρακολούθηση των ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών αξιολόγησης της κατάστασης των υπόγειων υδάτων.

Καθώς οι προκλήσεις της ξηρασίας και της λειψυδρίας καθίστανται όλο και πιο πιεστικές σ' ολόκληρη την ΕΕ, οι ποσοτικές πτυχές της διαχείρισης των υδάτων είναι πιθανό να καταστούν σημαντικότερες στο πλαίσιο των διεθνών ΠΛΑΠ. Με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως η σύμβαση Albufeira μεταξύ Ισπανίας και Πορτογαλίας, η συνεργασία στις διεθνείς ΠΛΑΠ για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της ξηρασίας είναι, μέχρι στιγμής, περιορισμένη και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω.

⁸⁹ Έχουν συναφθεί διεθνείς συμφωνίες για τις περισσότερες διεθνείς ΠΛΑΠ, οι οποίες συχνά συστήνουν διεθνή συντονιστικό φορέα και, λιγότερο συχνά, κοινό ΣΔΛΑΠ. Μόνο λίγες λεκάνες απορροής στην ΕΕ δεν διαθέτουν κανένα από τα ανωτέρω.

Από την τελευταία έκθεση, έχει γίνει επίκληση στη διαδικασία του άρθρου 12 της ΟΠΥ για **ζητήματα που δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο κρατών μελών** μία φορά. Το 2019 η Τσεχία εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με την εξάντληση των επιπέδων των υπόγειων υδάτων ως αποτέλεσμα των διασυννοριακών επιπτώσεων του ορυχείου Turow στην Πολωνία. Η διαδικασία διακόπηκε τον Φεβρουάριο του 2022, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ Πολωνίας και Τσεχίας στο πλαίσιο υπόθεσης που παραπέμφθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου (το οποίο είχε το ίδιο αναστείλει τη διαδικασία βάσει του άρθρου 12).

Μολονότι δεν συνδέεται άμεσα με την ενεργοποίηση του άρθρου 12, η καταστροφή του ποταμού Όντερ, μία από τις μεγαλύτερες οικολογικές καταστροφές στην Ευρώπη στην πρόσφατη ιστορία της, η οποία προκάλεσε μαζικό θάνατο ψαριών τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2022, κατέδειξε τις συνέπειες της ανεπαρκούς επικοινωνίας μεταξύ γειτονικών χωρών και μεταξύ αυτών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το περιστατικό ανέδειξε τη σημασία της αποτελεσματικής διασυννοριακής συνεργασίας για τη διασφάλιση έγκαιρης και κατάλληλης αντίδρασης σε τέτοιες καταστροφές. Η Επιτροπή παρείχε εξ αρχής στήριξη και εμπειρογνώσια, και εκπόνησε, σε συνεργασία με τον ΕΟΠ, έκθεση στην οποία αναλύονται τα αίτια της καταστροφής και διατυπώνονται βασικές συστάσεις για την πρόληψη μελλοντικών οικολογικών καταστροφών στους ποταμούς της ΕΕ⁹⁰.

Η οδηγία για τις πλημμύρες, όπως και η ΟΠΥ, απαιτεί από τα κράτη μέλη να συντονίζουν τις προσπάθειές τους εντός των διασυννοριακών λεκανών απορροής ποταμού, μεταξύ άλλων με τρίτες χώρες. Όπου υπάρχουν οργανισμοί συντονισμού σε επίπεδο λεκάνης απορροής, η εκπόνηση ενός διεθνούς ΣΔΚΠ οδήγησε, σε κάθε περίπτωση, στον καθορισμό κοινών στόχων υψηλού επιπέδου και, σ' όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, στην κατάρτιση σειράς συντονισμένων και κοινών μέτρων⁹¹. Στο πλαίσιο των εν λόγω οργανισμών λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικές ομάδες εργασίας παρακολουθούν την εφαρμογή των διεθνών ΣΔΚΠ σε εθνικό επίπεδο. Πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες δημόσιες διαβουλεύσεις για ορισμένες από τις λεκάνες απορροής, όπως του Δούναβη και του Ρήνου. Επίσης, η ύπαρξη στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε επίπεδο λεκάνης απορροής, με άμεση σύνδεση με την οδηγία για τις πλημμύρες, είναι σημαντική στο πλαίσιο αυτών των προσπαθειών⁹².

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Συνολικά, η αξιολόγηση δείχνει ότι οι γνώσεις και η παρακολούθηση των υδατικών συστημάτων της ΕΕ έχουν βελτιωθεί σημαντικά σε σύγκριση με τον προηγούμενο κύκλο. Δυστυχώς, η κατάσταση των υδατικών συστημάτων της ΕΕ δεν έχει βελτιωθεί σημαντικά, από την άποψη των συγκεντρωτικών αριθμητικών στοιχείων. Υπάρχουν σαφώς θετικές μειώσεις ορισμένων πιέσεων, σε περιπτώσεις που τα κράτη μέλη έχουν αυξήσει τις δαπάνες τους για τα ύδατα ή έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην εφαρμογή άλλων σχετικών νομοθετικών πράξεων⁹³. Όσον αφορά τα συστήματα υπόγειων υδάτων, αυτά διαθέτουν, στη μεγάλη τους πλειονότητα, καλή ποσοτική και χημική κατάσταση, καταγράφοντας θετική τάση από τον τελευταίο κύκλο υποβολής εκθέσεων.

⁹⁰ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132271>.

⁹¹ Όπως ανταλλαγή υδρολογικών δεδομένων, ανταλλαγή εθνικών πρακτικών σχετικά με τις πλημμύρες λόγω βροχοπτώσεων και διεξαγωγή μελετών για τη βελτίωση της πρόβλεψης των πλημμυρών σ' ολόκληρη τη λεκάνη απορροής, σε αντίθεση, για παράδειγμα, με την κατασκευή αναχωμάτων για αντιπλημμυρική προστασία.

⁹² Η στρατηγική για τον Ρήνο χρονολογείται από το 2015 και η στρατηγική για τον Δούναβη από το 2018.

⁹³ Πρόκειται ειδικότερα για τις οδηγίες για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, για τη νιτρορύπανση και για τις βιομηχανικές εκπομπές, καθώς και για τη νομοθεσία της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα.

Αντίθετα, τα επιφανειακά ύδατα βρίσκονται σε εξαιρετικά κρίσιμη κατάσταση. Λιγότερο από το ήμισυ (39,5 %) των συστημάτων επιφανειακών υδάτων της ΕΕ που αξιολογήθηκαν βρίσκονται σε καλή οικολογική κατάσταση και λιγότερο από το ένα τρίτο (26,8 %) σε καλή χημική κατάσταση. Οι λόγοι είναι διάφοροι. Όσον αφορά τις χημικές ουσίες, ορισμένες θετικές τάσεις κρύβονται πίσω από την παλαιά, εκτεταμένη ρύπανση που έχει προκαλέσει ο υδράργυρος και άλλοι πανταχού παρόντες, βιοσυσσωρεύσιμοι και τοξικοί ρύποι ή επισκιάστηκαν από νέες αναδυόμενες προκλήσεις ρύπανσης. Όσον αφορά την οικολογική κατάσταση, σημειώθηκε κάποια βελτίωση σε ορισμένα βιολογικά ποιοτικά στοιχεία. Ωστόσο, οι ποταμοί, οι λίμνες και τα παράκτια ύδατα της ΕΕ εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές πιέσεις και, ακόμα και όταν λαμβάνονται αποτελεσματικά μέτρα, η πρόοδος ενδέχεται να μην είναι άμεσα ορατή κατά την παρακολούθηση, καθώς η φύση χρειάζεται αρκετό χρόνο για να ανακάμψει. Είναι ενθαρρυντική η μείωση που παρατηρείται στα υδατικά συστήματα σε «άγνωστη κατάσταση», αλλά υπάρχουν νέες προκλήσεις που σχετίζονται με τη συγκρισιμότητα των δεδομένων, κάτι που εμποδίζει την εκπόνηση αντικειμενικών αξιολογήσεων. Όλα αυτά επιτάσσουν συλλογισμό σχετικά με το πώς θα βελτιωθεί η ποιότητα και η συγκρισιμότητα των δεδομένων.

Παρά τα εν λόγω ζητήματα που αφορούν τα δεδομένα, απομένουν ακόμη να γίνουν πολλά για την πλήρη επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ και των σχετικών οδηγιών. Το βάρος αναλαμβάνουν πρωτίστως τα κράτη μέλη, τα οποία πρέπει να αυξήσουν το επίπεδο φιλοδοξίας και να επιταχύνουν τη δράση τους.

Είναι ήδη σαφές από τις προβλέψεις των κρατών μελών ότι η πλήρης συμμόρφωση με τους στόχους της ΟΠΥ έως το 2027 δεν θα επιτευχθεί με το πρόγραμμα μέτρων που ορίζεται στα τρίτα ΣΔΛΑΠ.

Δεδομένου ότι οι δυνατότητες εξαιρέσεων είναι περιορισμένες, η αντιμετώπιση των σημαντικών χρηματοδοτικών κενών και η καλύτερη ενσωμάτωση των υδάτων σε άλλες σχετικές πολιτικές θα είναι ιδιαίτερα καίριας σημασίας. Διάφορα μέτρα που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (π.χ. οι αναθεωρημένες οδηγίες για τις βιομηχανικές εκπομπές και την επεξεργασία των αστικών λυμάτων) μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη ταχείας προόδου, εάν εφαρμοστούν εγκαίρως. Είναι ανησυχητικό ότι αρκετά κράτη μέλη έχουν ήδη δηλώσει ότι προτίθενται να κάνουν εκτεταμένη χρήση των εξαιρέσεων το 2027, είτε εφαρμόζοντας λιγότερο αυστηρούς περιβαλλοντικούς στόχους είτε παρατείνοντας την προθεσμία. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να συνεργάζεται προδραστικά με τους συννομοθέτες για την ενίσχυση μέτρων με στόχο την αντιμετώπιση της ρύπανσης των υδάτων, μεταξύ άλλων δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή σε νέους αναδυόμενους ρύπους, π.χ. PFAS, μικροπλαστικά και φαρμακευτικά προϊόντα.

Όσον αφορά την οδηγία για τις πλημμύρες, τα κράτη μέλη έχουν αξιοποιήσει την πείρα τους από τον πρώτο κύκλο και έχουν προβεί σε επαυξητικές αλλαγές στις προσεγγίσεις που εφαρμόζουν για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας. Ξεχωρίζουν τρεις εξελίξεις: α) σημαντική αύξηση σε επίπεδο ΕΕ του αριθμού των περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές με δυνητικά σοβαρό κίνδυνο πλημμύρας· β) εφαρμογή, απ' όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, διαδικτυακών προγραμμάτων προβολής βασιζόμενων στο σύστημα γεωγραφικών πληροφοριών για τη δημοσίευση των οικείων χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας, με αποτέλεσμα να είναι οι χάρτες πολύ πιο προσβάσιμοι· και γ) βελτίωση του τρόπου με τον οποίο εξετάζεται η κλιματική αλλαγή, π.χ. μέσω μοντελοποίησης και σεναρίων. Για να συνεχιστεί η πρόοδος όσον αφορά τη μείωση των δυνητικών αρνητικών επιπτώσεων των μεγάλων πλημμυρών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να πραγματοποιήσουν συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της ικανότητας σχεδιασμού, ιδίως

όσον αφορά την καλύτερη παρακολούθηση της προόδου ως προς την επίτευξη των οικείων στόχων μείωσης των κινδύνων πλημμύρας. Πρέπει επίσης να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μέτρα που θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση των μελλοντικών κλιματικών συνθηκών, μεταξύ άλλων με την αύξηση (ή την αποκατάσταση) της φυσικής συγκράτησης των υδάτων, όπως, ενδεικτικά, με την αποκατάσταση και την επανασύνδεση των πλημμυρικών περιοχών, καθώς και με τη διασφάλιση της κατάλληλης προσαρμογής της διάστασης των αντιπλημμυρικών μέτρων στις μελλοντικές συνθήκες πλημμύρας. Πρέπει επίσης να διασφαλίσουν επαρκείς πόρους για την αποτελεσματική εφαρμογή των ΣΔΚΠ.

Στην παρούσα έκθεση και στα συνοδευτικά έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της, η Επιτροπή εκδίδει ορισμένες γενικές και ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την καλύτερη εφαρμογή τόσο της ΟΠΥ όσο και της οδηγίας για τις πλημμύρες, ώστε να συμβάλουν έτσι στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ΕΕ στον τομέα των υδάτων.

Οι συστάσεις αυτές θα αποτελέσουν τη βάση για διαρθρωμένο διάλογο με τα κράτη μέλη, τον οποίο η Επιτροπή θα δρομολογήσει ταχέως. Ο διάλογος αυτός θα δώσει τη δυνατότητα να διασφαλιστεί καλύτερη εφαρμογή και, κατά περίπτωση, καλύτερη επιβολή των απαιτήσεων της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες, σε στενό συντονισμό με τις προσπάθειες επιβολής της νομοθεσίας που καλύπτουν βασικές πιέσεις στο υδάτινο περιβάλλον.

Παράλληλα με τη συνέχιση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το κοινό και με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για την προώθηση της συμμόρφωσης. Αυτό θα αποτυπωθεί επίσης στην επόμενη επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής το 2025.

Η Επιτροπή, σε διαβούλευση με τα κράτη μέλη και τον ΕΟΠ, θα συγκεντρώσει τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την εν λόγω διαδικασία υποβολής εκθέσεων και θα εντοπίσει ευκαιρίες για την απλούστευση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου και για τη βελτίωση της διαχείρισης των δεδομένων, ιδίως της συγκρισιμότητας των δεδομένων, βελτιώνοντας παράλληλα την αποδοτικότητα της πλατφόρμας ηλεκτρονικής υποβολής στοιχείων.

Τέλος, η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τις προσπάθειες εφαρμογής που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη, διευκολύνοντας τη χρήση της διαθέσιμης και της μελλοντικής χρηματοδότησης, ενισχύοντας τη διαθεσιμότητα σχετικών δεδομένων, πληροφοριών και γνώσεων, καθώς και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών στο πλαίσιο της κοινής στρατηγικής εφαρμογής.

Τα πορίσματα της παρούσας αξιολόγησης θα αξιοποιηθούν επίσης κατά την προετοιμασία της στρατηγικής για την ανθεκτικότητα των υδάτων που έχει εξαγγελθεί.

10. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Μολονότι στις αξιολογήσεις για τις επιμέρους χώρες περιλαμβάνονται ειδικές ανά χώρα συστάσεις, οι συστάσεις που παρατίθενται κατωτέρω αφορούν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

ΟΔΗΓΙΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΥΔΑΤΑ

1. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει **να αυξήσουν το επίπεδο φιλοδοξίας τους και να επιταχύνουν τη δράση για τη μείωση του χάσματος συμμόρφωσης** όσο το δυνατόν περισσότερο έως το 2027. Αυτό συνεπάγεται:

- α. την **ανάπτυξη ισχυρότερων προγραμμάτων μέτρων** βάσει σαφέστερης αξιολόγησης του χάσματος που πρέπει να γεφυρωθεί για την επίτευξη καλής κατάστασης και σαφέστερης ιεράρχησης των μέτρων·
 - β. την αποφασιστική **αντιμετώπιση των διαρθρωτικών εμποδίων που εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή των μέτρων**, όπως η ανεπαρκής διοικητική ικανότητα και οι ανεπαρκείς πόροι·
 - γ. την **ενίσχυση της διακυβέρνησης** με τη βελτίωση των **δημόσιων διαβουλεύσεων** και του **συντονισμού μεταξύ των διαφόρων διοικητικών επιπέδων και αρχών** που ασχολούνται με την εφαρμογή άλλων σχετικών νομοθετικών πράξεων της ΕΕ, ιδίως της οδηγίας για τις πλημμύρες, της οδηγίας-πλαίσου για τη θαλάσσια στρατηγική και της οδηγίας για τη νιτρορύπανση·
 - δ. τη διασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης με τις διατάξεις της ΟΠΥ σχετικά με την **περιοδική επανεξέταση των αδειών/ελέγχων** για όλες τις δραστηριότητες που επηρεάζουν τα υδατικά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων της απόληψης, της κατακράτησης, των απορρίψεων) και **αποτελεσματικά, αποτρεπτικά και αναλογικά καθεστώτα κυρώσεων**· την εξέταση του ενδεχομένου αναθεώρησης, κατά περίπτωση, των υφιστάμενων εξαιρέσεων των μικρών απολήψεων από τις απαιτήσεις καταχώρισης και αδειοδότησης, ώστε να βελτιωθεί η διαχείριση των σωρευτικών επιπτώσεων.
2. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να **αυξήσουν τις επενδύσεις και να εξασφαλίσουν επαρκή χρηματοδότηση για την αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων μέτρων** ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι. Αυτό προϋποθέτει ειδικότερα:
- α. την εκπόνηση **μακροπρόθεσμων επενδυτικών σχεδίων** και τον σαφή προσδιορισμό της πηγής χρηματοδότησης για κάθε μέτρο, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής χρήσης της ενωσιακής χρηματοδότησης που παρέχεται μέσω της κοινής γεωργικής πολιτικής, της πολιτικής συνοχής 2021-2027 και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας·
 - β. την ενίσχυση των προσπαθειών για την πλήρη εφαρμογή της **αρχής της ανάκτησης του κόστους** για τις υπηρεσίες ύδατος, ώστε όλοι οι βασικοί χρήστες νερού και οι τομείς χρήσης ύδατος να συμβάλλουν επαρκώς στην κάλυψη του κόστους των υπηρεσιών ύδατος·
 - γ. την καλύτερη και ευρύτερη χρήση της **αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»**, την εξάλειψη των επιβλαβών περιβαλλοντικών επιδοτήσεων και τη διασφάλιση **οικονομικά προσιτών, δίκαιων και ισότιμων μηχανισμών τιμολόγησης για όλους** τους χρήστες νερού σύμφωνα με το άρθρο 9 της ΟΠΥ.
3. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν **πρόσθετα μέτρα για τη μείωση των υφιστάμενων επίμονων περιβαλλοντικών προκλήσεων (πιέσεων)** με βάση αξιόπιστες μελέτες των αποκλίσεων.
- Αυτό περιλαμβάνει:
- α. την **εντατικοποίηση της δράσης για τη μείωση της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες**, μεταξύ άλλων με τον καθορισμό και την επίτευξη μέγιστων φορτίων θρεπτικών ουσιών σ' όλες τις περιοχές λεκάνης απορροής ποταμού, σύμφωνα όχι μόνο με την ΟΠΥ, αλλά και με την ΟΠΘΣ και την οδηγία για τη νιτρορύπανση·

- β. την **ενίσχυση των μέτρων κατά της ρύπανσης από γεωργικά φάρμακα** με τη μείωση της χρήσης χημικών γεωργικών φαρμάκων, την προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών και πιο βιώσιμων πρακτικών (π.χ. γεωργία ακριβείας), τον καθορισμό και την επίτευξη μέγιστων φορτίων χημικών γεωργικών φαρμάκων σ' όλες τις περιοχές λεκάνης απορροής ποταμού και τη θέσπιση αυστηρότερων περιορισμών σε προστατευόμενες περιοχές για την απόληψη πόσιμου νερού·
 - γ. την περαιτέρω **μείωση της ρύπανσης από σημειακές πηγές** για την αντιμετώπιση των θρεπτικών ουσιών, των ουσιών προτεραιότητας και συγκεκριμένων ρύπων των ποταμών, π.χ. με την επανεξέταση των υφιστάμενων αδειών για εκπομπές σημειακών πηγών με σκοπό τη μείωση των φορτίων ρύπων ή τη θέσπιση υποχρεώσεων προσωρινής αναστολής ή περιορισμού των απορρίψεων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, λαμβανομένων υπόψη των νέων υποχρεώσεων στο πλαίσιο της αναθεωρημένης οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές και της αναθεωρημένης οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων·
 - δ. την ενίσχυση των προσπαθειών εφαρμογής **λύσεων που βασίζονται στη φύση**, συμπεριλαμβανομένων της αποκατάστασης των φυσικών συνθηκών και της αποκατάστασης των οικοσυστημάτων για τη μείωση των **υδρομορφολογικών πιέσεων**·
 - ε. την εντατικοποίηση των προσπαθειών για τη **βελτίωση της συνέχειας των ποταμών**, της γενικής υδρολογικής κατάστασης και της προστασίας των υδρόβιων ειδών, συμπεριλαμβανομένων των αποδημητικών ειδών·
 - στ. **τον καθορισμό οικολογικών ροών (δηλαδή του επιπέδου των υδάτων που πρέπει να παραμένουν στο υδατικό σύστημα για την ορθή λειτουργία του οικοσυστήματος)** για όλες τις ΠΛΑΠ και την **αποτελεσματική εφαρμογή** τους στις αποφάσεις κατανομής των υδάτων και κατά την έκδοση ή την περιοδική επανεξέταση των αδειών για απολήψεις και κατακρατήσεις σύμφωνα με το άρθρο 11 της ΟΠΥ·
 - ζ. τη συστηματικότερη συνεκτίμηση των **αναγκών νερού των οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από τα υπόγεια ύδατα** (τόσο χερσαίων όσο και υδάτινων) κατά την αξιολόγηση της ποσοτικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων.
4. Υπό το πρίσμα της **λειψυδρίας** που παρατηρείται σ' ολόκληρη την ΕΕ, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
- α. να **βελτιώσουν τα μέτρα ενίσχυσης της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή** στα προγράμματα μέτρων και, κατά περίπτωση, να αναπτύξουν κατάλληλα μέτρα ή σχέδια για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας·
 - β. να **καταρτίσουν προδραστικά ή να βελτιώσουν, να επικαιροποιούν τακτικά και να παρακολουθούν με ακρίβεια το ισοζύγιο νερού για όλες τις λεκάνες απορροής ποταμού**, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις εισροές και απολήψεις νερού, τις φυσικές απώλειες και τις ανάγκες των οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από το νερό· αυτό περιλαμβάνει την αύξηση της άμεσης παρακολούθησης και μέτρησης όλων των χρήσεων ύδατος, τη συνεχή επικαιροποίηση των μητρώων απολήψεων υδάτων και την επιθεώρηση των μη εγκεκριμένων και παράνομων απολήψεων·
 - γ. να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα για την προώθηση της **επαναχρησιμοποίησης, της αποδοτικής χρήσης και της κυκλικότητας των υδάτων**, μεγιστοποιώντας παράλληλα τη χρήση **λύσεων που βασίζονται στη**

- φύση** για πιο βιώσιμη αποθήκευση νερού στα διάφορα εδάφη και οικοσυστήματα·
- δ. κατά τον σχεδιασμό νέων **φραγμάτων** και **ταμιευτήρων**, να αξιολογούν προσεκτικά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, μεταξύ άλλων σε σχέση με τους στόχους της ΟΠΥ, και να διασφαλίζουν ότι οι εν λόγω δράσεις αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων και συνεκτικών στρατηγικών **ανθεκτικότητας των υδάτων**, οι οποίες περιλαμβάνουν τη δέουσα συνεκτίμηση **μακροπρόθεσμων σεναρίων για το κλίμα**.
5. Για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υδάτων, **τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν περαιτέρω τη διασυνοριακή συνεργασία**, ιδίως όσον αφορά:
- α. την **οριοθέτηση** και τον **χαρακτηρισμό** των υδατικών συστημάτων, **προγράμματα κοινής ή συντονισμένης παρακολούθησης και μεθοδολογίες αξιολόγησης της κατάστασης** (π.χ. από κοινού συμφωνημένες συνθήκες αναφοράς για βιολογικά ποιοτικά στοιχεία και ποιοτικά περιβαλλοντικά πρότυπα για τους ρύπους)·
- β. **ποσοτικές πτυχές** της διαχείρισης των υδάτων μέσω σχετικών μηχανισμών και φορέων διεθνούς συνεργασίας.
6. Εάν οι στόχοι της ΟΠΥ δεν μπορούν να επιτευχθούν για συγκεκριμένο υδατικό σύστημα και γίνεται επίκληση εξαιρέσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να το πράττουν αυτό σύμφωνα με την **περιοριστική ερμηνεία** που απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να παρέχουν επαρκώς **λεπτομερείς αιτιολογήσεις**, διασφαλίζοντας την **τακτική επανεξέταση της εφαρμογής των εν λόγω εξαιρέσεων**. Αυτό επιτάσσει:
- α. να διασφαλίζεται ότι η μείωση των στόχων (άρθρο 4 παράγραφος 5 της ΟΠΥ) είναι **επαρκώς τεκμηριωμένη και δικαιολογημένη**, ιδίως όσον αφορά το δυσανάλογο κόστος και τη μη σκοπιμότητα, και να λαμβάνονται υπόψη οι ελλείψεις στην εφαρμογή έως σήμερα, αντί να υποβάλλονται αιτήσεις εξαίρεσης ως προκαθορισμένη επιλογή σε περίπτωση αδυναμίας επίτευξης των στόχων έως το 2027·
- β. να αναγνωρίζεται ότι οι **δυνατότητες παράτασης των προθεσμιών** (άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας WFD) **είναι εξαιρετικά περιορισμένες**·
- γ. να παρέχεται πολύ καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τις **εξαιρέσεις** για νέα έργα δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 7· αυτό περιλαμβάνει την καλύτερη αιτιολόγηση της χρήσης των εν λόγω εξαιρέσεων με λεπτομερή περιγραφή των σωρευτικών επιπτώσεων, αξιολόγηση εναλλακτικών, φιλικότερων προς το περιβάλλον επιλογών και παροχή πληροφοριών σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για τον μετριασμό των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων.
7. Όσον αφορά **την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη διαχείριση δεδομένων και την υποβολή εκθέσεων**, **τα κράτη μέλη θα πρέπει**:
- α. να διασφαλίζουν, σε συνεργασία με την Επιτροπή και τον ΕΟΠ, την **έγκαιρη και πληρέστερη ηλεκτρονική υποβολή εκθέσεων** για τους μελλοντικούς κύκλους, αξιοποιώντας καλύτερα τις ευκαιρίες που προσφέρουν η ψηφιοποίηση και η γεωσκόπηση για τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης και τη βελτίωση της ακρίβειας·
- β. να **βελτιώσουν περαιτέρω την ποιότητα και τη συγκρισιμότητα των δεδομένων** μέσω της εναρμόνισης των μεθόδων συλλογής δεδομένων σ' όλες

τις ΠΛΑΠ όσον αφορά την παρακολούθηση, τις αξιολογήσεις, τις προβλέψεις κ.λπ., και να δημοσιοποιούν όλα τα δεδομένα μέσω της έγκαιρης δημοσίευσής τους σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας INSPIRE, της οδηγίας για τα ανοικτά δεδομένα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και των συνόλων δεδομένων υψηλής αξίας του δημόσιου τομέα⁹⁴, μειώνοντας έτσι τον φόρτο υποβολής εκθέσεων·

- γ. να **ενισχύσουν περαιτέρω τα συστήματα παρακολούθησης** για την αντιμετώπιση των κενών τόσο στη γεωγραφική κάλυψη όσο και στις παραμέτρους που αναλύονται, προκειμένου να αυξηθεί η **εμπιστοσύνη στις αξιολογήσεις κατάστασης**, να μειωθεί η εξάρτηση από την κρίση εμπειρογνομόνων ή την ομαδοποίηση διαφόρων υδατικών συστημάτων, και να ολοκληρωθούν οι εργασίες για τον καθορισμό συνθηκών αναφοράς για όλους τους τύπους υδάτων·
 - δ. να αναπτύξουν μεθοδολογίες για έναν πιο εναρμονισμένο ορισμό του **καλού οικολογικού δυναμικού** με σκοπό την ταχεία βελτίωση της κατάστασης των ιδιαιτέρως τροποποιημένων υδατικών συστημάτων και των τεχνητών υδατικών συστημάτων.
8. **Να χρησιμοποιήσουν προδραστικά τις νέες πολιτικές και τα νέα νομικά μέσα που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας** για να εντείνουν τις προσπάθειες εφαρμογής που ωφελούν την ΟΠΥ, εστιάζοντας στα παράλληλα οφέλη που προκύπτουν, μεταξύ άλλων, από την αναθεώρηση της **οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές** και από το νέο **νομοθέτημα για την αποκατάσταση της φύσης**.

ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ

1. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να **βελτιώνουν τους χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας**, ιδίως με τους εξής τρόπους:
 - α. συνεπής και σαφής μελέτη των περιοχών απόληψης υδάτων, των υδάτων αναψυχής και των περιοχών Natura 2000·
 - β. μεγαλύτερη συνεκτίμηση των πλημμυρών λόγω βροχοπτώσεων, δεδομένης της αυξημένης συχνότητας και έντασης των ισχυρών βροχοπτώσεων·
 - γ. βελτίωση των προγραμμάτων προβολής, βάσει του συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών, χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας, τα οποία ενσωματώνουν όλες τις σχετικές πληροφορίες και είναι εύχρηστα για το ευρύ κοινό.
2. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να πραγματοποιούν **περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση του οικείου σχεδιασμού διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας**, και ειδικότερα:
 - α. τα μελλοντικά ΣΔΚΠ θα πρέπει να παρέχουν λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η επιλογή στόχων και μέτρων τεκμηριώθηκε με βάση τους χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας·
 - β. οι **στόχοι των ΣΔΚΠ θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, να έχουν προθεσμία**, όπου είναι δυνατόν, και να συνδέονται με **ποσοτικούς δείκτες προόδου**·

⁹⁴ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2023/138 της Επιτροπής για την κατάρτιση καταλόγου συγκεκριμένων συνόλων δεδομένων υψηλής αξίας και τον καθορισμό των ρυθμίσεων για τη δημοσίευση και την περαιτέρω χρήση τους.

- γ. τα ΣΔΚΠ θα πρέπει να περιλαμβάνουν αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί ως προς την επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί στα προηγούμενα ΣΔΚΠ.
3. Για τη βελτίωση της **αποτελεσματικότητας των μέτρων** που λαμβάνονται, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι υπάρχει **σαφής σύνδεση μεταξύ των στόχων κάθε ΣΔΚΠ και των μέτρων του** και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις **μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την ιεράρχηση των μέτρων**. Όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να διενεργείται **ανάλυση κόστους-οφέλους** των μέτρων και να συνυπολογίζεται στην ιεράρχησή τους. Επίσης, το ΣΔΚΠ θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το συνολικό κόστος των προγραμματισμένων μέτρων.
 4. Το ΣΔΚΠ θα πρέπει να καθορίζει τις **μεθόδους για την παρακολούθηση της προόδου** όσον αφορά τη συγκεκριμένη εφαρμογή των μέτρων.
 5. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάζουν μελλοντικά **σενάρια για το κλίμα** στα οικεία ΣΔΚΠ.
 6. Όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ευρύτερη υλοποίηση λύσεων που βασίζονται στη φύση, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με παραδοσιακές υποδομές.
 7. Εκτός από τις επενδύσεις για την πρόληψη των πλημμυρών και την αντιπλημμυρική προστασία, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν υπόψη το κόστος των πλημμυρικών φαινομένων στους δημόσιους προϋπολογισμούς· η **ασφάλιση** θα πρέπει να εξεταστεί ως επιλογή για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.
 8. Διατάξεις για την **προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς** από κινδύνους πλημμύρας θα πρέπει να ενσωματωθούν με συστηματικό τρόπο στα ΣΔΚΠ.
 9. Όσον αφορά τη **διακυβέρνηση**, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν σαφώς στα οικεία ΣΔΚΠ τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί ο συντονισμός με την ΟΠΥ και να παρέχουν λεπτομέρειες σχετικά με τη δημόσια διαβούλευση και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι πιθανές παρατηρήσεις. Στόχος θα πρέπει να είναι η διεξαγωγή διαβουλεύσεων για διάστημα 6 μηνών.